

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Decembrie 2024 (Anul XVI) Nr. 190 (12/2024)

BOEM@

Decembrie 2024 (Anul XVI) Nr. 12 (190) - 48 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

12 / 2024

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Adrian Talabă, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Ana Opran (Vaslui), Florin Logreșteanu (Craiova), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

XXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEM@ o puteți citi și pe site-ul

www.boema.edituraboema.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

aspra@edituraboema.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: **+40 726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17, C20/42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: **0726 337376**

○ În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

○ Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.

○ Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: **Arsenie Augustin** (p.13), **Adrian Talabă** (p.13), **Dumitru Băluță** (p.34), **Maria Filipoiu** (p.35)

Proză: **Florin Logreșteanu:** Rătăcirea albatrosului (p.15), **Mariana Al-Saleh:** În oglindă (p.20), **Maria Tomiță-Corini:** Centura ghimpată și nunta după nunta (p.21), **Aurel Brumă:** Din memoriile lui Zeze - VIII (p.23), **Ion Dulugeac:** Marcel vinde ursul (p.36), **Cristian Ovidiu Dinică:** Pasărea (p.38)

Cronică de carte: **Petre Rău:** Între vis și reflecție, între iubire și filosofie: C. Oancă - Căntece fără cuvinte (p.9), **Ana Dobre:** Dialog deschis frumuseții și frumosului din lume (p.12), **Lucia Pătrașcu:** Constanța Munteanu - Gânduri la plecarea verii (poeme în proză) (p.27)

Note de lectură: **Victoria Comnea:** Impresii la o nouă traducere a Divinei comedii (p.7), **Nicolae Tzone:** Petre Rău - Vestirea metaforei (p.26)

Istorie literară: **Ștefan Andronache:** Scrisorile lui Emil Panaitescu, viitor istoric și arheolog, către poetul Panait Cerna aflat la studii în Germania (p.3)

Note de călătorie: **Ștefan Andronache:** Ferrara între frumusețea pustie și melancolia divină (p.29)

Colinde: **Ignatie Grecu:** Colind (p.8)

Eseu: **Constantin Geantă:** Eminescu și India (p.17), **Dan D. Gîrjoabă:** Bucuria în conștiința adevărului. Meditații în umbra filosofiei lui Tolstoi (p.33)

Interviu: **Cristian Mladin:** Interviu cu artista plastică Es-tera Kertesz (p.41)

Remember: **Tudosia Lazăr:** Abia trecut în amintire (p.39)

Aniversare: **Dan Sandu:** Cântec de prieten: universitarului Ioan Dănilă - La aniversară (p.45)

Anunț: **Redacția:** Festivalul internațional de poezie, epigramă și umor "Romeo și Julieta la Mizil", ed. XVIII (p.40)

Cărți: **Redacția:** Cărți sosite la redacție (p.46)

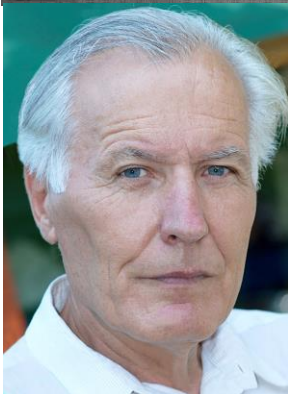
Grafică:

Coperta I: Peisaj de iarnă - AI

Coperta IV: AdobeStock - December

Interior: Grafică - Pixabay

www.boema.edituraboema.ro

Ștefan ANDRONACHE

Scrisorile lui Emil Panaitescu, viitor istoric și arheolog, către poetul Panait Cerna aflat la studii în Germania

Emil Panaitescu s-a născut, pe 11 februarie 1885, la Cudalbi, din județul Covurlui, mama sa fiind originară din această comună. După terminarea Facultății de Litere și Filosofie (specialitatea istorie) din București, în perioada anilor 1909-1912, avea să studieze istoria și arheologia la câteva din universitățile vestite din Germania (Jena, München, Leipzig) pentru ca, în cele din urmă, să-și susțină doctoratul la Bonn.

Devenind profesor de istorie antică și arheologie la Universitatea din Cluj, el reușește să întemeieze, aici, Muzeul de Arheologie și Institutul de Studii Clasice. Sub supravegherea marelui arheolog Vasile Pârvan se perfecționează în Italia. Din octombrie 1929 devine directorul Școlii Române din Roma. Între anii 1929-1932 construiește, după proiectul arh. P. Antonescu, noul sediu „Accademia di Romania” de pe Valle Giulia.

Pe timpul șederii sale în Capitala Italiei, Em. Panaitescu a sporit numărul membrilor Academiei, a creat o bibliotecă reprezentativă, a organizat expoziții de artă plastică ale autorilor români, a publicat anuarele „Ephemeris Dacoromana” și „Diplomatarium Italicum”, a susținut cicluri de conferințe referitoare la influența civilizației romane în Dacia și a participat la mai multe congrese internaționale de științe istorice organizate în diverse țări ale Europei.

A fost cooptat ca membru al Institutului Arheologic din Berlin și al Academiei Pontificale de Arheologie din Roma. Între anii 1941-1945 a fost consilier al Legației României din Italia pe lângă Sfântul Scaun de la Vatican. Din această postură, dar și cu sprijinul Papei Pius al XII-lea, Em. Panaitescu a inițiat și supravegheat realizarea replicilor după celebra Columnă a lui Traian care, astăzi, sunt expuse la Muzeul Național de Istorie din București.

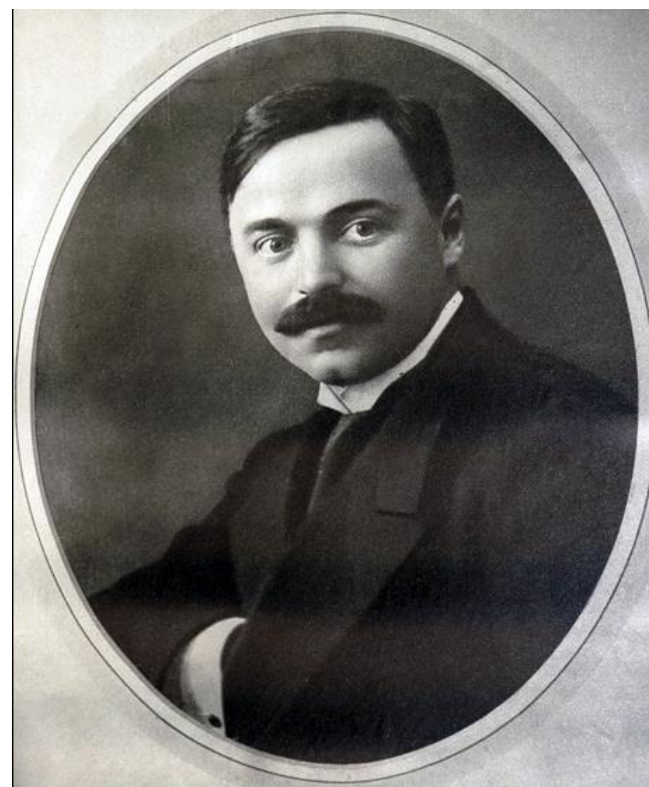
Deși autoritățile comuniste îi aprobaseră, în 1948, să se reîntoarcă în țară, din lipsa acută a banilor, el nu și-a mai putut permite să plece nici măcar până la Napoli pentru a se fi imbarcat, împreună cu familia, pe nava „Transilvania”. Emil Panaitescu s-a stins din viață, la Roma, pe 20 februarie 1958.

În ceea ce-l privește pe Panait Cerna, trebuie să spunem că acesta s-a născut, pe 25 septembrie 1881, într-un sat din județul Tulcea, purtând numele de Stanciof fiindcă tatăl său era învățător de origine bulgară. În momentul când avea să debuteze în poezie, în anul 1897, s-a decis să preia numele localității natale care l-a consacrat definitiv.

Emil Panaitescu

După încheierea studiilor la Liceul „Nicolae Bălcescu” din Brăila, unde s-a întreținut absolut singur, el a frecventat Universitatea din București, pe 26 iunie 1906 obținându-și licența în filosofie. Multe dintre creațiile sale au fost publicate în revistele: „Carmen”, „Ovidiu”, „Sămănătorul” sau „Convorbiri literare”. Preocupat fiind de o pregătire cât mai temeinică, dar și la îndemnul unor

Panait Cerna

profesori [Titu Maiorescu și-l dorea să ajungă profesor la Universitatea pe care o absolvise], vreme de câțiva ani, el avea să perfecționeze la prestigioasele universi-

(continuare în pag. 4)

tăți din Berlin și Leipzig, la cea din urmă dobândindu-și doctoratul în domeniul filosofiei cu „magna cum laude”.

Fiind un creator post romantic, influențat atât de poeții germani, de care s-a simțit apropiat, cât și de Mihai Eminescu, Panait Cerna, în ciuda faptului că suferea de boală și trăia într-o cumplită sărăcie, s-a străduit să promoveze o poezie frenetică, armonioasă și plină de optimism fapt ce l-a determinat să fie repede îndrăgit atât de unii scriitori din epocă, dar și de publicul larg.

Întrucât tot am adus în discuție Germania, trebuie să spunem că, în cursul anului 1912, Emil Panaitescu se afla și el tot în această țară, și-l cunoscuse mai de dinainte pe Panait Cerna, acest om de vastă cultură și de o noblete sufletească rar întâlnită. Cum amândoi se aflau departe de țară nu au ezitat să se întâlnească, în câteva rânduri, și chiar să corespundeze lucru ce-l dezvăluie însăși existența câtorva scrisori păstrate în colecția de manuscrise a Bibliotecii Academiei din București, pe care le-am cercetat recent.

Așadar, grație acestora, vom încerca să reconstituim natura relațiilor dintre cei doi și, mai ales, atitudinea protectoare, apreciativă și încurajatoare manifestată întotdeauna de Em. Panaitescu față de acest prieten cu sănătatea șubrezită și ajuns la o anumită epuizare din cauza cursurilor și studiului prin biblioteci.

Prima sa scrisoare datează din 13 martie 1912, când îl înștiințează pe Panait Cerna, care în acel moment studia la Berlin, că, în ceea ce-l privește, a ajuns să se confrunte cu tot felul de lucruri neplăcute din care motiv i se spovedește: cu „Rusia n-am putut încheia niciun fel de alianță, speranța de a mă duce în țară trebuie s-o părăsesc din pricini știute, tu ai luat drumul vilegiaturii la Berlin ...”, printre care îi mărturisește și faptul că, răcind, a trebuit „să rămână la pat” iar „lucrarea” [de doctorat] s-o pună „în sertar”.

Referindu-se la broșura „Cătră Popești ...”(?), îi comunică poetului faptul că l-a rugat pe <Romulus> Cândea [viitorul rector al Universității din Cernăuți și membrul al Academiei Române] să i-o trimită, precizându-i că aceasta „e o faină pagină literară” fiind „vorba de cinstea Sovejei și a «gropii Mehedinților»!” În final, își arată disponibilitatea de a se putea întâlni, în aprilie, la Leipzig.

Cum Panait Cerna descinsese deja în acest oraș, îl înștiințase despre acest lucru și pe Em. Panaitescu, lăsându-l să înțeleagă că-și va susține lucrarea sa de doctorat pe 25 octombrie. În scrisoarea de răspuns, din 19 mai 1912, prietenul din Bonn, pare să fie pregătit a-i ține pumnii „băetului”, așa cum îi plăcea să i se adreseze adesea, pentru ca „să se isprăvească o dată spre binele și liniștea” lui.

Referindu-se la una din creațiile pe care Panait Cerna le-a trimis revistei de la Iași [Este vorba de poezia „Cântec” publicată în „Convorbiri literare”, Iași, nr. 4, apr. 1912, pp. 121/122] și reproducându-i doar o singură strofă care-l emoționase: „Măine fi-va nor? Ce-mi pasă / Măine ce-o mai fi! / Astăzi lumea e frumoasă / Azi voiui înflori.” Cum i se păruese că se încheia într-o notă optimistă, Emil Panaitescu ține să-i aprecieze scriitura inspirată: „E frumoasă, dragă Cerna, e minunată ca simbol și concepție și, înainte de toate, e poezie curată.”

Totodată, expeditorul îi comunică ce fel de evadări și-a permis să facă prin împrejurimile Bonn-ului: „În căruța

boierească [autobuz, n.n.] nu m-am plimbat încă, dar cu vaporul m-am dus printre maluri pline de păduri și vii. Pe aici e frumos și climă bună, grădini în toate părțile, aer bun care nu strică nici chiar celor cari stau în fața doctoratului.” Dorește să afle, de la prietenul său, unde-și va petrece vacanța, ce mai știe de la Academie și dacă s-ar putea întâlni cu „neamțul” Prachauer o cunoștință comună.

Pentru că îi spusese anterior că pregătise și o poezie despre Basarabia, în misiva-i, din 2 iunie 1912, Emil Panaitescu nu ezită să-și exprime profunda indignare față de atitudinea agresivă a Imperiului Țarist, recomandându-i să aibă grijă: „Să tune și să fulgere în ruși, dar să blăsteme și nevrednicia noastră. Așa precum suntem, ne temem că, și mâni, n-am mai putea fi atunci; nu ne rămâne decât jalea și lacrimile pentru ceia ce ar trebui să fim.” Bineînțeles că își dorea să cunoască conținutul acesteia în întregime recomandându-i să o trimită la „Convorbiri literare”.

Deoarece, atunci când trecuse pe la Panait Cerna, care se stabilise la Leipzig, își uitase volumul de „Schițe” al lui I.L. Caragiale [Se referă la cartea „Schițe nouă” apărută, în anul 1910, la Editura „Adevărul” din București], Em. Panaitescu îl roagă pe acesta să facă tot posibilul pentru a i-l expedia la domiciliul său întrucât îi fusese dăruit de către un prieten.

Scrisoarea expediată pe 25 iunie, din același an, dezvăluie sentimentele de autentică bucurie pe care Panait Cerna, „scumpul băet”, a reușit să i le creeze. Iată-le etalate într-un grupaj: „Te-am ocărât și te-am batjocorit rău când am primit, așa de târziu, vestea de la moș Kirileanu [G.T. Kirileanu. Bibliofil, bibliotecar al Casei Regale și folclorist], că ai fost premiat [Volumul său de „Poezii”, publicat în 1910 la Editura Minerva, a fost recompensat cu premiul „Adamache” al Academiei Române]. De ce nu mi-ai spus în două rânduri! Și așa de întârziat să primești și urările mele; sper că cele din urmă vor fi primite ca și cele dintâi. // M-am bucurat – adică mai mult am oftat – când ți-am citit „Basarabia”. În ceea ce privește noua lui realizare, ține să sublinieze: „Un vers bun e mai de preț decât toate titlurile și recunoașterile universitare și academice. Versul e veșnic și cu el și concepția înaltă și senină din ultima ta bucată: biruința dreptății.” apreciere care nu putea decât să-i dea un plus de satisfacție dar și de încredere lui Panait Cerna.

Bineînțeles că Em. Panaitescu se simte afectat de dispariția neașteptată a marelui dramaturg român aflat în exil la Berlin pe care-l cunoscuse destul de bine. Iată ce ține neapărat să consemneze, dar și să interogheze: „Azi primii știrea despre moartea lui Caragiale; Sâmbătă primisem „Schițele” și seara, pe la 11^{1/2}, am citit din „Mama”! Ai fost la Berlin? L-a pornit ca să fie înmormântat în țară, mai era cineva pe lângă el în ultimul timp, a fost bolnav sau a murit subit?”

Ultima dintre scrisori i-a fost adresată prietenului său pe 8 decembrie 1912. După ce Em. Panaitescu i se plânge de faptul că „frigurile examenului” i-au „zdruncinat toate rosturile”, se bucură că lucrarea de doctorat a lui Panait Cerna este destul de înaintată, urându-i noroc. Fiind marcat de știrile, prea puțin favorabile, care i-au parvenit din România, legate de evenimentele fierbinți care se petreceau în Balcani, începând cu octom-

(continuare în pag. 5)

brie [Grecii, sârbii și bulgarii începuseră să se desprindă de Imperiul Otoman; Bulgarii revendicau Dobrogea] ține să-și exprime opiniile proprii: „Se pare că, la noi, nu e încă convingerea clară că pământul bulgăresc e pământul blăstemului. Va fi Ardealul ungarilor și Basarabia rușilor. Stăpânirea la Marea Neagră am putea-o avea fără Rusciuk dacă am fi mai conștienți de rostul nostru și cu mai mult simț istoric // în înțelegerea faptelor, cari să cheamă doar istorice.“

Din păcate, legătura dintre cei doi prieteni apropiați avea să se întrerupă brusc pentru că, din cauza pneumoniei galopante, Panait Cerna, cel care ar fi avut șansa, în mod cert, să devină unul din marii poeți ai României, pe 26 martie 1913, la Leipzig, s-a înălțat, pentru totdeauna, la ceruri.

Regretăm faptul că, în cadrul fondului reprezentativ „Em. Panaitescu“ (inv. 946), de la Sediul Central al Arhivelor Naționale din București, pe care l-am cercetat în câteva rânduri, nu am reușit să identificăm nici măcar pe vreuna din scrisorile ce-i fuseseră adresate, în anul 1912, de către poetul Panait Cerna.

52511
CCLXIV
13 martie, 9/12

Dragă băetule, La primirea ravașului tău am fost la Frau Herrmann și am avut toate asigurările că „alles wird sofort fortgeschafft“.

Vacanța nu mi-a adus, până acum, decât neazuri: cu Rusia n-am putut încheia niciun fel de alianță, speranța de a mă duce în țară trebuie să părăsesc o dată și înțelegerea faptelor, cari să cheamă doar istorice.

Am dat lui <Romulus> Cândea să-ți trimită broșura „Cătră Popești ...“ Dacă cumva n-ai citit-o, apoi o poți receti; e o faină pagină literară. Era vorba de cinstea Solvei și a „gropii Mehedinților“!

Cât gândești să mai rămâi în Berlin? Messzeit [vreamea târgului] a trecut și e iarăși bine de trăit și în târgul Lipscăi.

Dacă ai veni la începutul lui aprilie ne-am vedea sigur, mai pe urmă nu știu.

Al tău Em. Panaitescu

Abt. Herr P. Arndtstr. 16. p. l.

Postkarte

Herrn P. Cerna

col. 4. 15. 3. 11/16

Charlottenburg / b. Berlin

Schlüterstr. 69. b. Heilig

46 021

Am dat lui Cândea să-ți trimită broșura „Cătră Popești ...“ Dacă cumva n-ai citit-o, apoi o poți receti; e o faină pagină literară. Era vorba de cinstea Solvei și a „gropii Mehedinților“!

Cât gândești să mai rămâi în Berlin? Messzeit a trecut și e iarăși bine de trăit și în târgul Lipscăi.

Dacă ai veni la începutul lui aprilie ne-am vedea sigur, mai pe urmă nu știu.

Al tău Em. Panaitescu

[Conținutul scrisorilor:]

Herrn P. Cerna
Charlottenburg / b. Berlin
Schlüterstr 69. B. Heilig
13 martie <1>912

Dragă băiete,

La primirea ravașului tău am fost la Frau Herrmann și am avut toate asigurările că „alles wird sofort fortgeschafft“ [Totul va fi luat imediat].

Vacanța nu mi-a adus, până acum, decât neazuri: cu Rusia n-am putut încheia nici un fel de alianță, speranța

de a mă duce în țară trebuie s-o părăsesc din pricini știute, tu ai luat drumul vilegiaturii la Berlin tocmai când credeam că te voi prinde mai des la vorbă. Basarabeanul îmi aduce mai multă durere decât bucurie când îl văd și de vreo trei zile sunt așa de răcit că trebuie să rămân, eu la pat și lucrarea în sertar. //

Am dat lui <Romulus> Cândea să-ți trimită broșura „Cătră Popești ...“ Dacă cumva n-ai citit-o, apoi o poți receti; e o faină pagină literară. Era vorba de cinstea Solvei și a „gropii Mehedinților“!

Cât gândești să mai rămâi în Berlin? Messzeit [vreamea târgului] a trecut și e iarăși bine de trăit și în târgul Lipscăi.

Dacă ai veni la începutul lui aprilie ne-am vedea sigur, mai pe urmă nu știu.

Al tău Em. Panaitescu

[Biblioteca Academiei Române, București, secția Manuscrise, fd. Scrisori CCLXIV/25 (1)]

Herrn P. Cerna
Leipzig, Haertelstr. 25 III
19 mai <1>912

lubite băetule,

Fie și punct 25 oct., st. n., numai să fie și să se isprăvească o dată spre binele și liniștea ta. Și pe urmă nu uita că și ție ți-a trimis o rază cerul și de cer trebuie să ascuți.

E frumoasă, dragă Cerna, e minunată ca simbol și concepție și, înainte de toate, e poezie curată. // „Măine fi-va nor? Ce-mi pasă / Măine ce-o mai fi! / Astăzi lumea e frumoasă / Azi voiu înflori.“ Numai versul cu „mângâierea“ nu mi se pare tocmai clar.

În căruța boierească [autobuz] nu m-am plimbat încă, dar cu vaporul m-am dus printre maluri pline de păduri și vii. Pe aici e frumos și climă bună, grădini în toate părțile, aer bun care nu strică nici chiar celor cari stau în fața doctoratului. //

Tu ce faci de vacanță? Te duci iar la Sinaia? Ce-a făcut Academia? „Neamțul“ nostru, Prachauer să duce la Berlin în vacanța Rusaliilor și ar fi dorit să ne întâlnim, dacă să oprește vreo zi, prin Lipsca, îi scriu să te anunțe. Cu un om cumsăcade te întâlnești totdeauna bucuros.

Tot pe la Reichsgericht [Curtea imperială] și pe la boieri îți faci plimbarea?

Eu îi zic mereu la lucrare și la Plato, acum am început statul.

Salută-l pe Cândea și tu fii îmbrățișat cu multă dragoste,

Em. Panaitescu

(BAR, București, Ms, fd. Scr. CCLXIV/25 (3))

52511
CCLXIV
2 June 11, 912. Bonn a/Rh...

Băetule dragă, Sa tunc si sa fulgore in Rusia, dar sa blăsteme si nevrologia noastră. Asta precum simțem, ne ținem ca: nu mi n-am mai putut fi: si atunci nu ne rămâne de cât jalea și lacrimile pentru ca ce ar trebui să fim.

Ai trimis o la Convorbirile Literare? ai vră să ți-o cumoa cât mai curăut.

Pe vacanță m-am mers înca ce voi face, probuza însă ca un voin miedă preu departe de pe aici. Trebuie să mă țin de lucrare ca la anul să se sfârșească și eu mine.

(continuare în pag. 6)

2 iunie <1>912, Bonn a/Rh.

Băiatule dragă,

Să tune și să fulgere în ruși, dar să blăsteme și nevrednicia noastră. Așa precum suntem, ne temem că, și mâni, n-am mai putea fi atunci; nu ne rămâne decât jalea și lacrimile pentru ceia ce ar trebui să fim.

Ai trimis-o la „Convorbiri literare”? Aș vrea să ți-o cunosc cât mai curând.

Pe vară nu știu încă ce vom face, probabil însă că nu mă voi mișca prea departe de pe aici. Trebuie să mă țin de lucrare ca, la anul, să se sfârșească și cu mine. //

Am uitat la tine volumul de „Schițe” [Caragiale], nu mi-i de volum, ci de cine mi l-a trimis și tu vei fi așa de bun și mi-l vei expedia la Bonn, cât poți mai curând. Dacă nu te prea pricepi cum să face o așa mare ispravă [vorba lui B.] atunci îl rog pe Căndea să te salveze pe tine și să mă servească pe mine.

Em. Panaitescu //

Lui <G.T.> Kirileanu i-am scris despre cele multe și bune câte le punem pe seama lui în Lipsca. A fost cam bolnav și acum e în concediu pe la Bicz.

Ce-ar fi dacă aș avea vreme liberă?

Te îmbrățișez cu dragoste,

Em. Panaitescu

[BAR, Buc., Ms, fd. Scr. CCLXIV/25 (4)]

25 iunie st.n. <1>912

Scumpe băete,

În ultimele zile:

1. Te-am ocărât și te-am batjocorit rău când am primit, așa de târziu, vestea de la moș Kirileanu, că ai fost premiat. De ce nu mi-ai spus în două rânduri! Și așa de întârziat să primești și urările mele; sper că cele din urmă vor fi primite ca și cele dintâi. //

2. M-am bucurat – adică mai mult am oftat – când ți-am cetit „Basarabia”.

Un vers bun e mai de preț decât toate titlurile și recunoașterile universitare și academice. Versul e veșnic și cu el și concepția înaltă și senină din ultima ta bucată: biruința dreptății!

Azi primii știrea despre moartea lui Caragiale; Sâmbătă primisem „Schițele” și seara, pe la 11^{1/2}, am cetit din „Mama”! Ai fost la Berlin? L-a pornit ca să fie înmormântat în țară, mai era cineva pe lângă el în ultimul timp, a fost bolnav sau a murit subit?

Pe aici nu mai știu nimic de ce se mai întâmplă prin lumea noastră.

Ce faci de vacanță? Eu mă simt obosit și probabil că, pe la sfârșitul lui august, mă voi duce prin țară.

Al tău cu toată dragostea,

Em. Panaitescu

[BAR, Buc., Ms, fd. Scr. CCLXIV/25 (5)]

Herrn cand. Phil. P. Cerna

Leipzig, Härtelstr 25

8 decembrie <1>912, Bonn, Auguststr. 11

Cerna dragă,

Să mă ierți, însă frigurile examenului mi-au zdruncinat toate rosturile. Totuși nu pot să scap așa curând precum ași fi dorit, precum mi se cere. Am aflat că ai înaintat lucrarea: să fie cu noroc și să te văd scăpat cât mai curând.

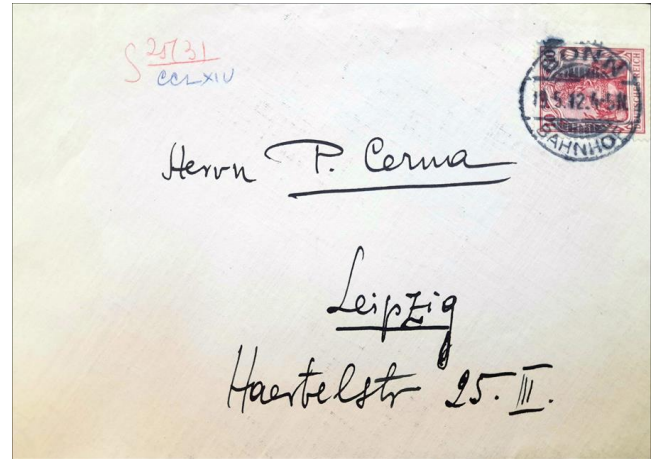
Se pare că, la noi, nu e încă convingerea clară că pământul bulgăresc e pământul blăstemului. Va fi Ardeaul unguirilor și Basarabia rușilor. Stăpânirea la Marea Neagră am putea-o avea fără Rusciuk dacă am fi mai conștienți de rostul nostru și cu mai mult simț istoric // în înțelegerea faptelor, cari să cheamă doar istorice.

Ce mai face Căndea? Arată-i salutările mele. Multă sănătate lui <Florian Ștefănescu> Goangă.

Pe tine te sărut cu drag și te rog încă o dată să ierți întârzierea acestor rânduri,

Em. Panaitescu

[BAR, Buc., Ms, fd. Scr. CCLXIV/25 (6)]

Victoria COMNEA

IMPRESII

Ia o nouă traducere a *Divinei Comedii*

După o întârziere inexplicabilă, poștașul mi-a adus, în sfârșit, cele trei volume ale *Divinei Comedii*, apărută la Roma, Editura ARACNE, 2023, cu o dedicație din partea traducătorului, nimeni altul decât distinsul italianist și critic literar Geo Vasile. Așa am pornit la redescoperirea poetului florentin și a monumentalului său univers.

Cu trei ani în urmă, în 2021, Italia sărbătorea împlinirea celor șapte sute de ani de la moartea celebrului Dante Alighieri, poet, filozof, savant, om politic și chiar militant activ. În importanța sa funcție de Prior, alături de ceilalți Priori ai Florenței s-a opus repetatelor încercări de amestec ale papei Bonifaciu al VIII-lea în treburile orașului, ceea ce a stârnit furia și ura acestuia. Amendat cu 5000 de florini, exilat și chiar condamnat la moarte prin ardere pe rug, Dante a traversat o lungă și neagră perioadă de rătăcirii, o navă „fără cârmă, purtată spre necunoscute țarmuri și porturi de vântul pe care îl suflă în pânze amarnica sărăcie”. Totuși, în ciuda acestor condiții precare, poetul sfâșiat de dorul Florenței și-a continuat, realizat și definitivat opera sa cea mai importantă pe care și-a intitulat-o *Commedia*. Într-o scurtă introducere, Geo Vasile menționează că această capodoperă va deveni cunoscută ulterior în întreaga lume sub numele de *Divina Commedia*, grație prozatorului și poetului umanist Giovanni Boccaccio, prieten cu Petrarca, comentator și biograf al lui Dante.

În 1308, *Infernul* circula deja prin numeroase copii, în 1313 era terminat *Purgatoriul*. Doar *Paradisul* a putut fi cunoscut abia după moartea lui Dante, 1321. Ca fapt divers, menționez că posteritatea ar fi fost privată de ultimele cânturi ale *Paradisului*, dacă o rudă a poetului n-ar fi avut un vis în care însuși Dante, din lumea de dincolo, i-a indicat locul anume în care pusese foile pe care scrieseră acele cânturi: o fridă acoperită cu un covor într-un palat din Rovenna.

Opera lui Dante a fost onorată nu doar prin sutele de ediții din Italia și alte sute de traduceri în aproape toate țările lumii, ci și prin numeroasele studii, analize și interpretări apărute secol după secol, până în zilele noastre.

Pe lângă cultura filozofică și teologică, Dante poseda perfect și științele timpului său. Totuși modelul de univers propus de el în *Divina Comedie* diferă de cel pe care acesta l-a asimilat din cultura timpului său. În acest sens, există la noi un eseu insolit semnat de Horia-Roman Patapievici, *Ochii Beatricei*, București, Editura Humanitas, 2019. Ca răspuns la întrebarea *cum arăta cu adevărat lumea lui Dante*, autorul traduce viziunile poetului florentin prin termenii preciși ai geometriei și astronomiei, apelând și la cele mai noi teorii din domeniul matematicii.

Datorită vastelor sale cunoștințe, genialul poet a reușit să dea un contur perfect al contemporaneității așa cum a trăit-o: evenimente, personalități istorice, oameni, iubiri nefericite, racile, păcate, religie, viziuni medievale despre lumea de apoi, date furnizate de științele vremii, mituri păgâne, legende creștine... Toate acestea se constituie într-un ax pe care Dante și-a concentrat spirala ascensională a poemului, imaginarea sa călătorie din tenebrele Infernului, la seninătatea armonioasă a Purgatoriului spre deplina iluminare, alături de iubita sa Beatrice, *în limpedea,*

profunda, divina chintesență a Paradisului.

Geo Vasile mărturisește că și-a început laborioasa muncă a traducerii celor paisprezece mii două sute treizeci și trei de versuri ale *Divinei Comedii* „sub zodia nefastă a flagelului Covid-19 care a afectat milioane de oameni la nivel global”, dorind și fiind decis să „exorcizeze” această pandemie printr-o „nouă versiune în limba română a capodoperei literaturii italiene”. Lăudabilă intenție și, în final, la fel de lăudabilă reușită.

În România, opera ilustrului florentin a cunoscut mai multe traduceri. Prima a fost oferită de eruditul poet, traducător, etnolog și hermeneut George Coșbuc (Radu Cernătescu, *Literatura luciferică*, București, Ed. Cartea Românească, 2010, cap. *Coșbuc neștiutul*, p.152), ediție retipărită și adnotată de profesorul și reputatul italianist Alexandru Balaci, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956, o ediție de lux, cartonată, care beneficia și de ilustrații reproduse după Gustave Doré. (Coincidență sau intenție providențială, ca exemplarul meu cumpărat de la anticariat să poarte o dedicație, chiar pe ilustrația care îl reprezenta pe Dante Alighieri în viziunea lui Gustave Doré: *O mică amintire de la aceea care te iubește*, semnată Angela și datată, 18. XII. 956. Interesant acest mesaj peste timp trezind imaginea femeii adorate de Dante, a femeii înger, *la donna angelicata*).

Geo Vasile mai menționează și versiunile în limba română semnate de profesorul italianist Alexandru Marcu, 1933-1934, traduceri ale lui Ion A. Țundrea, Eta Boeriu, George Buznea și surprinzătoarea versiune semnată de un italian stabilit în România, Giuseppe Cifarelli, Craiova, Editura Europa, 1993, coperta și ilustrațiile fiind semnate de minunatul grafician Marcel Chirnoagă.

Anul 2023 ne-a oferit, iată, această nouă versiune a tripticului dantesc în tălmăcirea lui Geo Vasile care s-a bucurat de aprecierea unora dintre cei mai importanți oameni de cultură din țara noastră.

„Geo Vasile este un autentic ambasador al culturii noastre în Italia și un intermediar de mare talent al culturii italiene în țara noastră. Lista operelor literare italiene traduse de domnia sa în limba română în ultimele două decenii este impresionantă, ca și aceea a poezilor români traduși în italiană. Pe de altă parte, Geo Vasile este și un autor de opere originale de exegeză literară. Pentru toate aceste merite, domnia sa a fost de curând decorat de președintele României în compania selectă a unor artiști precum colegul Mircia Dumitrescu și muzicianul Gheorghe Zamfir.”

Regretatul profesor Răzvan Theodorescu, vicepreședinte al Academiei Române: „Domnul Geo Vasile l-a tradus și publicat pe Eminescu în italiană, dar și alți doi poeți români importanți, Ion Vinea și Gellu Naum, a întocmit și a publicat în Italia mai multe antologii de poezie

(continuare în pag. 8)

românească, însoțite de studii introductive. L-a tradus în limba română pe Umberto Eco, faimosul romancier și teoretician italian, a tradus o antologie de poezie italiană contemporană în limba română, a publicat un volum de *Confluente* literare italo-românești.

Geo VASILE

Dar opera sa capitală consider că este retraducerea în limba română a *Divinei Comedii*, o întreprindere majoră care marchează nu numai o biografie intelectuală și artistică, ci și o cultură națională. Ca traducător, Domnul Geo Vasile a făcut și face proba unor calități cu totul remarcabile, recunoscute ca atare în presa de specialitate. Eserile sale critice vădesc, la rândul lor, seriozitate, competență și talent.” Prof. univ. dr. Mircea Martin, membru corespondent al Academiei Române.

„Mulți spun că Dante nu mai este actual. L-am văzut și auzit pe Roberto Benigni recitând Dante în piața publică din Florența (în fața unei mulțimi amuțite) și am aflat astfel cum poate fi actual un autor de la 1300.” Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, distins istoric și profesor universitar. Intr-adevăr, *Divina Comedie* poate fi nu doar citită, ci și recitată, chiar în haină românească. În versiunea domnului Geo Vasile, versurile sunt clare și fluente, ușor de lecturat și chiar de recitat. În timpul lecturii, mi s-a întâmplat de câteva ori să le rostesc cu voce tare.

Cred că acest lucru se datorează faptului că, pe de o parte, Dante și-a scris opera în limba italiană vorbită. De altfel, el este considerat un creator al limbii italiene pe baza dialectului toscan, un dialect deosebit de viu căruia îi cunoștea toate subtilitățile. Lui i se atribuie și primul studiu de filologie romanică, redactat în latinește, intitulat *Despre limba populară*.

Pe de altă parte, semnatarul traducerii a descoperit cele mai expresive corespondențe din limba română pentru a contura bogăția imaginilor dantești. Prezentarea, comentariile și notele sale pentru tripticul dantesesc aduc informații noi, interesante și revelatoare. Toate acestea dovedesc nu doar uriașul efort al traducătorului, dar și profunda sa empatie pentru omul Dante, așezând noi lauri pe fruntea acestui poet aproape uitat, readucându-l în prezentul secolului nostru.

*De aș avea, o cititor, un loc mai mare
ca să scriu, tot aș cânta, măcar în parte,
acea prea dulce băutură, de care
niciodată nu m-aș fi săturat; dar cum sunt
pline paginile toate menite acestui
cânt al doilea, al artei frâu nu-ngăduie mai mult.*

Ignatie GRECU

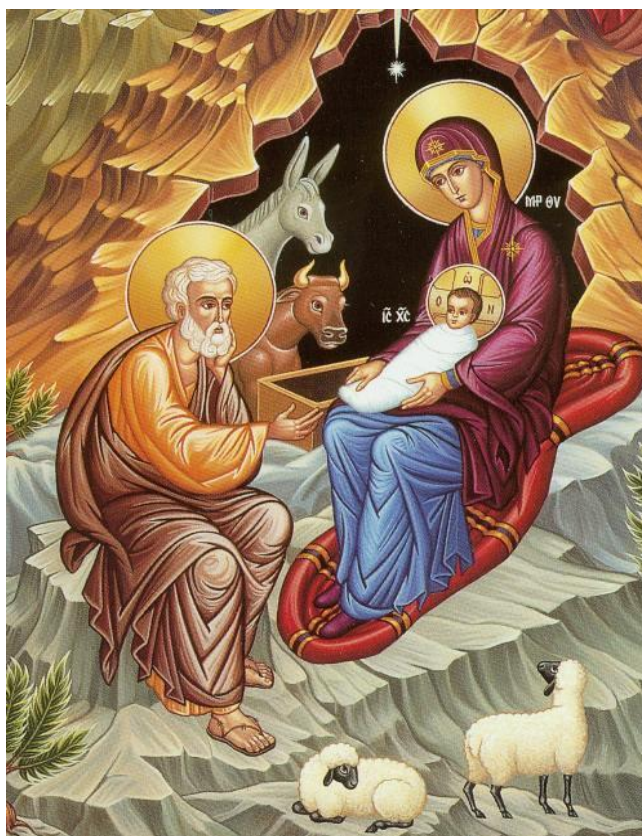
Colind

Cel nemărginit
se face copil.
Se culcă-n iesle
ca-ntr-un potir,

Peștera, staul
pentru dobitoace,
Biserică luminoasă
și sfântă se face.

Fecioara, curata,
tron și altar,
aduce pe Domnul
nostru în dar.

Iosif și păstorii
cu-alai îngeresc
lui Iisus se-nchină
și îl preamăresc.

Petre RĂU

Între vis și reflecție, între iubire și filosofie (Constantin Oancă – “Cântece fără cuvinte”)

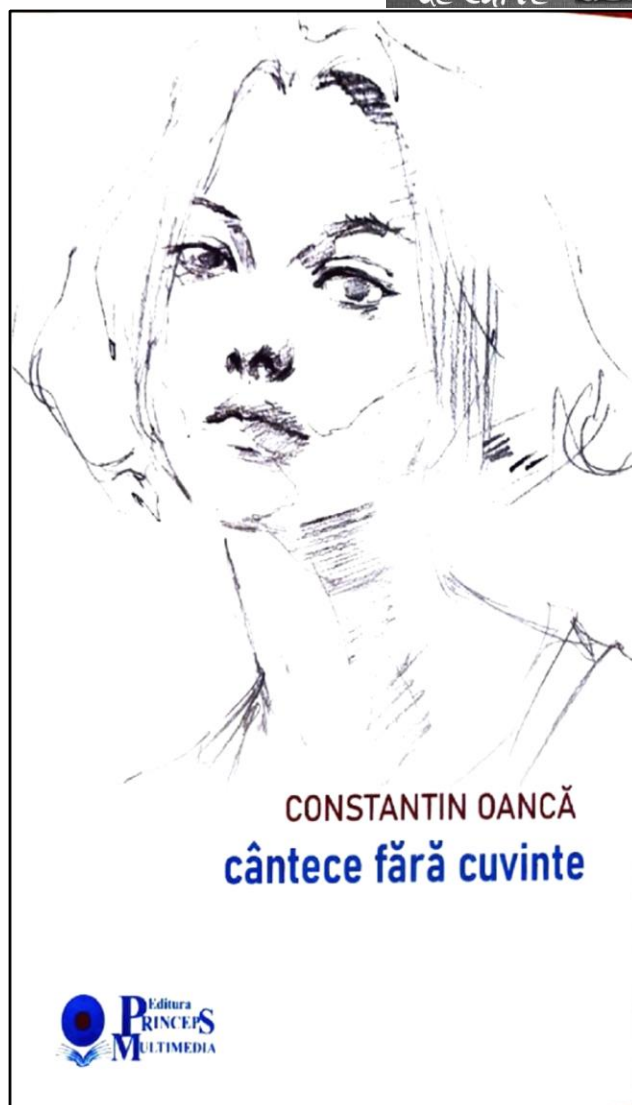
Recent, poetul Constantin Oancă a reușit să-și adauge la panoplia sa de creație lirică un nou volum de versuri. Volumul se intitulează “Cântece fără cuvinte” și a apărut în condiții grafice deosebite la Editura Princeps Multimedia din Iași.

Constantin Oancă este poetul care nu mai are nevoie de nicio prezentare. Membru al Uniunii Scriitorilor din România - filiala Iași, poet cunoscut pe plan național, cu precădere printre tecuceni și gălățeni, el preferă să creeze totul sub generoasa umbrelă a liricii românești: scrie multă poezie, dar este la fel de pasionat și de eseuri, aforisme, cronici literare etc.

Iremediabil îndrăgostit de muzica clasică, îl întâlnim deseori pe poetul Constantin Oancă în diferite ipostaze literare cu microfonul în mână și cu propriile sale instalații audio, trecând la interpretări muzicale ale unor lucrări pe versurile unor poeți îndrăgiți, dar și din propriile sale creații lirice. El își îmbină pasiunea pentru literatură cu dragostea pentru muzica clasică, găsind adesea o punte între versurile poezilor săi favoriți, Mihail Eminescu și Nichita Stănescu, și interpretările muzicale. Prezentarea lucrărilor sale și ale idolilor săi în cadrul unor serate literare sau festivaluri reflectă o expresie sincretică a artei, în care cuvântul scris se contopește cu muzica. Această abordare îl distinge ca un creator care nu doar scrie, ci și aduce o dimensiune auditivă, prezentând un mod unic de a apropia publicul de poezie.

Revenind la cartea amintită, pe care tocmai am primit-o de la autor și am lecturat-o cu mult patos, amintesc că m-a bucurat să întâlnesc în ea și o postfață, plasată nu știu de ce pe coperta a IV-a a cărții, semnată însă de cunoscutul poet și editor Daniel Corbu. Iată ce spune acesta chiar din start: “O adevărată ontologie lirică ne oferă Constantin Oancă în recenta carte de poezie *cântece fără cuvinte*. [...] Cititorul va fi surprins la lectura acestor poeme de credința autorului în vis și chiar în visul visului, precum Edgar Alan Poe...”.

Iată cum își prezintă poetul propria sa stare revelatorie din care niciodată nu a reușit (sau poate nu și-a dorit) să se desprindă: “*O mare câmpie / și luna de la capătul ei - / un somn din care / nici azi nu mă trezesc.*” (“Stare revelatorie”). Poemul fiind și o invitație de început, este neîndoielnic că ne anunță că, în fundalul volumului, avem șansa de a descoperi tărâmurii noi, pe care doar poetul le-a întâlnit, dar care pe noi ar trebui să ne îndestuleze spiritual. O micropoezie (cum de altfel sunt mai toate poemele din volum), care evocă o stare de imobilitate cosmică și introspecție profundă. Prin „*mare*

câmpie”, este sugerată vastitatea lumii exterioare, poate o lume fizică sau, la fel de bine, una interioară a gândurilor și emoțiilor. În acest spațiu luna vine să adauge o dimensiune de visare și mister.

Astfel de poeme revelatorii în care apar momente de conștientizare a unei tranziții interioare, dar cu o suspendare vădită între vis și realitate, întâlnim în mai multe locuri în spațiul volumului.

În schimb, în poemul “Descoperirea de după descoperire”: “*Numai visul e adevărat! / mi-am strigat / după ce am ieșit din somn ca din mare.*”, se petrece un moment de iluminare interioară, în care visul este recunoscut ca singura realitate autentică. Prima afirmație exprimă o inversare a percepției obișnuite, în care visul este considerat o evadare din realitate. Aici, însă, visul capătă un statut ontologic superior, sugerând că adevărurile cele mai profunde și esențiale nu se dezvăluie în viața de zi cu zi, ci în lumea onirică. Revenirea la conștientă este sugerată de versul “*după ce am ieșit din somn ca din mare.*”, o imersiune ca dintr-un univers, fie el unul vast și adânc precum e marea. Trecerea din somn în trezie pare a fi o revelație, o redescoperire a faptului că în vis, în profunzimea subconștientului, se află esența adevărului.

Ne trezim în fața unei viziuni aproape identică cu cea platoniciană asupra existenței în care realitatea sensibilă este considerată o iluzie, iar lumea ideilor și a viselor

(continuare în pag. 10)

- un spațiu al autenticității. Strigătul final simbolizează poate un amestec de revelație și frustrare, o conștientizare a imposibilității de a aduce adevărul visului în realitatea concretă.

Tot într-un mediu al oniricului am putea situa și poemul "Somn greu": "*Dialog interzis la scara ultimului tren. / Din urmă venea / ca o maree / noaptea - / somn din care nici azi nu mă mai pot trezi. / Eu m-am rugat pentru mulți / dar pentru mine nimeni nu se roagă. // Din urmă continua să vină / ca o maree / noaptea.*" Aici întâlnim un profund sentiment de izolare și neputință în fața inevitabilității și a trecerii timpului. Și totul pare simbolizat de „noaptea” care vine „ca o maree”. După un moment limită, „*dialog interzis la scara ultimului tren*”, în care comunicarea este blocată, personajul liric se trezește la marginea unui prag existențial de netrecut. Versurile „*Eu m-am rugat pentru mulți / dar pentru mine nimeni nu se roagă*” exprimă o durere tăcută, un fel de sentiment de abandon, în care eforturile de a-i ajuta pe alții nu sunt întoarse. Acest contrast subliniază totodată un sentiment de singurătate și sacrificiu neobservat.

Repetarea finală a imaginii cu marea nocturnă care „*din urmă continuă să vină*” creează o ciclicitate inexorabilă, subliniind o forță implacabilă care îl înconjoară pe poet, o întunecare tot mai profundă care nu lasă loc speranței de trezire. Poezia reflectă astfel o luptă cu solitudinea și cu absența unui sprijin spiritual sau emoțional.

Adesea însă putem visa și cu ochii deschiși, precum în poemul: "*Un țarm și o corabie care nu mai vine. / Păduri și dealuri au crescut peste tinerețea mea. // Tu dormi / eu gândesc la tine / iar unul din noi visează.*" („Cântec de așteptare”).

Câteva poeme din volum au fost dedicate unei singure stele, steaua polară. Iată, de pildă, frământările poetului în poemul "Tristețea unei stele": "*Eu mă rotesc în jurul stelei polare / care mi-a apărut ca fixă / dar steaua mea polară se rotește / în jurul altei stele / crezută fixă și aceasta / și aceasta în jurul altei stele / crezută tot fixă. // Și m-am oprit din constatări / înțelegând / în sfârșit / că acesta este singurul meu univers.*", în care se explorează tema relativității și fragilității percepțiilor umane, într-un univers vast și inconstant, totul petrecându-se în jurul stelei polare. Dar se știe bine că steaua polară este de fapt un simbol al stabilității și al orientării, Numai că poetul descoperă că această stabilitate este una iluzorie, că steaua însăși se rotește în jurul altor stele, la rândul lor percepute ca fixe, iar această succesiune de rotații și dependențe creează o metaforă pentru incertitudinea și relativitatea adevărilor pe care le considerăm imuabile. Revelația se manifestă ca atare și este esențială. Constatările îl conduc pe eroul liric la nevoia de a găsi certitudini în afara propriei existențe și acceptarea că universul personal este, de fapt, un spațiu al percepțiilor și al introspecției. Și totul într-un amestec de tristețe și acceptare în fața propriei descoperiri, tristețea pentru iluzia pierdută a stabilității, dar și o oarecare liniște în înțelegerea limitelor propriei existențe.

În preaplînul de poezie pe care poetul și-l asumă în compoziția fiecărui poem întâlnim adesea și ziceri aforistice, cugetări profunde care îl caracterizează indubitabil pe Constantin Oancă. Iată doar câteva exemple desprinse din poeziile sale: "*După ce au spus lucrurilor pe nume / lemnele au început să se usuze.*" („Julietta”), „Ca

să nu rămână de tot singur / poetul / i-a făcut iubitei / o plecare neterminată." ("O plecare neterminată"), "Ce viață bogată să fiu privit din toate părțile / de ochii aceia cât două zile de vară..." ("Cu ochii cât două rugăciuni"), "Noaptea este somnul pământului, / iar luna visul care crește din el." ("Noapte cu lună"), "Pe țarmul din cer al acestei mări crește iarbă, / în care eu stau culcat cu capul întors spre tine." ("Cu capul întors spre tine"), "Toamna este un copac din care cad frunze." ("Întâlnirea lumilor"), "Singurătatea este o femeie frumoasă / care mă cunoaște." "Singurătatea".

Cartea abundă de poeme de dragoste, o temă preferată adesea de autor și în volumele sale anterioare.

Un frumos poem de dragoste ar putea fi considerat poemul "Surâsul tău": "*Surâsul tău / Cea mai frumoasă întâmplare / A ochilor mei.*" în care se surprinde esența iubirii într-o formă extrem de concisă și expresivă. „*Surâsul*” propriu-zis al iubitei devine un eveniment aproape miraculos, o „*întâmplare*” care transcende banalul cotidian și lasă o impresie profundă asupra poetului. El nu este doar un gest efemer, ci capătă valoarea unei revelații sau a unei întâlniri unice cu frumusețea: „*Cea mai frumoasă întâmplare*”. Ochii poetului devin martorii acestui miracol, subliniind puterea privirii de a capta și de a păstra în memorie această imagine. Prin simplitatea și eleganța sa, poezia reușește, doar în trei versuri, să transmită o emoție autentică și profundă, punând accent pe valoarea unui gest aparent mic, dar care captează întreaga atenție și afecțiune a poetului.

În poezia de dragoste: "Fată frumoasă": "*Fată frumoasă / în poemul meu doar foșnetul filelor / este luat din lumea aceasta / cum nici tu nu ești în totalitate de aici / gura îți este făcută din cuvinte / mâinile din mâinile mele / picioarele din fire de iarbă / iar ochii / din munții și pădurile / pe care doar în vis le-ai văzut.*" întâlnim un portret aproape mitologic al iubitei, transpusă într-o lume poetică ce transcende realitatea fizică. "Fata frumoasă" devine o ființă eterogenă, formată din elemente naturale și simbolice, o proiecție a imaginației poetice, în care realitatea și visul se împletesc. Iubita aceasta însă poate să fie una imaginară, nici chiar pământească nu trebuie să fie neapărat, poate fi una ideală, o creație unică a poetului cu care totuși se poate comunica doar poetic, prin cuvinte poetice. Din acest motiv o astfel de iubită idealizată poate fi plasată într-o sferă a purității și a visului, în care ea este mai mult decât umană, devenind o ființă a poeziei și a naturii visate.

Un alt frumos poem, care ar putea fi catalogat tot în categoria celor de dragoste, deși poate fi ușor extins la orice relație de apropiere între doi indivizi oarecare, mi se pare a fi poemul "Așteptare": "*Eu cred că pașii tăi / sunt făcuți din foșnet de iarbă / că depărtarea are forma brațelor tale / că amintirile mele sunt uitările tale / și că eu nu sunt decât țarmul / iar tu corabia / pe care el o așteaptă mereu.*", în care este surprinsă o stare de dor și de contemplare, evocând o relație plină de tensiune între prezență și absență, între așteptare și depărtare. Imaginea pașilor „*făcuți din foșnet de iarbă*” sugerează delicatetea și efemeritatea, dar și legătura profundă cu natura. „*Depărtarea are forma brațelor tale*” este o metaforă puternică, sugerând că distanța nu este doar una fizică, ci și una emoțională, iar spațiul dintre cei doi

(continuare în pag. 11)

capătă consistența dorului și a absenței. Eul liric percepe totodată un dezechilibru între el și persoana invocată în dragostea sa: „*amintirile mele sunt uitările tale*” reflectă o asimetrie a relației, unde ceea ce unul prețuiește, celălalt lasă să se piardă. Poetul este punctul fix, mereu în așteptare, în timp ce persoana așteptată este corabia ce vine și pleacă, aflată mereu în mișcare, reflectând astfel o relație de dor neîmplinit, de speranță amânată.

Din nou o meditație asupra absenței și prezenței întâlnim în poemul scurt "O voce singularică": "O voce singularică / aproape mistică / m-a strigat toată noaptea. / Când m-am trezit / am văzut cum pe zăpada proaspătă / ninsese cu pașii tăi." În care este invocată o voce invizibilă într-o atmosferă misterioasă și profund simbolică. Strigătul acestei voci sugerează o chemare interioară, poate o dorință nesatisfăcută, o căutare a unei conexiuni spirituale sau emoționale. Solitudinea este accentuată de faptul că această voce nu are o prezență fizică clară, ci se manifestă doar printr-un ecou nocturn. Momentul trezirii aduce o revelație subtilă: pașii iubitei, apăruți pe „zăpada proaspătă”, creează o imagine delicată și efemeră. Zăpada, simbol al purității și al tăcerii, contrastează cu pașii care lasă urme vizibile, dar trecătoare, pași ce par a fi răspunsul la chemarea nocturnă. Și totul se petrece sub mantia omniprezentului oniric în lumea poeziei autorului.

Multă duioșie întâlnim și în poemele în proză care, deși într-o proporție mai mică, fac și ele parte din acest volum. Iată un exemplu concludent: „*Trecuse de miezul nopții când mi-am văzut mama pentru ultima oară. Prea multă inimă pentru această viață. Am simțit atunci cum inima ei a trecut în inima mea, atunci am auzit vuetul de ape multe în care mi s-a înecat mama. Un popor de mâini s-a ridicat de-atunci tot căutând-o, dar nu mai era ea, era numai o câmpie în mijlocul căreia mi-am așezat cortul. Ce e luna din capătul câmpiei? Un somn din care nici azi nu mă mai pot trezi. Așa s-a născut în mine nevoia de-a nu muri. Cuvântul mamă făcut din carne și oase și din inimă și din ochi albaștri. Sunt toate cuvintele din viața mea adunate în el. De-atunci plouă fără cuvinte, de-atunci ninge fără cuvinte. Mama - cuvânt înstelat, mâna lui Dumnezeu pe creștetul meu.*” („Mama”).

Există în carte și peste o sută de poeme într-un vers, un experiment liric care îl prezintă pe poet, inevitabil, ca pe un admirabil creator de aforisme, gânduri scurte și reflexii deopotrivă, una mai atrăgătoare decât alta. Iată aici doar câteva mostre de gânduri profunde izvorâte din mintea febrilă a poetului: „*Îndrăgostirea, un fulger cu un capăt pe steaua polară și cu celălalt în inima mea.*”, „*Chipul tău este o apă mare în care eu mă înec de fiecare dată când mă uit în ea.*”, „*Cămașă de in pe trupul dorului, inserarea.*”, „*Muzica este o mare ființă rănită de moarte, al cărei sânge se varsă spre iertarea păcatelor noastre estetice.*”, „*Tu ești lacrima, iar eu ochiul care o plânge.*”, „*Cu fiecare somn murim câte puțin, cu fiecare vis înviem câte puțin.*”, „*Biblia - arca din noaptea mea de patimi.*”, „*Viața noastră este un fluviu care curge în lumea asta și se varsă în lumea cealaltă.*”.

Poemul intitulat chiar "Poem" și pe care îl redau aici în întregime: "Tu ești trist..., mi-a spus / și-apoi a plecat departe. / Mi-a sunat ca un poem / ca o mână întinsă. Am vrut s-o-ntreb la ce s-a gândit / dar plecase. / leșea soarele și se duceau umbrele. / Mi-a sunat ca o nevoie de

iertare / deși îngerii nu păcătuiesc. / Și eu am plecat după ea s-o întreb. / Am ajuns-o. / Îi vorbeam din cea mai mică apropiere. / Și m-am bucurat / atât de mult că am găsit-o / era aceeași de la începuturile tristeții mele." ("Poem"), poate fi interpretat ca un **ars poetica**, în care poetul reflectează asupra naturii creației poetice, a tristeții și a legăturii cu un ideal artistic. Vocea narativă pare să vorbească despre o întâlnire simbolică cu inspirația, cu acea „*mână întinsă*” care îi dă naștere unui impuls creativ, dar care rămâne evazivă și inaccesibilă pe deplin.

Faptul că interlocutoarea pleacă „*departe*” și că încercarea de a înțelege sensul rămâne suspendată sugerează dificultatea de a apuca esența unei idei poetice. Totuși, poetul continuă să o urmeze, să caute răspunsuri, înțelegând că această stare de căutare este esențială pentru procesul de creație. Întoarcerea la figura care este „*aceeași de la începuturile tristeții*” poate simboliza faptul că tristețea sau melancolia este o sursă constantă de inspirație, un nucleu creativ pe care poetul îl explorează continuu.

Dar acest poem poate fi interpretat și ca o alegorie a unei **muze poetice**, figura evazivă și misterioasă care inspiră creația. Muza este simbolizată de prezența feminină care îi spune poetului „*Tu ești trist...*” și apoi pleacă departe. Plecarea ei lasă o impresie profundă asupra poetului, declanșând o nevoie de introspecție și o dorință de a o înțelege. Aceasta evocă natura capricioasă și evazivă a inspirației poetice, care poate apărea pe neașteptate, lasă o amprentă profundă și apoi dispare, cerând să fie căutată și recuperată.

Călătoria poetului pentru a o regăsi poate fi văzută ca o metaforă pentru procesul creativ, în care acesta urmărește să capteze și să înțeleagă sensurile profunde ale inspirației sale. Faptul că o găsește „*aceeași de la începuturile tristeții mele*” sugerează că inspirația lui poetică este strâns legată de o sursă interioară constantă, poate melancolia sau tristețea, care i-a alimentat creația de la început. Imaginea muzei ca o „*nevoie de iertare*”, deși „*îngerii nu păcătuiesc*”, adaugă o dimensiune spirituală sau morală, sugerând că această inspirație vine cu o tensiune interioară, poate o dorință de împăcare sau de clarificare prin poezie. Astfel, muza din acest poem este mai mult decât o simplă prezență feminină - ea reprezintă acea energie creatoare pe care poetul o urmărește și de care depinde, chiar dacă rămâne uneori enigmatică și inaccesibilă.

Nu prea știu să explic de ce acest volum mi-a creat impresia ca fiind cel mai plăcut volum de poezie pe care l-a scris până acum poetul Constantin Oancă. Desigur, e doar o impresie personală, ca să nu mai vorbim/adăugăm și că de la acest autor mai așteptăm încă multe altele și de aici înainte.

Dar înaintea oricărei alte interpretări sunt obligat să subliniez că în paginile acestui volum de versuri întâlnim două caracteristici poetice principale: profunzime și diversitate. Între vis și reflecție, între iubire și filosofie, volumul acesta reușește să surprindă esența unui univers liric în care realitatea și oniricul se împletesc, iar fiecare poem, fie el mai lung, scurt sau dintr-un singur vers, este o fereastră deschisă către o lume aflată la granița dintre vis și trezie, dintre simțire și gândire.

Ana DOBRE

Dialog deschis frumuseții și frumosului din lume

Poetul-monah Ignatie Grecu, prin *Adaos la potirul cântării (Gânduri)*¹, dăruiește cititorului primul său volum de reflecții, aforisme în care cuprinde și surprinde *gânduri* care-i săgetează mintea și pe care le așază în potire adecvate.

De la început, el își avertizează receptorul: „Când scriu un vers,/ mă gândesc, fără să vreau,/ la tine, cititorule, îngerul meu păzitor.”, concepându-și lucrarea ca un dialog deschis cu celălalt, semenul său. În același timp, în cadrul acelui dialog, el ține să precizeze, prin limbaj metaforic, modul în care se vede pe sine în răsfrângere în oglinda proprie, nimic mai mult, dar nici mai puțin decât „...o mierlă cântând în ultima rază de lumină.”.

Aforismele grupează gânduri despre poezie, frumos, despre natură și lume – creația lui Dumnezeu, despre Dumnezeu, despre dar și a dăruirii, suferință, cuvânt, om, dragoste.

Cele mai multe au ca temă de meditație pe *Dumnezeu și poezia*, semnificative pentru modul în care gânditorul poet înțelege complexa tematică a creației. Între poezie și Dumnezeu există mereu o legătură subtilă, *iluminarea*, interioară, fiind însoțită de *luminare*, risipire în exterior, în relația cu ceilalți, cu lumea, cu societatea.

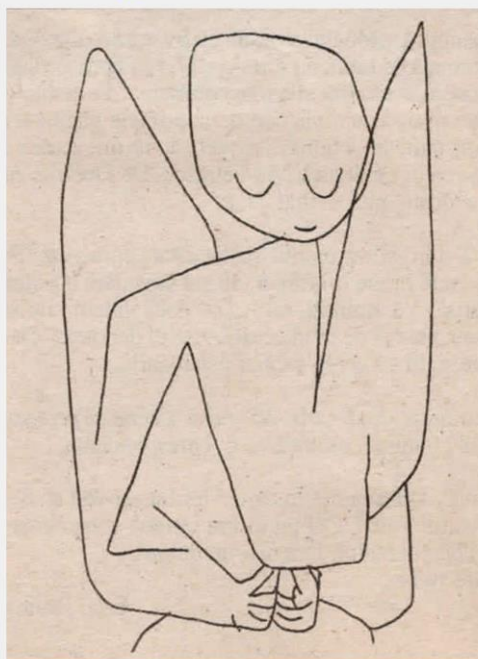
Un prim aforism despre creație: „În umbra poemelor mele stă mereu un înger rugându-se.”, spune ceva nu numai despre creație, ci și despre creator, coroborat în/prin gândul: „Prin harul dăruit de sus, scriu ceea ce scriu și nu de la mine însumi.”. Între cel care scrie și Creator legătura se realizează prin poezie, definită ca „ațipirea ucenicului iubit pe pieptul Domnului.”.

„Poezia e scrumul care amintește flacăra în care a ars poetul”, un gând reverberat în „Poezia dă cuvintelor zăriște.” Și în „Iscusit-am cuvinte aducătoare de îngeri.”, se confesează gânditorul, definind și definindu-se, pentru a recunoaște plenar măreția lui Dumnezeu: „Vocea lui Dumnezeu este adesea un sunet rar și dulce, o mireasmă aparte, un bob de rouă în zori pe o floare! O rază de lumină înflorind vitraliul unui lac în amurg.”.

Poezia este dar și har („Lui Dumnezeu, adiere curată, zefir al inimii, poezia.”); rodul creației este un prinos adus lui Dumnezeu. E un dar pe care poetul îl întoarce, prin har, în lume, fără așteptări și gânduri deșarte: „Nici odată să nu vă așteptați la mult că atunci puțin vi se va da. Aproape că nici nu trebuie să ne așteptăm la ceva ca să primim totul.”.

Omul, fiind „o lumânare aprinsă lui Dumnezeu în

Ignatie GRECU

ADAOS LA POTIRUL CÂNTĂRII (gânduri)

sfeșnicul vieții”, e conștientizat asupra adevărului referitor la puterea iubirii de a da coerență și sens lumii („Iubirea desăvârșește.”). Este sentimentul care-i definește pe toți oamenii, în ceea ce au profund omenesc și divin: „Iubind, dai sens universului. Restul e muzică.”, întrucât „dragostea schimbă, luminează, întărește, umple de har sufletul.”.

Gândurile sunt fagurele în alveolele căruia se află miera cuvintelor, din care poetul Ignatie Grecu realizează o compoziție, cu muzicalitate și rezonanță proprie, adresată oamenilor-îngeri: „Oamenii sunt îngeri cu aripi care nu se văd, deși, uneori, ca niște uriașe evantaie, se aud foșnind în visurile lor.”.

Între aceste gânduri, unul constant este pentru oameni, sarea pământului, altul, permanent, fiind pentru Dumnezeu. Este acesta un *adaos la potirul cântării*, o cântare înălțată la Cer, lui Dumnezeu, în transcendența căruia poetul vrea să-i aducă pe toți oamenii...

11 noiembrie 2024

Arsenie AUGUSTIN

Ceasurile acestea ce mișcă ruine
Se-adună încet în pieptu-mi tăcut,
Nasc îngeri cu aripi de sticlă albastră
Iar noaptea își lasă trupul-genune
Pe străzi pline
De viori și de cântec ardent.
Nu-i nimeni și-n cadranul străin
Se-ascund șoapte
Iar frigul coboară de sus printre nori.

La ce bun să țipi după noaptea
Prea albastră, prea blândă
Când împrejur sunt tăceri ucigașe atârând
Ca niște perdele ce învelesc cerul gol.
Dacă ai timp oprește arborii,
Descătușează florile, vorbește stâncilor
Despre luminișuri ascunse
Cu îngeri-cerșetori și aripi căzute.
Iubește zgomotul sec al pleoapelor ce văd
Frumuseți desfăcute-n oglinzi
Sau vise plângând la răscruce.

Arbore ești! Ca un cântec și sevă
Urcă prin tine tăcerile
Înotând strident către ramuri
Peste lumea cu solzi de vinil.
Locul unde dormi cu muritorii de rând
Se preface-n dans
Prin aerul cu cercuri largi ca de zbor.
Din țărâna pe care calci îți încolțesc aripile,
Triste, sprijinite pe moarte,
Învăluite-n neliniști.
Nu uita sunetul vântului frânt!

Călătorește spre miezul tăcerii
În așteptarea cuvântului străvechi cu care
Îți aperi vocația reîntoarcerii.
Stai lângă zidul morții
Cu fisurile lui, cu lacrimi de sânge și vin,
Cu clepsidra ce-arată absențe
Acolo unde stăruie întunericul.
Vezi ! Au venit să dea foc zborului
Acestor îngeri îmbrățișați cu lumina,
Să sfâșie aripile celor
Rătăciți printre oasele zorilor.
Tu numai cântă privind în oglindă
Cum aerul tremură ca o floare departe.

Adrian TALABĂ

Condei domolit

Vulture!
Din pana ta
Îmi fac condei
domolit
În cerneala-mi albastră
Îmblânzind cuvinte
zburătoare în vers
ca tine
În înălțimea cerului.

Trăiesc murind câte un pic

Efemera clipă a sărutului
a trecut de mult

suflet înecat în amintiri
pași legănați
șovăitori

Îndepărtat în gând de tine
departe, frate cu orizontul
trăiesc murind câte un pic
de dorul tău.

Pierdut în brațele tale

În timp ce-n somn
te plimbi printre vise
ți-am lăsat un sărut
pe harnica mână
vederile mi se odihnesc
pe chipul tău
ce dor de tine
ce drag de sărutarea ta

trezită din vis
nerăbdător să fiu
pierdut în brațele tale.

Dor de Nichita

Luminând răsăritul
noaptea întunecând
inimi acoperind
cu umbra Necuvintelor
revelații, univers
strânse-n sacul amintirilor
legat cu multe Noduri și Semne
îndrăgostit de aerul
poeziei unice
precum pasărea de zbor
își duce somnul în inimile noastre.

(continuare în pag. 14)

Amiază fără suspin

Spațiu gol
oftat prelung
iubire de negăsit
caut
nordul pe harta sufletului
tăceri țipate
printre lacrimi
dor de
amiază fără suspin

Icoana unui chip

Acoperit de liniște
sparge clipa
cu un strigăt
din turbure amurg
aruncă-mă-n noapte
plec
iubirea ta mă răzbi
rămâi în vis
icoana unui chip
întâlni-ne-vom
dincolo de moarte.

Firimituri

Cuvintele
fărâme
de vers
amintirile
frânturi de gând
lacrimile
stropi în privire
licuricii
picuri
firimituri de lumină.

Oglinda

Adevăr fără umbre
îți pătrunde chipul
privește în ochi
misterul
de inimă ascuns
suflet frumos
trup reflectat
mai singuri
fără oglindă.

Ferestre dezghețate

Flori de gheață
plâng pe ferestre
pomii-n haine noi
explozii de muguri
cântec de prisacă
limpede văzduh
ploaie de miresme
veselă natură.

Iubire stângace

Încurcate cuvinte
priviri îngropate-n abis
timid ,caut în vise
brusc, iubirea
o vulturoaică,
îmi sare în spate
scoate un țipăt
"sparge cochilia!
nu fugi!"
stângaci
învăț să spun "te iubesc"

Adâncă noapte

Adâncă noapte
pleoapele se odihnesc
de zbaterile zilei
cearcănele își sting îmbătrânirea
se aud pașii somnului
în vise alunecând
raza lunii
spintecă întunecimea
ca un diamant
în depărtare
glasul dimineții
vibrează a muguri de rouă.

Cer pistruiat

Oboseala
îmi îmbrățișează trupul
gândurile
caută tihna în versuri
privirile se pierd
în trandafirii apusuri
după o zi lungă
obosite pleoapele
își spun rugăciunea tainică
în prag de noapte
ne veghează
cerul cu pistrii de stele.

Orbul iubirii

Pe raza ascuțită
a privirii tale
sedus de surâsul
cuvântului tău
mă las pradă...
de sub sprânceană
ochi privitor
rază de lumină
îndrăgostit
gând tulburat
prins în gheare de timp
am devenit
orbul iubirii.

Florin LOGREȘTEANU

RĂTĂCIREA ALBATROSULUI

Mă ispitea ideea profană să mă însoțesc cu o fecioară. Fata hărăzită mie nu era nici frumoasă, nici urâtă. Și nu știam nici prea multe despre ea. Numai atât că locuia într-un sat din vecinătatea mării. Nu-i voi face portretul. Ce-aș putea spune? Când alegi, ești orb o vreme. Ce te-a impresionat, la început, la aleasa ta, se va estompa cu timpul; va dispărea, nelăsând în amintire nici puținele iluzii care te-au împins la pasul făcut...

Am ales fata care mi-a acordat, cea dintâi, atenție. A zâmbit, auzindu-mi vocea și a început la rându-i să cânte, imitându-mă. Nu mi se mai întâmplase până atunci să mă bage cineva în seamă. O revelație mi-a întrerupt zborul: trebuia să-i împărtășesc destinul, să-mi devină pereche, renunțând la singurătate...

Ajunsesem în satul acela de pe țărmul mării, convins că întinderea de ape, infinitatea cerului nu-mi mai puteau oferi nimic. Fusesem un vizitor, dar nimic concret nu-mi marcase până atunci existența. Reperetele mele marcau infinitul, în fapt singurătatea de care fusesem ispitit de la o vârstă fragedă și pe care o asociază cu cosmosul și marea. Credeam în frumusețea cântecului meu, comparat cu vuietul valurilor și al vânturilor venite dinspre larg. Cu timpul, am înțeles că nu mă ascultă nimeni. Numai în visul unui copil, în singurătate, există cineva care te ascultă...

Satul în care trăia fata mi s-a părut atipic, lipsit de vitalitatea obișnuită a comunităților umane; o altă formă a singurătății. Puținii oameni pe care i-am întâlnit aici nu știau să cânte și nici să zâmbească. Chiar și iubita mea - exagerat spus: *iubită* - uitase cântecul de la țărmul mării și zâmbetul înflorit pe obraji ei de o rază rătăcită de soare. Întreaga ei ființă devenise o încremenire a ceva care nu reușeam să-mi explic. Am înțeles numai că în satul acela singurătatea se manifesta într-o formă opusă celeia a cerului și a mării. Nu mai era determinată de mediul din afară ci de o realitate sufletească prezentă în fiecare individ; puținii oameni, pe care i-am întâlnit, nu-mi inspirau altceva. Păreau statuiete zăgrăvite diferit, dar create din același material opac, fără strălucire.

Singurătatea se regăsea la fel în oameni ca și în casele în care trăiau și în casele în paragină, părăsite, în ulițele cenușii, murdare, în maghernițele în care se vindea pâine, zarzavaturi și carne.

Viitoarea mea pereche a rămas numai gând oarecare, în momentul în care am hotărât să-mi târâi pașii șleampăți pe singura arteră centrală a satului; împins de nevoia de a face ceva, dar și din dorința de a cunoaște. Nimeni nu s-a opus plecării mele. Fata m-a privit fără expresie, fără nicio întrebare iar ceilalți din casă, despre care aflasem că-i sunt părinții, unchii, mătușile, rudele apropiate păruseră că nici nu-mi observă prezența. Singura lor preocupare era să se-nvârtă în loc, să facă ceva numai de ei știut sau din inerție. Am plecat așadar la drum fără întoarcere...

Prima surpriză: am intrat într-un fel de brutărie unde, pe rafturi, brutarul expusese coșuri cu franzelă în formă de figurine. L-am întrebat pe omul cu fața suptă, ochii duși în fundul capului și pieptarul halatului pătat de aluat uscat ce reprezintă. Mi-a răspuns simplu, după lungi momente de gândire: „Nu reprezintă nimic. Nici nu sunt co-

mestibile...” Nu m-a surprins răspunsul său. În rătăcirile mele între cer și mare am avut adesea năzăriri care-mi creau un sentiment ciudat de dezechilibru mental. Mi se părea că mă voi prăbuși în ape sau voi fi ars de fulgerele care anticipau furtuna. Îmi reveleam repede, deși nu știam din voința cui sau din întâmplare. Acum, în rătăcirea mea în satul de pe coastă, întâlnisem o ființă reală care ținea să mă contrarieze. Și, fiindcă n-am cerut lămuriri, a adăugat pe același ton lipsit de nuanțe: „Un amestec de substanțe, savori și culoare... Le privești și te minunezi. Nu țin de foame. Creează numai impresia sațului...” L-am spus că mă ispitește să gust dintr-una, dar mi-a replicat că în intenția mea nu este vorba nici de dorință și nici de curiozitate. În satul lui, ca și în locurile pe unde a umblat, ispitele n-avuc niciodată împlinirile... „Dar ce, atunci?” L-am implorat să-mi spună. A refuzat s-o facă iar în priviri i-am citit dorința de a fi lăsat singur. Am făcut-o, băjbâind spre afară. Rătăcitor, mi-am continuat drumul...

Satul era populat de oameni searbezi. Două copile m-au ajuns din urmă. Mi s-au alăturat cu îndrăzneala vârstei adolescentine. Nu sunt prea sigur, dar aveau chipuri asemenea perechii mele, părăsite. Dacă n-ar fi fost două, aș fi putut jura că este chiar ea, hotărâtă să-mi urmeze destinul. Le-am întrebat dacă se-ndreaptă spre școală. O gafă !... Au râs, privindu-se, contrariate. Pe urmă, una a încercat să mă lămurească: „Mergem la cai. Noi îi îngrijim, fără să le cerem nimic, în schimb.” „Ce le-ați putea cere?” întreb. „Câte și mai câte. Părinții noștri o fac. Îi supun unor munci inutile. Cum ar fi căratul de piatră; sau plugul... Îi biciuiesc, ca și cum ei ar fi vinovați că piatra nu ajută la consolidarea caselor, care tot se năruie după fiecare ploaie, iar pământul nu rodește...” „Biețele animale!... Le-ați făcut fericite”, glumesc. „Așa este, încuviințează fetele. Ne petrecem mai tot timpul alături de cai. Nici ei, nici noi nu ne mai simțim singuri...” Ce să înțeleg din cuvintele lor?... Îmi amintesc reflecțiile cuiva: Omul este orb, calul poate deveni călăuza clarvăzătoare; și atunci el conduce, căci el singur poate trece nepedepsit pragul misterului inaccesibil rațiunii... Evident, explicația asta n-are nicio legătură cu ceea ce mi-au spus fetele. Mă aflam oare în *pragul misterului inaccesibil rațiunii?*... Probabil, nu... „Am ajuns...”, mă trezesc fetele. Am înțeles: pragul misterului nu era decât un prag oarecare, la intrarea unui grajd. Le-am urmat, fără să-mi ceară s-o fac...

În grajdul prost iluminat, doi cai superbi par că reflectează dinaintea unei iesle. Nu-i ispitesc nici fânul, nici cerealele de ovăz așezate în compartimente separate. „Le lipsește pofta de mâncare, observ, și asta poate avea o singură explicație. Lâncezesc, nu trag în ham ca orice cal din satul vostru. Sau, probabil, le lipsește tava cu jeratic din poveste”, glumesc. Neașteptat pentru mine, fetele bat din palme. Râd. Se îmbrățișează și se desprind. „Cum de ne-ai ghicit gândul?” spune una. Cealaltă adaugă: „Bunica băsmuiește despre astfel de cai. La școală – despre caii care-i ajută pe oameni să-și depășească neputința; să-și apropie iuțeala vântului, ei neavând îndemănarea s-o facă cu propriile picioare; să smulgă pă-

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

mântului rodul, fiindcă brațele le sunt slabe...” „Noi iubim caii care mănâncă jeratic, mai aud. Caii care trag carul soarelui, cum o poate face armăsărelul nostru alb, sau carul nopții - cel negru...” Sunt copile, care n-au trecut pragul celor 11-12 ani, reflectez, ascultându-le, dar obiceiul meu nesăbuit de-a nu ține isonul cuiva, nici în înaltul cerului și nici la suprafața mării, mă determină să le contrariez: „Acestea sunt numai povești. Iar caii voștri au în iesle ceea ce primesc toți caii din lume; nicidecum jeratic...” Chipul fetelor se întunecă. ”Până nu demult erau puși să tragă peste puterile lor”, spune una. „Când n-o făceau, erau bătute fără milă, adaugă prietena ei. Aproape se prăpădiseră.” „Au fost închiși în grajdul acesta și lăsați să moară în singurătate. Noi i-am îngrijit...” „Poate că odată vor mânca și jeratic... Sigur vor mânca. Poveștile bunicii sunt adevărate...”

Probabil că aveau dreptate. Cu siguranță, într-o bună zi, li se va împlini visul. În schimb, eu n-am s-o știu niciodată... Le-am părăsit pe fetițe fără cuvinte de rămas bun. Păreau indiferente c-o fac, atente la caii reflexivi dinaintea ieslei...

Mi-am continuat drumul - pulbere de țărână amestecată cu piatră - spre oriunde. Un gând mi-a atras atenția că *oriunde* există numai în înaltul cerului și în largul mării. Iar eu înaintam la întâmplare. De o parte și de alta a drumului - case vechi, coșcovite, încadrate de curți largi, îmburuienate. Locuitorii lor zăceau, probabil, în odăi răcoroase, la adăpost de canicula de-afară. Pe acoperișuri, pisici jucăușe și, la porți, câini adormiți trădau prezența oamenilor. Altfel, satul n-ar fi existat pentru mine decât ca o epavă plutitoare într-un larg de liniște absolută...

Năzuiam să ajung repede la marginea cealaltă a satului, dar drumul s-a înecat, pe neașteptate, într-o mică piață, o îngrămădire de dughene, tarabe din piatră și, pretutindeni, gunoaie comerciale. Aerul era îmbăcsit de mirosuri, așa cum se întâmplă la țărmul mării, când curenții aduc din larg alge și moluște pe care soarele le prefăce rapid în putrefacție. Absența oamenilor nu m-a surprins; nici cei câțiva câini rătăciți printre gunoaie. Aproape alergam spre ieșirea din piață, amețit de mirosurile pestilențiale, când am observat primii oameni. Sprijinit de o ladă în care precupeții aruncă, la sfârșit de târg, produsele perisabile, un bătrân sprijină, pe unul dintre genunchi, un copil. Mă observă. Îi dau binețe și-mi răspunde printr-o înclinare a capului. Instinctul îmi respinge dorința de-a mă elibera din acest loc frecventat mai mult de șobolani decât de oameni și mă opresc. Bătrânul ține într-o mână o cumpănă cu două talere mici, mâncate de rugină. L-am întrebat la ce îi folosește. „Încerc să-l învăț pe nepoțel ce este viața, îmi răspunde. De mic trebuie să se deprindă cu ce-l așteaptă când va crește; când va deveni cu adevărat bărbat al comunității noastre...” Răspunsul nu-mi risipește nedumerirea. Pe un taler, bătrânul a îngrămădit pietrele și țărână. „Hai, să te văd dacă ai înțeles ce ți-am spus adineori”, își îndeamnă nepoțelul. Dintr-o cutie de carton, băiatul scoate mărgelile din sidex viu colorate. Le depune, concentrat, pe celălalt taler. O face până ce săgeata de oțel înțepenește vertical între cele două talere. „Și-acum spune: ce învățătură tragem din ceea ce am obținut?” Întreabă bunicul. Băiețelul tace. Bătrânul insistă: „Că viața...” Copilul scâncește: „...este

alcătuită din bucurii și necazuri, în egală măsură; din întâmplări obișnuite și iluzii”, adaugă. „Grea lecție, îi spun. Și nu e chiar așa... Egalitatea de care vorbești lipsește...” Omul mă ignoră. Îi întorc spatele și-mi văd de drum. Nu înainte de a-i auzi cuvintele adresate copilului: „Nu-i nimic. Într-o zi, vei ajunge un bărbat important în satul nostru. Și vei ști să schimbi viața oamenilor... N-ai să uiți că te-ai deprins cu cumpăna de la o vârstă fragedă...” Am râs, auzindu-l, și m-am îndepărtat cât am putut de repede...

Am depășit deja hotarul satului. O întindere aridă - pietriș și nisip și o pecingine din iarbă gălbinoasă - am înaintat. Nu mă deprimă. Știu că dincolo de blestemul pământului se află marea. Curenți de aer cald și aer rece, amestecându-se, îmi mângieie fața. Sunt purtători de mesaje: însuflețesc, pedepsesc, povățuiesc. Divinități neliniștite și zvăpăiate din Insulele Eoliene. O melodie stranie le însoțește: la început, îngânată, pe urmă tot mai puternică. Nu mai am nicio îndoială: mă cheamă înapoi Vântul de Mare. Intermediar între Cer și Apă, cântarea sa este provocatoare. Neinițiatii o confundă cu cântecul sirenelor; ispită acceptată sau nu, sfârșește printr-o capcană senzorială. Eu nu pot fi înșelat de stridentele voci ale sirenelor... Le recunosc cântecul... Vântul de Mare are un altfel de cântec...

M-am aventurat într-o căutare inițiativă și m-am rătăcit. Ispita m-a condus către o fecioară pe care n-am iubit-o și spre un sat care nu mi-a oferit prea mult. Numai singurătatea, într-o altă ipostază: cenușie și tristă... Astăzi, zborul meu între cer și mare mi-a redat speranța în cântecul vântului, în acordurile misterioase ale valurilor; în care sălăsluiește, dincolo de înțelegerea profanilor, **Poezia...**

Constantin GEANTĂ

EMINESCU ȘI INDIA

Motto: „Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sâmburul luminii de viață dătător
Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una,
Pe când pământul, cerul, văzduhul, toată lumea
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inimi?”

M. Eminescu, *Rugăciunea unui dac*

Difuziunea și influența culturii Indiei în Europa

După cum arăta Ovidiu Drîmba în „Istoria culturii și civilizației”, vol. I: „Cultura și civilizația indiană au dat multor țări ale lumii modele, sugestii, au exercitat influențe în domeniile cele mai diverse”.

În țările europene, din cultura indiană s-au difuzat mai întâi fabulele. Panciatranta a fost tradusă în peste 50 de limbi, fapt semnificativ mai ales pentru fabulistica medievală care s-a inspirat din îndepărtate surse indiene, încât La Fontaine avea dreptate când recunoștea cât de mult datorează și el „înțeleptului indian” Bidpay, legendarul autor al Panciatantrei.

Mahabharata, Ramayana, Vedele, Sakuntala ș.a. au fost traduse în limbile europene, versiuni sau integral.

Cunoscând capodopera lui Kalidasa precum și alte tradiții ale culturii indiene, Herder a considerat că leagănul omenirii este India. Un mare traducător a fost W. Jones care, pe lângă Sakuntala, a mai tradus și Bhagavad-Gita precum și Legile lui Manu.

Goethe, Schiller, Schelling vor fi entuziasmați la întâlnirea cu literatura indiană.

Dar în primul rând cultura indiană a intrat mai profund în conștiința culturală a Europei, în ultimele două secole, prin filosofia sa. Astfel, scriitori și poeți ca: William Blake, P.B. Shelley, Tennyson, Leconte de Lise, Th. Gautier, Franz Schubert, R. Wagner ș.a. sunt profund marcați de întâlnirea cu înțelepciunea indiană.

Filosofia romantică germană a fost influențată de filosofia indiană. Urmele ei sunt clare mai ales la Art. Schopenhauer, Fichte, Schelling, Nietzsche, Hartmann.

Poeziile vedice, epopeile, concepțiile filosofice indiene s-au implantat adânc în solul spiritualității europene contribuind la definitivarea unor profile, la descoperirea unor vocații, la cristalizarea unor concepții și viziuni.

Descoperirea gândirii indiene a fost pentru europeni un miracol comparabil cu descoperirea Americii de către Cristofor Columb. Sau chiar cu descoperirea unor teritorii inedite ca în călătoria lui Magellan în jurul lumii.

India în conștiința poporului român

După cum observă L. Blaga referitor la spiritualitatea României, „Prin asimilarea totală, motivele de provenien-

ță indică au intrat în însăși ființa noastră, de unde ele nu mai pot fi smulse decât distrugând țesuturi vitale”.

Cercetări recente au stabilit paralele între gândirea daco-geților și a vechilor indieni. Astfel, pornind de la o însemnare a lui D. M...trașcu în care se arată că „Geții credeau în nemurirea sufletului și socoteau trupul o piedică numai, menită să se distrugă din momentul morții. După ei, aspirația omului trebuie să fie eliberarea din trup (...) pentru ca astfel sufletul să poată duce o viață de zeu alături de Zamolxe”. Amita Bhowe sublinia că „Aceasta e și concepția hindusă, conform căreia după moartea trupului, sufletul se întoarce la izvorul infinit al vieții, la Brahma”. Aceeași autoare făcea similitudine între legenda dacică în care Decebal și căpeteniile sale se sinucid la Sarmisegetusa pentru a realiza salvarea divină și existența motivelor sacrificiului propriei vieți pentru o înaltă realizare, precum și a atitudinii față de moarte existente în tradiția indiană.

Autoarea sus-numită mai menționează: „În balada Dochia și Traian o vedem pe Dochia rugându-se la Zamolxe s-o prefacă în piatră ca să se apere de Traian”. De asemenea, în istoria Indiei se spune că femeile din anumite epoci se ardeau ca să nu cadă pradă în mâinile invadatorilor străini.

S-a observat că Miorița (C. Poghirc) predică o doctrină asemănătoare celei de ahimsă, de nonviolență. De asemenea, unele indicații lingvistice arată că traco-dacii au fost înrudiți cu poporul indo-iranian.

În secolele care au urmat formării sale, poporul român a întâlnit trei credințe religioase – creștinismul, iudaismul și islamismul - care-și trag originea din Orientul Apropiat și poartă amprente ale hinduismului și ale budismului.

Mai târziu, contactul Țărilor Românești cu Imperiul Bizantin și țările islamice le-a pus în legătură indirect cu literatura indiană, mai ales cu literatura folclorică existentă în spațiul geografic, politic și istoric al orientului european. Valori literare, filosofice ori morale provenite din spațiul indian au fost preluate și integrate în suma valorilor spirituale orale sau scrise în lumea bizantinorientală și nord-dunăreană.

Una din cele mai răspândite cărți populare a fost Alexandria, legată de viața indiană din Vremea lui Alexandru cel Mare. Diferite episoade și personaje din Alexandria au pătruns în iconografia și onomastica română, precum și în proverbele, colindele și zicătorile românești. După cum arăta N. Cartoian, până în ziua de astăzi țărani români serbează Paștele blajinilor în cinstea „nagomudrilor”, înțelepților indieni.

Vestitul roman hagiografic Varlaam și Ioasaf, o istorie modificată a vieții lui Budha (Lalitavistana) a avut o remarcabilă influență atât în folclorul nostru cât și în pictura religioasă. Cele 32 de scene pictate la mănăstirea Neamț sunt în bună parte inspirate din această carte populară; iar frescele de la Voroneț, figurile de sfinți așezați pe lotuși amintesc respectiva poziție a lui Budha și a altor figuri din sculpturile și miturile indiene.

Tot în literatura noastră populară Sindipa - povestirea înțeleptului indian Siddhapati despre falsitatea femeilor, a devenit un „Decameron românesc” (N. Cartoian).

Dar influența gândirii indiene se face simțită atât în opera lui D. Cantemir, cât mai ales în veacul trecut la M.

(continuare în pag. 18)

(urmare din pag. 17)

Eminescu care în schița vastei epopei proiectate - sub influența lui Herder – situa originea dacilor în Himalaya, presimțind afinități între mitologiile getică și indică.

Dar în veacul trecut, datorită activității neobosite a lui G. Coșbuc, atât capodopera lui Kalidasa cât și o antologie indică sunt traduse în limba română.

În secolul trecut Mircea Eliade, prestigios istoric și filosof al religiilor, este printre altele și autorul unor lucrări fundamentale despre sistemul filosofic Yoga; sistem care, cu respectivele-i tehnici s-a răspândit în toate continentele.

„Coloana fără de sfârșit” a lui Brâncuși, avându-și „geneza în stâlpii de lemn ai pridvoarelor de la casele Pestișanilor și Hobiței, unde s-a născut artistul, sau ai altor sate”, poartă același mesaj cu cel al filosofiei indiene, exprimând dorința sufletului uman de a tinde spre infinit. De asemenea, „Oul” lui Brâncuși pare să fie o realizare plastică a viziunii genezei din Rig-Veda.

După cum sublinia Amita Bhoose: „Toate aceste evidențe, ca și multe altele, ne surprind și ne dezvăluie cât de adânc a pătruns India în sufletul poporului român”.

Influențe indiene în opera lui Eminescu

Eminescu cunoștea literatura română de până la el, precum și importante momente ale culturii și gândirii universale de până atunci. După cum remarca A. Bhoose, creațiile eminesciene au trei izvoare proeminente: literatura populară română, vechiul scris românesc și literatura romantică europeană. Mihai Eminescu a moștenit unele aspecte ale gândirii indiene infuzate în cultura țării sale, iar pe altele și le-a însușit din literatura romantică, precum și din studiile proprii în domeniul indologiei.

Dacă până în 1869-1872 (anii studenției) poetul își însușește cunoștințe temeinice din biblioteca tatălui său, precum și din cea a profesorului Aron Pumnul, anii studenției vienezee și mai apoi berlineze au fost hotărâtori în formarea lui Eminescu.

Astfel, referitor la această perioadă, Constantin Noica observa că „în acest sens, cei cinci ani ai lui Eminescu ar fi tocmai prin întâlnirea cu marea cultură a lumii, înfrângerea deosebirii dintre cărțile „de ordin teoretico-științific” și „cele poetice”, ridicarea emoției celor din urmă (Scrisoarea I, Nirvana) la treapta celor de cunoaștere, cu alte cuvinte adevărarea a ceea ce a făcut întotdeauna obiectul mirării critice: de a nu exista poezie mare fără cultură mare.

Pentru noi, lucrurile stau mai simplu, chiar dacă mai uimitor până la urmă: în paginile germane este urma vie a celor cinci ani, care au făcut cu puțință cei cincisprezece ani, care au făcut cu puțință jumătate din sufletul românesc.

Dar pentru a sublinia mai pregnant interesul lui Eminescu pentru gândirea și creația indiană, reproducem o însemnare din perioada studenției din așa-numitele scrieri germane în traducerea lui G. Pinte. Acesta e un comentariu referitor la Imnul Creației: „Înainte ca creația să înceapă a exista, exista numai o substanță primitivă închisă în ea însăși; nu existau încă contradicțiile existenței (sat) și inexistenței (asat), ale nemuririi și morții, care se dezvoltară numai ca urmare a Creației și procesului devenirii. Această substanță primitivă era materia primitivă, cu Arta sa imanentă, eternă, care exista prin sine însăși, constituia doar un început. Ea e descrisă ca o masă acvatică întunecată - o expresie ce trebuie considerată desigur la figurat, ca să dea sferei noastre de cunoștințe

o noțiune aproximativă despre starea primitivă a Universului înainte de Creație. Creația e un proces în devenire, o evoluție, ea nu este opera unui creator conștient acționând în vederea unui scop. Aceasta o dovedesc deja cuvintele utilizate aici pentru „a crea” și „creație”, respectiv „visarjanan” și „virstih”, care înseamnă propriu-zis punere în libertate, degajarea, adică nu se poate opera decât conservând pe de o parte, adăugând pe de alta – o vie legătură între prezent și viitor, nu însă o serie de sărituri fără orânduială.

Deci progresul adevărat fiind o legătură naturală între trecut și viitor, se inspiră din tradițiile trecutului, înlătură inovațiile improvizate și aventurile hazardoase. Astfel, motive învecinate cu cele ale gândirii și creației indiene cum ar fi:

- 1) sufletul eliberat de viața pământească își va găsi fericirea pe lumea cealaltă;
- 2) trecerea sufletului de la viață la nemurire;
- 3) conceperea morții ca prag spre nemurire;
- 4) poezia naturii;
- 5) motivul misterelor nopții și ale luminii, care veghează gândurile omenești;
- 6) comparația ochilor femeii cu stelele;
- 7) contopirea cu natura;
- 8) conceptul de dragoste care evoluează în preajma naturii și a artei;
- 9) nașterea și moartea universului;
- 10) divinizarea dragostei;
- 11) imaginea morții;
- 12) panorama vieților

și multe altele, găsim în creația eminesciană.

Astfel, în „Venere și Madonă” întâlnim un mod propriu de a vedea lumea indică întâlnit și la Herder: „*Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este, / Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii, / O! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste / Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei*”.

Versuri ca: „*Plângi, copilă? –C-o privire umedă și rugătoare / Poți din nou zdrobi și frânge apostat- inima mea? / La picioare-ți cad și-ți caut ochii negri-adânci ca marea / Și sărut a tale mine, și-i întreb de poți ierta. / Șterge-ți ochii, nu mai plânge! ...A fost crudă-nvinuirea, / A fost crudă și nedreaptă, fără reazem, fără fond. / Suflete! De-ai fi chiar demon, tu ești sfântă prin iubire / Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond*”, ne amintesc de versuri din Kalidasa Sakuntala: Pymvada: „*Plâng blânde gazele cu ochii dulci și buni! / Și-au strâns toți evantaiul, multicolori păuni! / Liane pe ape s-au și plecat curând, / Iar veștedele frunze par lacrimi picurând...*”

Kanva: „*Destul, copilul meu, o, nu mai plânge! / Usucă-ți firul genelor prelungi. / Te stăpânește și puteri îți strânge, / Căci ai de mers pe-atâtea drumuri lungi / Neconținut urcând și coborând / O, stăpânește-ți plânsul mai curând...*”

De asemenea, este posibil ca pe lângă alte concepții Eminescu să fi fost influențat și de cea budistă, care predica desființarea castelor.

La finalul Epigonilor, în care apare ideea zădărniciii oricărui efort uman, par să se resimtă unele influențe budiste care predică inutilitatea vieții pe pământ și falsitatea idealului de fericire: „*Rămâneți dar cu bi-*

(continuare în pag. 19)

ne, sfinte firi vizionare / Ce făceați valul să cânte, ce puneți steaua să zboare, / Ce creați o altă lumepe-astă lume de noroi, / Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâni în ruină, / Proști și genii, mic și mare, sunet, suflet, lumină - / Toate-s praf... lumea-i cum este... și ca dansa suntem noi”.

Înrudiri cu **Rig-Veda** și anume **Imnul creațiunii**, întâlnim atât în **Scrisoarea I** cât și în **Rugăciunea unui dac**:

Imnul creațiunii: „Atunci neființă, ființă nu era / A cerului mare, boltitul cort din ceriu / Ce-acoperea, atunci? ... și-n ce se ascundeau / Acele-acoperite... Au în noianul apei / Au în genune... / Pe-atunci nu era moarte, nimic nemuritor / Și noaptea-ntunecată de ziua cea senină / Nu era despărțită / Și fără de răsuflătul sufla în sine însuși / Ne mai numitul Unul... Și-afară de aceste / Nimic n-a fost pe-atunce / Și-atât de întuneric era, ca un Okean / Neluminat, și totul era adânc ascuns / În început. Și unul, învăluit în coaja / Uscată, prinde viață din tainica căldură / Ce singur el o are”.

Scrisoarea I: „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă, / Pe când totul era lipsă de viață și voință, / Când nu se-ascundea nimica, deși tot era ascuns, / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns, / Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă? / N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă, / Căci era un întuneric ca o mare fără rază, / Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vadă”.

Rugăciunea unui dac: „El Singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii / Și din noian de ape puteri au dat scânteii. / El zeilor dă suflet și lumii fericire, / Eleste-al omenirei izvor de mântuire. / Sus inimele voastre! Cântare aduceți-i, / El este moartea morții și învierea vieții”.

Aceste versuri din Eminescu arată similitudine și cu un mare poet indian Rabindranath Tagore care în poemul Grădinarul arată că: „Frate - nimic nu e veșnic în astă lume, nimic nu e statornic, / Păstrează Frate, în adâncul sufletului tău, aste cuvinte - și te-nveselește”, pe care, dacă le comparăm cu versuri din Glossă: „Vreme trece, vreme vine, / Toate-s vechi și nouă toate, / Ce e rău și ce e bine / Tu te-ntreabă și socoate, / Nu spera și nu ai teamă, / Ce e valca valul trece; / De te-ndeamnă, de te cheamă, / Tu rămâi la toate rece”, ne duc cu gândul la vechea concepție filosofică indiană, mai ales budistă, prin care se încerca ieșirea din iluzoriu și transcenderea în lumea esențelor, dar și la descumpănirea gânditorului care nu găsește sensul durabil al unor fapte efemere.

În ce privește Luceafărul, se merită făcute câteva observații: zeul suprem este izvorul vieții și al morții, toate ființele sunt existente în ființa nemuritoare, toate creaturile se întorc în el. Aici apare și imposibilitatea dezlegării de misterele veșniciei: „Îți dau catarg lângă catarg, / Oștiri spre a străbate / Pământu-n lung și marea-n larg. / Dar moartea nu se poate”.

Interesantă este și ipostaza în care apare Kamadeva în poezia cu același titlu, ca „Fiul cerului albastru / Și-al iluziei deșarte”.

Oda în metru antic, care după cum spunea A. Bhoze: „Cumpănită între poezie și filozofie, între patimi și meditare (...) reprezintă una dintre cele mai frumoase creații eminesciene, ne prezintă pe Eminescu gândindu-se filosofic în loc de filosoful Glossei. Aici recele filosofic e din nou înlocuit de focul poetic: „Focul meu a-l stinge nu pot / Cu toate apele mării”.

Însă poetul aspiră spre acea nepăsare, către liniștea karmei: „Piară-mi ochii tulburători din cale, / Vino iar în sân, nepăsare tristă, / Ca să pot muri liniștit, pe mine / Mie redă-mă”.

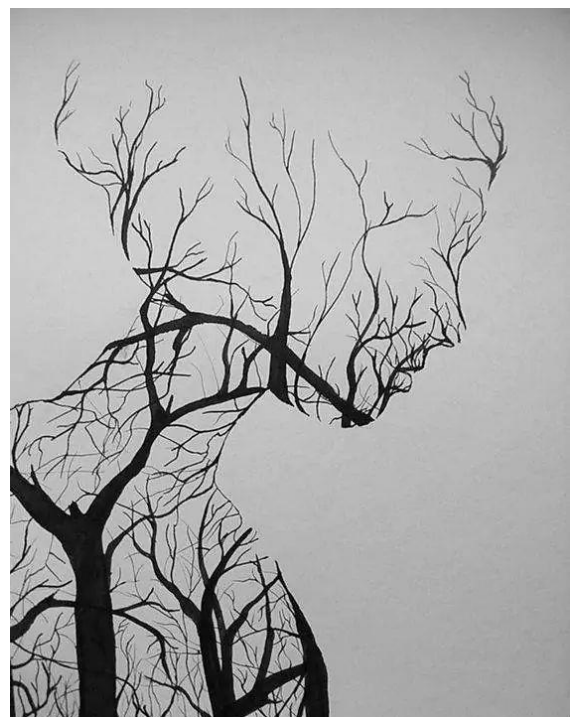
Referitor la proză aș menționa următoarele, care o leagă de gândirea indiană: nuvela Sărmanul Dionis e concepută pe baza ideii relativității timpului în raport cu eternitatea: „Și într-un spațiu închipuit ca fără margini, nu este bucată a lui, oricât de mare și oricât de mică ar fi, numai o picătură în raport cu nemărginirea. Asemenea în eternitatea fără margini nu este orice bucată de timp, oricât de mare sau oricât de mică numai o clipă suspendată!”

Acțiunea nuvelei "Avatarii Faraonului Tla" se desfășoară pe baza teoriei visului și metapsihozei.

Romanul Geniul pustiu, cu desfășurarea conflictului sentimental dintre Toma Nour și Poesis își are paralela în Sakuntala. Fermecat de frumusețea fizică și puritatea sufletească a Sakuntalei, Dussyanta se îndrăgostește de ea în ermitaj și o ia de soție. După ce se întoarce în palatul lui regal o uită ca urmare a blestemului unui ascet. Când Sakuntala vine la el, Dussyanta n-o mai recunoaște; în schimb, acuzând-o de înșelare, o obligă să plece.

O altă întâmplare, regăsirea unui inel pe care-l dăduse Sakuntalei, îi aduce aminte de ea și atunci o regretă. Mai târziu, într-un loc așezat între cer și pământ, Dussyanta o regăsește pe Sakuntala și-i cere iertare. Cele două suflete se unesc din nou. Ca și Toma Nour și Poesis, cel puțin ideal în lumea spiritualității. Deci atitudinea schimbătoare a eroului față de eroină corespunde în linii mari cu cea a eroilor eminescieni.

Aș încheia cu o observație a Amitei Bhoze: „Prin scrierile lui Eminescu, imaginea cosmogoniei și concepția nirvanei indiene s-au integrat literaturii române pentru totdeauna. Mihai Eminescu e singurul poet european care a făcut India nemuritoare în țara sa”.

Mariana AL-SALEH

În oglindă

Dimineață de ianuarie. Rece și cețoasă.

Stă-n fotoliu zgribulit în halatul maro cu dungii verzi. I s-a răcit cafeaua în ceașcă, dar nu se duce să-și scoată alta. A fost suficient să privească pe geamul de la terasă câteva minute ca să simtă că frigul îi pătrunde în tot corpul, anihilându-i orice urmă de voință. Își privește picioarele întinse, papucii de casă maro, pufoși. Starea de bine pe care i-o dau se sfârșește deasupra de ei, în locul unde pielea rămasă dezgolită până la manșeta pantalonilor se vede învinețită.

I-ar fi mai bine să se întoarcă în patul din dormitor, să mai doarmă puțin învelit în pătura călduroasă, dar rămâne în fotoliul din living, cu televizorul închis, gânditor. De la o vreme nu-i mai place să-și privească pielea. Nu-i mai plac multe lucruri, dar îi place să stea în fotoliul ăsta și să-l privească pe celălalt, din oglindă. Să-l studieze. Să stea de vorbă cu el.

Observă tălpile papucilor care-i ajung până la bărbie, fruntea lată, sprâncenele groase și mustața neagră. Ochii cercetători.

E ca și cum ar privi altă persoană, iar persoana aceea l-ar privi pe el. Vede și celelalte obiecte atât de cunoscute și are senzația stranie că toate-l privesc. Ecranul televizorului așezat pe masă, lampadarul de lângă pianină, biblioteca, dulapul albastru, covorul cu desen albastru și bej, perdeaua gălbuie de la fereastră, care nu se vede întregă din cauza mesei și a televizorului.

Deasupra fotoliului, tabloul. Se uită la el ca și cum s-ar uita pe fereastră. Orașul înzăpezit, turnul bisericii și copacul cu trunchiul până la cer, al cărui frunziș portocaliu se deschide ca o parașută imensă. E o ciudățenie. Parcă nu era atât de mare copacul ăla. Și de portocaliu. De ce sunt două candelabre? Da, unul e cel adevărat, celălalt e cel din oglindă. Abia acum observă lângă fotoliu măsuța plutitoare și cele trei obiecte de pe ea. Ochelarii cu gene stufoase, un ochi albastru și încă un ochi albastru care par că se uită la el. Stupefiat, se întreabă de unde au apărut.

Deodată simte că i se face cald și se gândește că e de la parașuta portocalie. Acum nu se mai distinge nicio frunză în copac, ci doar o flacără uriașă care începe să topească zăpada de pe acoperișuri și de pe dealul din depărtare. Se ridică din fotoliu, își pune ochelarii de pe măsuță, care îi vin perfect, și se îndreaptă spre tablou ca spre o ușă. Înainte să iasă în stradă privește în urmă și vede că au dispărut cei doi ochi, cu măsuță cu tot, dar nu se mai gândește la asta fiindcă strada animată subit îl acaparează cu totul.

Pe trotuarul încă înzăpezit, un om al străzii învelit într-o pătură albastră stă ghemuit pe niște cartoane. Din față, pe mijlocul străzii, se apropie un grup eterogen de tineri gălăgioși care scandează: Vrem libertatea de a nu face nimic! Trăim în democrație! Vrem toate libertățile!

Îl ocolește cu grijă pe omul de pe trotuar și își continuă drumul fără să știe încotro merge, dorindu-și să ajungă cât mai departe de manifestații. Trece pe lângă alți oameni ai străzii cărora două fete le oferă ceai cald din termosurile lor. O ceașcă de ceai... I-ar prinde bine și lui, dar gândul rămâne suspendat în fața imaginii terifiante. Cei doi tineri înalți care încheie grupul se reped la ele, le lovesc și le aruncă termosurile pe jos călcându-le în picioare

El nu apucă să aibă nicio reacție, fiindcă se trezește împins în zid în timp ce i se urlă în ureche: Nu vezi că nu mai e loc pentru tine în lumea asta? Dispari!

Vlăjganii pleacă, fetele își ridică termosurile de pe jos și îi spun că încă pot să-i ofere un ceai. Își dă seama că le e milă de el, că acele cuvinte pe care i le-au strigat, cu ură, dor mai mult decât loviturile pe care le-au primit ele.

Ceaiul e cald și aromat. Îl bea cu plăcere și pleacă. Ironia sorții e că fetele fac parte din aceeași generație cu cei din grup. Își continuă drumul și cu fiecare pas se simte tot mai singur, întrebându-se dacă-i chiar atât de bătrân, încât să nu se mai regăsească în lumea actuală. Cu oamenii străzii n-au avut nimic. Doar cu el. Și cu fetele. Probabil fetele i-au enervat pentru că aveau o filozofie de viață diferită de a lor.

Cândva a fost profesorul altor tineri și altceva i-a învățat despre libertate și despre libertăți. Ce s-a întâmplat cu tinerii aceia?

Merge fără să mai întâlnească pe nimeni. La capătul străzii traversează. Pe partea cealaltă e o terasă. Printre mese sunt încălzitoare cu flacără. E fericit că a descoperit un loc plăcut și se așază la o masă liberă încălzindu-și mâinile la flacăra de lângă el.

La masa vecină, doi bărbați discută despre ciuperca portocalie din vârful copacului imens. O consideră insuficientă, chiar dacă fusese gândită ca o sursă de încălzire nepoluabilă. Trage cu urechea la discuția lor despre resursele insuficiente de gaze, despre faptul că se renunțase cu totul la încălzirea cu lemne... Privește copacul și-și dă seama că frunzișul lui incandescent e doar o metaforă a toamnelor însorite de altădată, că n-avea cum să fie un copac adevărat.

Cei doi continuă să-și exprime nemulțumirea legată de proiectele guvernamentale, susținând că această ciudată sursă de căldură obținută în urma captării energiei din cosmos nu acoperă în totalitate necesitățile locuitorilor orașului. În afară că a alungat toate ciorile, a reușit să devină principala atracție turistică a zonei și n-o să treacă mult timp până când doritorii o să se poată cățăra pe trunchiul copacului, iar asta o să mai aducă niște bani la bugetul local.

E bucuros că nu locuiește în orașul ăsta, își comandă un coniac. Femeia cu palton roșu, care stătea cu spatele spre el, la masa dinspre peretele de geam al barului, se ridică și vine la masa lui. Atunci o recunoște. E Zina. Lubita din tinerețe. Dar e Zina de-atunci, peste care pare că n-a trecut timpul. Văzând

(continuare în pag. 21)

cum o privește, îl întrebă ce e cu el și se așază, chiar dacă, de uimit ce era, omite s-o invite. Îi comandă și ei un coniac. Până să i-l aducă fata de la bar, o întrebă dacă locuiește în oraș. Zina îi răspunde că nu de mult timp, dar că îi place, pentru că viața e foarte palpitantă.

Și ea îl studiază. La un moment dat îi spune zâmbind că a rămas un bărbat interesant, căruia îi place să poarte maro și albastru. Se miră că ea nu sesizează faptul că au vârste diferite. Își amintește vag ceva în legătură cu ea. Știe că e ceva important, însă nu se leagă nimic în memoria lui. Se mulțumește s-o privească în timp ce își bea coniacul, apoi Zina se ridică brusc și îi spune că trebuie să ajungă la o întâlnire importantă, unde se discută proiectul ei pe tema educației, în contextul noilor alegeri, al implicării tinerilor în viața societății... O întâlnire la care va participa și presa și sigur va cere un punct de vedere despre manifestația din ziua aceea.

O ascultă nedumerit, iar când se-ndepărtează făcându-i un semn amical cu mâna, se-ntreabă când a devenit preocupată de problemele societății, ea, pentru care nu contase niciodată altceva în afara propriei frumuseți și a plăcerilor. Acesta fusese și motivul pentru care se despărțiseră la un moment dat. Se ridică, plătește consumația și-i zâmbește fetei lăsându-i bacșiș. Ea îi întoarce zâmbetul și-i spune că e un domn de modă veche, ceea ce îl contrariază într-o oarecare măsură.

Parcurge drumul înapoi și intră fără nicio dificultate în cameră. Constată că revenise și măsura plutitoare. Își pune ochelarii pe ea și se așază în fotoliu cu o senzație de ușurare. Toate lucrurile sunt la locul lor. Și el e la locul lui, acolo, în fotoliul din oglindă, îmbrăcat în halatul de casă, cu tălpile papucilor până la bărbie. Și copacul înalt din tablou, cu frunzișul incandescent sfidând iarna din jur, e la locul lui.

Se ridică din fotoliu cu o figură preocupată, deschide ușa dulapului, iar acolo, pe umeras, descoperă costumul lui albastru și paltonul maro. Se-ntoarce în fotoliu. Închide ochii și se gândește că poate a visat. Îi deschide și vede măsura plutitoare, iar lângă ochelarii cu gene, cei doi ochi albaștri care îl privesc complice.

Maria TOMIȚĂ-CORINI

Centura ghimpată și nunta după nuntă

(Multe evenimente au luat altă întorsătură după Revoluția anului 1989, filele calendarelor, au început să foșnească, ba chiar să vorbească între ele, o bună parte din oameni auzeau și simțeau la unison schimbarea care urma să se producă)

Soarele, îngândurat, își depăna alene mersul peste împărăția cerului. Oboseala îl făcu să se aprindă și mai mult, de aceea spre miezul zilei sufla cu nemiluita din

flacăra-i aprinsă, spre fața terrei ce o vedea ca în palmă. El, de sus, îi urmărea probabil pe toți și se distra de minune când îi vedea pe unii aruncându-se în oglinda tremurândă a mării, pe alții grăbindu-i să-și caute răcoroasa umbră așternută de măreția pomilor...

Făceam parte și noi din acei care, tocmai ne oblojiseam sub salciile pletoase cărora le curgeau ochii peste apa Prutului. În vara ceea părea că și-a luat tălpășița întreg satul, lăsând pustiul în locul său, aglomerând întreaga luncă a Prutului care nu mai văzuse atâta lume după anii 1941 până dincoace de "Podul de flori" care se născuse pe data de șase mai 1990. În acea lungă perioadă, ca o viperă stătea pe trupul țării centura ghimpată, care mai avea în jurul poalelor sale, o fâșie proaspătă de arătură, ce marca suflarea fiecărei căprioare, care se simțea uneori în pericol, alergând fără voia sa, izbindu-se de ghimpii năstrușnici ce o răneau. Ar fi stat mult acea sârmă pe gâtul porțiunii frontierei între frați, dacă nu ar fi venit vestea gardului smuls în alte localități. Greu s-a dobândit libertatea trecerii dincolo de frontieră. Cu insistență, unitate și bună credință s-a reușit. Astfel, treptat a început să dispară bucată cu bucată din averea celor care puse stăpânire peste neamul nostru....

De obicei, în toate duminicile a aceluia an, majoritatea oamenilor din sat și nu numai, chiar din satele vecine, din satele de dincolo de deal veneau ca la cea mai deosebită sărbătoare, la odihna care nu mai visaseră. Sâmbăta, gospodinele trebăluiau în jurul casei porâindu-se pe la cuptor, o făceau cu sufletul, ca să le fie masa mai bogată pe malul Prutului, duminica, acolo unde se adunau românii de pe ambele maluri. De câte ori treceau grănicerii, întrebau dacă sunt români printre ai noștri, ei fiind necunoscători de limbă nu înțelegeau, că noi toți eram români și toți erau ai noștri chiar dacă se aflau printre noi frații de dincolo de râu. Acolo, pe brațul Prutului, fie aici sau dincolo, se încingea câte o horă românească dintr-acelea din care săreau scânteii din călcăie și apoi vorbeam toți la fel, dansam toți la fel, râdeam toți la fel, era o minune! Ne bucuram toți la fel de întâlnirile care dădeau în floare pretutindeni. Istoria neamului își deschidea o nouă filă.

În ziua ceea, eram foarte tristă chiar dacă soarele râdea împreună cu toți acei care erau pe malul Prutului. Apele din el treceau la vale tăcute, mai ridicau din când în când câte un zgomot la salturile copiilor care se aruncau întrecându-se la înot, vocile lor se contopeau cu ecoul ce plutea deasupra pădurii. Tristețea, se datora faptului că nu ajunseseam la nunta ce se desfășura chiar în acea sâmbătă în orașul Bârlad, fiind invitații lui Vasile și Gabriela din Fălcu, rudele miresei. Era pentru prima dată când trebuia să ating pământul românesc adevărat, pământul despre care deseori îmi vorbise bunica. Dar în acea zi n-a fost să fie. Cu o zi înainte fusesem întorși de la vamă din motive banale. Un ostaș în uniformă rusească s-a apropiat și ne-a șoptit sfătuindu-ne să trecem Prutul nelegitim, așa cum o făceau mulți, nominalizând că atât cât va fi șef de pichet acel care era în funcție, puțini vom avea posibilitatea să trecem spre frații noștri. Deci știa el ce știa. Așteptarea și emoțiile m-au dus până la lacrimi, nu doream să mă întorc acasă, mai speram să li se facă milă...

(continuare în pag. 22)

A doua zi, dis-de-dimineață încurajați și de cumnații veniți din Bolgrad, (Ucraina) eram cu tot cu valize pe malul Prutului. Soțul trecuse râul înnot, pe mine m-au așezat pe o bărcuță improvizată, ducându-mă spre celălalt mal. În sfârșit, bunul Dumnezeu ne ajutase să pășim pentru prima dată pe pământul cel adevărat, românesc. Acolo pe mal ne aștepta nea Vanciu cu un camion "Roman". Ajunsesem în Fălciu, o localitate pe care o vedeam de mic copil de pe pragul casei. Tanti Ancuța, mama lui Vasile, rămase portret când ne văzu. După câteva secunde își reveni și ne îmbrățișă strigând cu voce tare: "Au venit rușii măăă! Vai, dar cât v-am așteptat în sfânta ziuă de vineri, ieri, zău am zis că nu mai reușiți să veniți. Ce păcat! Vasile și cu Gabi, au plecat foarte triști ieri la nuntă. De-ați ști cât v-au așteptat și ei." La bucuria și strigătul dănei, începuse să se adune vecinii, invitându-ne să mergem la ei, după care tanti zise: "Lăsați-mă bre să mă bucur eu întâi de ei, să mi-i hrănesc, că doar n-o să-i țin flămânzi, după aia vor merge și pe la voi." Dar vecinii nu se îndepărtaseră, au tot stat prin preajma casei cu pricina până a pregătit tanti Ancuța o fripturică din iepure, mămăliguță cu smântână și brânză de vaci. După binecuvântata masă am trecut din casă în casă, cred că reușisem la vreo șapte vecini să intrăm. Mare le-a fost mirarea băștinașilor auzindu-ne vorbind cu ei. Care mai de care ziceau: "Ia priviți mă, rușii vorbesc românește!"

Se întorceau de la nuntă Vasile cu Gabriela, nici nu apucă bine să coboare din tren, cineva le și duse vestea precum că le venise rușii în ospetie. Alergau în pieptul calului spre casă, dacă nu ar fi ajuns tocmai atunci, nu știm pe la câte case am fi reușit să le mai onorăm cu prezența noastră, invitațiile fălcienilor. Era ceva deosebit, ceva nou cât pentru ei atât și pentru noi, mai ales acea primire cu pâine, apă rece din fântână și dulceată...

Ne urcasem în tren, aproape de miezul nopții eram la locul cu pricina, nunta mai avea iz de veselie. Din casa mirilor și a părinților lor ieșise două familii care erau și ei din Basarabia. La acea ora târzie, au revenit din rude și cu acei care nu plecaseră, împreună am deschis o nouă pagină nunții care părea că nici nu luase sfârșit, avea o continuitate extraordinară, o nuntă de neuitat. Am cântat și am dansat mai bine de trei ore. Și acei din Bârlad s-au tot mirat zicând: "Cum de cântă și vorbesc atât de bine în limba română, rușii?" Acele câteva ore îmbrăcate în straie de nuntă, aflându-se de mână cu horboțica veseliei, făcuse să fie o minunată nuntă după nuntă.

În zorii zilei de luni, la ora patru am luat trenul Bârlad-lași. În tren ca să nu fim descoperiți că suntem basarabeni și mai ales, clandestini, Vasile ne-a dat să avem în buzunar monede participând la plata biletului, după care zise: "Tu poți vorbi liber, nu te cunoști că ești de dincolo, dar Mihai să mai tacă, are pe alocuri în vorbire accentul cel rusesc..." Nu știu cum se întâmplase, dar intrasem foarte ușor în dicția curat românească, vorbeam liber cu ei oriunde, fără teamă.

La ora șapte dimineața eram la sora Gabrielei. După trei ore de odihnă se trezi soțul meu zicându-mi: "Tu îți dai seama unde am ajuns? Da, eram foarte conștientă, dar dorința de a fi în țara mamă era mai mare decât orice s-ar fi putut întâmpla. La ora zece dimineața am coborât să ieșim în oraș. Am mers spre Mănăstirea Sfintei Paraschiva, din păcate, în acea zi ușile îi erau închise. Mergeam pe străzile lașului și nu mă săturam să respir

aerul de acolo, era un vis pe care îl trăiam cu ochii deschiși, cu adevărat eram în țara lui Ion Creangă, eram acasă și nu eram. Mă bucuram și mă întristam, gândul că trebuie să mă întorc și nu reușeam să admir mai multe, mă durea. Nu mai văzusem și nici nu simțisem în viața mea ceea ce simțeam atunci. M-a marcat fiecare imagine, arhitectură, sculptură, până când și acele trotoare care vorbeau de la sine istoria neamului, mă fascinau. Aveam impresia că și păsările, frunzele, ramurile, toate-toate vorbeau o limbă curată românească. Mă simțeam ca într-un basm, trăiam o poveste de nedescris, nu pot reda sentimentul ce îmi cuprindea întreaga făptură. Voiam să-mi tapetez pe suflet toată frumusețea ce domina inima lașului și zgomotul zilei era diferit. În jur se răspândea un aer românesc, vedeam ca pe o imagine de film. Avea grijă să mă trezească din visare soțul meu cu câte un semn pe sub cot, ca să nu fie văzut, amintindu-mi că e periculos, că suntem clandestini. Eu nu vedeam și nu auzeam nimic. Eram în țara românească, în țara-mamă. El trăia o îngrijorare, că dacă cineva din acei care ne-au văzut când am trecut Prutul ne vor denunța la primărie, că dacă vom fi ridicați și duși în Siberia? Ce vom face cu casa, mama, copiii? Eu îl linișteam, nu eram noi unicii care trecusem clandestin Prutul, nu eram noi primii și apoi ce o fi o fi.

Totuși el, soțul meu a insistat să ne întoarcem acasă, tot atunci luni, am luat cale întoarsă spre Fălciu. Fusesem invitați, chiar rugați să mergem în Bârlad la zeamă, în aceeași zi, adică luni seara, dar nu a mai fost să fie. Seara pe la ora șapte, ajunși pe malul Prutului, am așteptat de după salcii să se îndepărteze grupul grănicerilor. El a trecut înnot pe mine m-au trecut prietenii noștri tot pe așa zisa, improvizata barcă.

Am ajuns acasă cu tot frumosul agonisit în cele treizeci și șase de ore. Aveam impresia că trăisem o veșnicie în țara-mamă românească. Acea limbă curată, strămoșească pe care am vorbit-o în acele clipe, pe care am savurat-o la nesfârșit, pe care am simțit-o în fiecare firicel de iarbă, în fiecare floare, în fiecare respirație, chiar și în seninul cerului, se înălța dumnezeiește în toată făptura sufletului meu.. Nu o singură dată am zis, am văzut și simțit în câteva ore care alții nici într-un an nu ar vedea și simți ceea ce am trăit eu.

Centura ghimpată nu mai avea acea putere asupra neamului românesc, fărâmițându-se treptat de peste întreg trupul durut al bătrânului Prut. Nunta după nuntă, mi-a rămas ca o filă vie, aș putea-o povesti și în vis, mai ales acele amănunte ale întâlnirii noastre cu basarabeni care se interesau cum am trecut vama...

Aurel BRUMĂ

Din Memoriile lui Zeze (VIII)

23

Grevă vine de la grav, gravidă, gravor sau de la ce? întrebă doamna inspector făcând echilibristică la fiecare pas în care picioroangele pantofilor parcă ar implora așezarea unei semințe, răsad, oarece. Adiacentul Zeze răspunde că-i ceva nasol, cum, spre exemplu, ai pune căruța înaintea boilor, țepușindu-i să urnească patrupedul din fier, lemn și ce mai conține o căruță.

Reperul fixat, măsuța și directoarea, părea încă inabordabil, deși tocata pașilor inspectoarei („Să progresăm cu pași mici!”) era în surd iar individul însoțitor își refuza plăcerea de a-i sprijini în vreun fel mișcarea spre înainte, spre către obiectivul țintit.

Doamna Cernat Otilia de la Inspectoratul Școlar Județean deshămasse Toyota dinaintea primăriei și „cu-o năframă-n vârf de băț” intră în holul unde fu oprită de Ion Arghire, succesorul oficial al lui Vasile Țepușă.

– Vreau la primar, a guguit Ofelia din țuguilul buzelor atent rujate și impecabile în contur. Pe unde s-o iau în această răscruce de stânga-dreapta și cu scările spre sus? Logic ar fi să urc, pentru că ierarhiile superioare sunt mereu mai sus de parter, supraetajate restului.

– Până să o luați spre unde vreți, acordați-mi șansa de a avea o întâlnire intimă cu buletinul dumneavoastră, un act sau o dovadă de susținere a intenției vizitei și după ce ne acordați și o semnătură pe acest registru al prezențelor, vom decide, după un scurt dialog, dacă îl țipurim pe șeful mare sau un șef mare dar mai mic ori, scuzați termenul, un șefuț, după cum e cazul. Ce vedeți aici, pe acest birou modest nu e un tablou de siguranțe ci butoanele care asigură relația mea, ca umil slujbaş, cu superiorii de toate gradele.

– Dumneata ai căderea să interoghezi, să selectezi și să decizi traseul vizitatorului în instituție indiferent dacă acesta, ca funcție și reprezentare depășește nivelul la buchet al tuturor slujbașilor unei amărate primării comunale? Sunt inspector Otilia Cernat de la Iseje.

– Iseje?

– Da. Inspectoratul Școlar Județean. Înțelegeți?

– Înțeleg c-ar trebui să folosiți acronimul I.Ș.J. și nu Iseje, pentru a nu opaciza transparența relației dintre instituția de fapt și noi, ca persoane publice. Pe ordinul de deplasare scriind Școala Gimnazială Smereni, va coborî dom consilier Zeze pentru a vă deplasa la obiectivul fixat și care va confirma prezența dumitale în teritoriu și nu deaiurea. Și vă rog să nu mai transmiteți esoesuri cu tocul pantofului stâng pentru că, în calitatea mea de colonel în rezervă la transmisiuni, cunosc practic sistemul Morse.

– Și de ce, având pregătirea pe care o aveți, sunteți simplu portar cu o retribuție de 10-15 ori mai redusă decât pensia dumneavoastră de tânăr pensionar?

– Am acceptat job-ul din respect față de precedentul portar, domnul profesor doctor Bazil Țepușă, reputat om de știință onorat aici, la primărie, cu funcția de consilier voluntar, ceea ce eu nu-mi permit. Trebuie să plătesc o groază de bani pentru un agregat complex de semănare,

întreținere și recoltare a sfeclă de zahăr. Vrem să refacem la scară mare această cultură benefică, mai ales că există în zonă o fabrică de prelucrare a sfeclă de zahăr și intenția unor oameni de afaceri de a o repune în funcție. În plus, dezvoltând culturile de sfeclă ne vom dezvolta propria cultură, așa cum am și arătat în ultima întâlnire cu posibilia acționari ai fabricii.

– Interesant.

– Interesant, mai ales în contextul în care similarii cu fără epoleți și cu joburi care dublează pensiile de la același stat investesc numai în fericirea personală, cât o mai ține nebuloasa erorilor eroilor necombatanți.

Dialogul fu întrerupt de pașii săltați ai lui Ze iradiind deasupra adidașilor proaspăt cumpărați. Săltă o imagină pălărie cu o ușoară trecere de uliu deasupra registrului și scoase telescopul din mâneca sacoului palma mâinii stângi

– Bine ați venit, doamnă inspector Otilia C. Prezența dumneavoastră e o adevărată bucurie shakespeariană aici, unde scena noului fost Cămin cultural va dori să susțină dorința artiștilor profesioniști pentru o stagiune diversificată. Vreți să vedeți școala nouă sau imobilul la roșu al grădiniței din Căramidari? La-cul de agrement sau mica stupină a școlii din Frângheni? Corect ar fi ca funcția de ghid s-o preia doamna directoare Ada Agnesa dar nu are semnal acolo unde o s-o aflăm.

– Corect ar fi fost ca domnul colonel să nu-mi ceară atât de pugnativ identificarea și să semnez într-un banal registru. Nu credeți?

– Cred c-ați avea dreptate dacă privim registrul ca un instrument birocratic și mai puțin ca un spațiu de teaurizare al personalităților care, legitimându-se, ne legitimează să avem această opinie. Uitați, avem semnătura unui ministru, dincoace doi poeți, artiști plastici și multe alte persoane a căror altitudine îți taie respirația. Apropos, asta este semnătura celebrului alpinist ajuns pe acoperișul lumii, pe Himalaia, Alexandru T. Un alt Lisandru, artist plastic, poate fi întâlnit chiar acum la Centrul Cultural unde realizează un element de heraldică în tehnica sgraffito. Dumneata, îndrăznesc să presupun că aparții zonei științelor concrete și că, din poziția în care vă aflați, sunteți cel puțin coautoare a unor importante manuale pugnitive, pardon, alternative.

– De chimie.

– Felicitări. Sunt înnebunit după chimie, știința care explică majoritatea fenomenelor inspiraționale, inclusiv amorul ca o circuitare scurt-circuitată a unor atomi energetici aflați cel mai adesea în eclipsă parțială, dar...

– Domnule...

– Am înțeles. Propun să mergem cu mașina mea până la obiectiv, în afara peisajului excelent, existând și câteva ulițe neasfaltate impropriei vehiculului pe care îl aveți.

Blitzuind în scurt, verde venin de balaur, pe cei doi bărbați imposibili, dracu și cu ta-su, inspectoarea trecu pe sub mâna colonelului care-i ținea deschisă ușa, amintindu-și instantaneu „pe sub braț”, c-a făcut parte din echipa de dansuri populare pe când era la grădiniță.

(continuare în pag. 24)

Dincoace, pe terenul experimental, un alt fenomen greu decelabil: cu cât se apropiau de masa unde directoarea exersa mutarea unor plante conform unei ecuații cu două necunoscute, dacă ne referim și la Otilia, cu atât masa se depărta.

În fine, iat-o c-a ajuns, dar vrând „să dea un semn de pace”, la vederea palmei mocirlite, se rezumă la o fluturare de degete, repetând secvența de pe peronul gării din filmul... Cum naiba se numea filmul cu aia și trenul?

Schimb aparent amiabil de replici, cutea trasă pe buza coasei și harști!

– De ce Smerenii nu sunt pe lista participanților la greva generală?

– Și v-ați deplasat pentru un „de ce nu”?

– Exact.

– O întrebare absurdă, fără noimă, gen de ce aveți doar doi ochi albaștri sau capul pe gât? Mai corect ar fi să aflăm de ce nu am primit de la comandatura pe care-o reprezentați decât oarece fărâme pentru materiale didactice și nici un răspuns pentru cele trei proiecte depuse de mai bine de două luni.

– Am să notez.

– Privitor la grevă. Am primit și instalat în holul școlii un ceas mecanic elvețian, ecran mare și un altul cu afișaj electronic. Care-i rău și care-i cel bun dacă amândouă arată aceeași oră, minut, secundă? Or la I.Ș.J. se pare că există o șanjabilitate a comensurării la orice, funcție de bau-baul politic. Cât privește neparticiparea la grevă, domnul consilier Ze este de vină.

– Imixtiunea primăriei... Notez.

– Nu e vorba de domnul Zexe, ca persoană, ci de un mesaj, o idee a acestuia: „*Binele unora poate fi răul altora, așa cum răul altora ar putea fi prea-binele celorlalți!*” Depinde unde ne situăm.

– Unde?

– În degrevare, dragă doamnă. Susținem cauza comună dar continuăm activitățile școlare pentru că, altfel, ar trebui să renunțăm la excursia de studii aplicate din Toscana, la camparea din Făgăraș și la multe alte proiecte în derulare. În plus așteptăm vizita școlii înfrățite din Épône - Franța și avem obligații concrete la organizarea Taberei *Micii Păstori*.

– Și de unde, din ce fonduri poate susține școala de aici atâtea manifestări plus un colonel - portar, un doctor în științe - consilier voluntar, cred că și domnul Zexe o fi fiind cine știe ce personalitate debușată aici! Nu, zău. Am venit într-un absurdistan Smereni? Scuze, dacă...

– Poate n-ați pus cele mai potrivite întrebări și cum e firesc, vom proceda la regula obsedantă pentru copii: *Nu te descurci, apelează la un matur!* Și cum, în afară de noi două, singurul reprezentant al unui inexistent patriarhat e domnul Ze, să-i acordăm șansa discursului scurt, concentrat și la obiect.

– Tot de la degrevare începem. Pentru a reduce riscul unor acuzații tembele ce se poartă din poartă-n poartă, între școală și primărie sunt stațiile liniei de viteză crescută a viitorului, asociațiile fără scop patrimonial "Scutul Albastru", "Roua" și "Domnul Trandafir." Conform statutului fiecărei asociații, citez din memorie, scopul acestora ar fi „*realizarea de programe și proiecte pentru promovarea valorilor culturii și civilizației naționale, a creației tehnico-științifice și pentru diminuarea efectelor sără-*

ciei.” Așa au apărut, ca premii, cele 50 de biciclete, instrumentele muzicale pentru copiii de la Cărămidari, cursurile de artizanat, de icoane și Fanfara Centrului Cultural, masa zilnică la Centru Social și ce-o mai fi, vom mai povesti.

– Mi-a plăcut ideea păstorilor de albine, păstori de zbor. Albinele și albinuțele. Frumoasă metaforă, domnule.

– Da. Albinele nu intră niciodată în grevă. Cât despre metaforă, dacă rămâi doar la nivelul acesta, te mănâncă câinii.

24

Naiba știe ce i-a venit lui Mălăieles că, ieșit din pavelele trotuarului larg, cu pistă pentru biciclete, s-a descălțat la intrarea în Complexul "Gemenele" și târșâind labele goale prin iarba răcoroasă a-nceput să fluiera. Din de undeva i-a răspuns un alt fluierat ("De-am ajunge pân-la toamnă"), din fericire neurmat de voce, don Bazil fiind afon cronic. L-a găsit pe o bancă luminată în ieftin ("Economiiile la sânge fac dezvoltarea"), privind semnalele de viu din adâncul lacului. Alături, aplecată pe burtă, o sticlă de whisky și două pahare.

– Ți s-a făcut de băut, Dom Bazil. Motivul?

– Zexe. Dar cum eu și sticla eram doar în doi și doar la înmormântări se poartă doiul, la flori, la sutele de pe piept, hai să-l chem și pe Tibi, s-o punem de-o sfântă treime laică.

Clar. Avea să urmeze un enunț cu ferpar, comună mare, ieșiri din decor cât încape, nașteri pe sponci. Cine ce-o fi de pomenit?

– Să bem pentru prieteni. Încep și termin cu Ze, craiul străzilor înguste, al mansardelor încă neconstruite, al descălecatelor și încălecatelor mereu înnoite.

– Pe repede-nainte, cum cei de față nu se pun, să ne trăiască Zexe!

Au sorbit încet, moleculă de moleculă din rachiul de pere tras de două ori, cu aromă dulce-nșelătoare cum și iubirile sau prietenii insuficient clarificate. Dintr-un buzunar al pieptului degetele lui Bazil au extras o foaie albastră, pliată și despliată pe un singur înscris: 41. Or 41 poate însemna orice: măsură la pantofi, a unui cot, jalbele de pe o zi și multe alte variante într-o teorie numerică cu 41, 5, 14, 27, 36 și tot așa pe adunări și scăderi, gură să ai și cuvinte câte încap în urechile naivilor.

– Asta-i fila de ieri din calendarul lui Zexe, că între alte ciudățenii se află și așa ceva. Prima filă era 1050. Stătea agățată în colțul neinteresant al camerei, lângă lavabou, neimportant părănd și calendarul sau ce-o fi fost că, ți-am spus, nu i-am dat atenție. S-a-ntâmpat ca ieri, când i-am momit taifasul cu o sticlă asemănătoare, să-l surprind rupând fila asta, adunată de mine ca pe un gunoi oarecare. 41. Ce-i asta, Zexe? Ce să fie, numărătoare inversă pe un stagiou apropiat de încheiere. Recucerirea libertății de a mă pregăti pentru un nou calendar cu file pe cât or cere întâmplările vieții.

– 41 însemnând...

– 40, că am trecut de pragul nopții. Patruzeci de zile până la momentul când voi declama, așezat lângă invizibila statuie a invizibilului erou necunoscut: "Rămâi sănătoasă, comună Smereni, că-mi iau geamantanul și plec!"

– Nu-l putem întoarce, să-și ia un alt calendar, măcar

(continuare în pag. 25)

cât să termin legislatura asta, s-ajung la capătul tunelului în care alergăm cu lanternele astea chioare?

– Dragule, este un personaj, Cyrano, un erou trăind dorința de a avea liber arbitru, de a nu depinde de ceilalți chiar dacă alții depind de el. Un om cu demnitate și onoare, acesta este...

– Zeze, sufleurul spunând replica cu o secvență înaintea celui de pe scenă, din lumina reflectoarelor, în cazul nostru, primarul. Zeze? E cel care m-a convins să cer și nu să cerșesc de la eminențele de rumeguș, politicieni sau înalți funcționari: "Domnule, eu nu stau dinaintea dumitale ca persoană singură, că reprezint alte 4000 de suflete. Dacă ești pe funcție, meritat sau nu, asta e și din alegerea miilor din Smereni. Fă bine și ascultă-ne, că pe noi nimeni nu ne poate schimba, pe dumneata, da!"

Au mai fost ceva încercări de lestarte a plecării lui Ze, că nebunii au hotărât și au făcut ca zi de zi să treacă prin biroul lui Zeze, cu tot felul de motive, frumusețile comunei - geaba; președintele de la SRL "Roata", fostul bulibașă Stănescu, l-a momit cu un vraf de acțiuni – geaba; cei de la școală i-au propus președenția Asociației "Scutul Albastru" - geaba. Și când s-au rupt toate filele din calendar, s-a proțâpita la intrarea de protocol a noului sediu al primăriei Matizul lui Abe, mutra alămâie a lui Onanie și, în pătrimea orei următoare, în costume de festival, s-au aliniat fanfariștii, câteva doamne dăscălițe, preotul Costea și poate că s-ar fi făcut mulțimea în dublul triplului, că mai aveau mulți de venit, dacă n-ar fi ieșit la vedere Zeze, primarul Tiberiu Mălăieles, Don Bazil, consilierii și toți funcționarii care, pe moment, s-au rupt de hârtii. S-a intonat *Părăsita* lui Vasile Marian iar dintre membrii Consiliului Local a făcut un pas în față decanul lor de vârstă, lipoveanul Sașa Artenie :

– Domnule Zenovie Xenafis...

– Zexeeeeee!

– Domnule Ze, jur că, la-nceput, mă tot gândeam câtă pacoste și nenorocire o să ni se tragă de la dumneata, mereu călărind pe deasupra noastră, ciuruindu-ne cu gloanțe de mare calibru. S-or mai ridica morțiiăștia în picioare, ne-am întrebat. Și uite că eram mai vii ca viii și satele noastre au înviat, de s-au întors unii din străinătăți și încă mai vine câte unul aici, acasă, că au la ce. Cât o fi partea dumitale, cât o fi a primarului, nu importă, dar uite că te petrecem la plecare așa cum familia își petrece fiul care are și altele de făcut în lume.

Mișcă-ți fundul, că vreau să te-mbrățișez!

25

O nouă intrare a zguduit la propriu scena terasei, multelor întâmplări ciudate adăugându-li-se acum însăși prezența de luptător summo a lui Vasile Țepușă. Interesul public dând pe dinafară, patronul a dispus plantarea de noi mese și scaune, angajând doi chelneri cu plata la sfert de oră fiindcă nici curcubeele duble, ca fenomen ceresc, nu durează la nesfârșit. Dar cum să nu rămâi încremenit, cum alinierea planetelor, la prezența tangibilă, pipăibilă a unui primar suspendat, un consilier personal autosuspendat (Zeze) și, capăt de triumviri, comisarul personal în exercițiu dar fără exercițiu, fiind și acesta suspendat.

Pe tapiseria momentului, în centru, se află don Bazil cu brațul stâng așezat prietenește după gâtul individului cu monoclu și barbișon, cealaltă mână ridicând ceva invizibil tabloului dar nu și ochilor iscoditori ai publicului

real: o mapă argintie, cu capse magnetice.

– Domnilor, am onoarea și plăcerea să vi-l prezint pe conu Jorj Scarlat, descendent al lui Alecu Scarlat, proprietarul vremelnic al Pietrăriei la 1800, cel care a dăruit conacul de acolo și terenul împrejmuitor lui Ioanichie, vătaful său vrednic, scris în actele de atunci, nume și ocupație, Ioanichie Vătavul sau cum s-ar fi scris patronul de aici...

– Beldie.

– Beldie Terasierul, altul, grădinar, Florea Grădinarul și așa mai departe. Și acum intervine lansatorul de rachete al președintelui de la CeJe care, nu știu cum naiba, a scos din mânecă un oarecare Ioanichie Teslariu și care, atenție, mergând pe ce v-am spus cu numele și meseria, s-ar trage dintr-un alt Ioanichie care ar fi fost vătaf la curtea boierească a unuia Șaramet, cu proprietăți prin coclaurii Smerenilor, la Dealul Calului. În concluzie: primarul Mălăieles, prin fals intelectual și mărturii, acte mincinoase, l-ar fi împiedecat pe nenorocitul de Teslaru să intre în posesia de drept a conacului și terenului, fapt deranjant pentru neamul buleților. Ca atare Tiberiu Mălăieles a fost suspendat și obligat să aștepte decizia cu privire la trecerea cazului în penal și condamnarea la pedeapsa cuvenită, de la decapitare administrativă în sus, unde-i jbilțul. În plus, Mălăieles, sfătuit de consilierul său personal, Zeze, și-a permis să treacă la refacerea zidurilor, mințind oamenii că acolo s-ar cuveni să fie un staționar pentru seniorii satelor, cei cu situații fragile. Reconstrucția a început fără aprobările obligatorii, fără evidența cheltuielilor, mințind comisia de anchetă că oamenii ar fi lucrat voluntar acolo, o aberație, știut fiind că în democrație nimeni nu ridică un pai de jos fără a fi plătit. Casa Vătavului având un proprietar, nea Teaslă, acesta ar avea dreptul deplin să vândă bunurile sale. Cine credeți că ar fi cumpărătorul?

– Bulete!

– Așa. Or conul Jorj Scarlat, aici de față acum, deși aparține de mai multe generații unui neam care se pare că a dat și domnitori, își păstrează cetățenia română alături de cea elvețiană și lucru de mare cinste, are documente care explică genealogia, proprietățile, printre care este și dovada donației către acel Ioanichie. Dorind să cunoască locurile de care sunt legați Scărlăteștii, domnul Jorj a făcut acte notariale, duplicate și le va înmâna personal prefectului când va fi momentul. Mai mult, ca urmaș al prim-proprietarului, domnul Scarlat va gira proprietatea de obște a Casei Vătavului, ca un drept cuvenit smerenilor.

Din public s-a desprins un tânăr, aparent neinteresat de discuțiile și cârcotelile celorlalți:

– Momentul a sosit. Poftim și citiți din ediția on-line a ziarului de azi:

Zmeienii din Smereni

Peste 200 de cetățeni din satele comunei Smereni au blocat intrarea principală a sediului Prefecturii solicitând și prin intermediul reporterilor sosiți la fața locului să li se permită să prezinte dovezi care să conducă la demontarea acuzațiilor aduse acestuia și care, prin concluziile comisiei de audit, au condus la suspendarea primarului lor, Domnul Tiberiu Mălăieles, cel atât de mult mediatizat ca promotor al renașterii acelei comune de capăt de județ.

În așteptarea Prefectului, protestatarii au înmănat sub formă de coli xerografiate un document semnat de mai bine de două mii de gospodari, semnăturile fiind însoțite de datele de certificare ale autenticității acestora (...).

Îngândurat, desprins de sine și ceilalți, Mălăiele scoiorî în afundul unui buzunar, o Groapă a Marianelor după durata căutării, scoțând și netezind un petec de hârtie vechi de aproape trei ani: «Peste 200 de cetățeni din satele comunei Smereni...» Mda. Dacă roagă pe cineva să-i dea o palmă peste obraz, un pumn în nas, da, nu rezolvă nimic, tu-i tarotul mă-si. Iar eu zac în mocirla asta de bere bavareză pe când de-alde Bulete joacă tontoroii pe oasele dealului nostru.

Exact în acel moment meditativ, că așa se întâmplă în toate romanele celebre gen „Femei celebre”, „Aventurile submarinului Dox”, percepu sistolica de greier beat a mașinii poliției și frâna bruscă, de glass-papir tras pe timpanul selectei adunări. Și așa cum după unu vine al doilea sau a doua, cu o elegantă derapare în marginea trotuarului, frână mașina cu insemne prefecturale.

Din carcasa oficială, încercând rujurile pentru un zâmbet potrivit situației, coborî doamna top-model, oarecum stânjenită de reflexia de ochi de muscă a atâtor bărbați. Se strecură printre ei urmărind atent mutra de pe celular, eroul de rahat de pe prima pagină a tabloidelor de scandal, ala-bala, portocala și iată-i față-n față.

– Domnule... primar, nu știu ce se petrece aici...

– Aici nu se petrece, ducă, se trezi vorbind Zexe. La priveghi, mai ales, e imposibil să fie posibil.

– Al cui priveghi, domnule?

– O să afli când o să știi. N-o mai frăsui și spune ce ți s-a spus să zici dumneata, persoană purtătoare de tocuri și mesaje atent păzite de garda polițistă.

– Domnul Tiberiu Mălăiele este invitat în calitatea sa la Instituția Prefectului pentru ca, împreună, să gestioneze situația creată prin prezența doamnelor și domnilor țărani smereni.

– Domnul Mălăiele, neavând funcție, prefectul este-n disfuncție de a da ordine în ditamai dezordine. Iese din discuție. Vor merge cu dumneata domnul prof. dr. Bazil Țepușă, purtător de har și, ca invitat al mnealui, herr Jorj Scarlat, venit special din Laussane pentru a despica arpele.

– Dar dumneata, domnule Mălăiele, ce vei face?

– Merg acasă. Dacă prefectul o avea ceva de anunțat, să vină la Smereni, că toată lumea știe pe ce uliță mi-i casa. Și să știi că oriunde în lumea asta o zi bună începe cu "Bună ziua."

La revedere, domnilor, spectacolul s-a încheiat!

(va urma)

Nicolae TZONE

Petre Rău – Vestirea metaforei

Petre Rău se numără printre intelectualii foarte generoși pentru care Galațiul este reperul cel mai sigur al inimii sale. Și al vieții sale întregi, adaug imediat, fără nicio rețineră. De câte ori am ajuns aici, și am ajuns de foarte multe ori, l-am întâlnit mereu cu chipul cuprins în lumină. Toate cele pe care cu atâta trudă le zidește nu sunt decât prilejuri de a se dăruii fără rezervă frumosului necondiționat. Conduce de ani buni o revistă literară căreia a reușit să-i imprime o linie mereu ascendentă, scrie roman în care fraza este condusă cu rigoare, evidențiindu-se înainte de toate siguranța respirației, se dezvăluie la intervale ne îndepărtate devotat versului care te oprește din mers și te obligă să nu treci mai departe fără a te opri alături de el și a dialoga cu el.

Ultima sa carte de poezie, „Vestirea metaforei”, este încă un prilej de a se lăsa devorat de semnele care țin mersul lumii în cumpănă: „sunt zile când îmi vin / în minte dintr-o dată / o mie de cuvinte și / mai toate mi se opresc / de-a dreptul / pe buze” („Sunt zile”).

Dorința irepresibilă „să lunec odată cu ele / să le arăt miilor de ochi / în ritmul meu de liberare / lirică” este împlinită în poeme în care limba română este totdeauna în casa sa și are toate ferestrele larg deschise.

Din poemul „Sensul unic al gândului meu” desprindem acest fragment revelant de autoportretizare: „Iată acum o margine de notă muzicală / mi se strecoară în sân / oricum îmi zic / mai mult de șapte femei / nu pot fi zidite într-o singură săptămână / altfel / prins în noaptele lui bune / ar fi dat Dumnezeu / mai multe zile pe pământ”.

Poetul spune despre sine cu nonșalanță: „și mai cred că sunt o pagină albă / din care aș putea evada” („Sunt o pagină albă”).

Memorabilă este descrierea copilăriei: „Când bunicul mă ridica în brațe / eram atât de aproape de / barba lui / mare și albă / încât credeam că sunt în brațele lui Dumnezeu” („Bunicul”).

Iar secvențele, de pildă, din poemul „Muntele cu scorbura”, se numără printre cele mai sensibile din întreaga carte: „muntele meu își adâncește mereu scorbura / care trece zi și noapte prin mine”.

Petre RĂU

Accesul ultimă carte de poezie a lui Petre Rău este încă un prilej de a se lăsa devorat de semnele care țin mersul lumii în cumpănă: „sunt zile când îmi vin / în minte dintr-o dată / o mie de cuvinte și / mai toate mi se opresc / de-a dreptul / pe buze” („Sunt zile”). Dorința irepresibilă „să lunec odată cu ele / să le arăt miilor de ochi / în ritmul meu de liberare / lirică” este împlinită în poeme în care limba română este totdeauna în casa sa și are toate ferestrele larg deschise. Din poemul „Sensul unic al gândului meu” desprindem acest fragment revelant de autoportretizare: „Iată acum o margine de notă muzicală / mi se strecoară în sân / oricum îmi zic / mai mult de șapte femei / nu pot fi zidite într-o singură săptămână / altfel / prins în noaptele lui bune / ar fi dat Dumnezeu / mai multe zile pe pământ”.

Poetul spune despre sine cu nonșalanță: „și mai cred că sunt o pagină albă / din care aș putea evada” („Sunt o pagină albă”). Memorabilă este descrierea copilăriei: „Când bunicul mă ridica în brațe / eram atât de aproape de / barba lui / mare și albă / încât credeam că sunt în brațele lui Dumnezeu” („Bunicul”). Iar secvențele, de pildă, din poemul „Muntele cu scorbura”, se numără printre cele mai sensibile din întreaga carte: „muntele meu își adâncește mereu scorbura / care trece zi și noapte prin mine”.

Nicolae Tzone

VESTIREA METAFOREI

Editura Boema®
ISBN 978-606-012-285-2

Petre Rău – Vestirea metaforei

Nicolae Tzone

Lucia PĂTRAȘCU

Constanța MUNTEANU - GÂNDURI LA PLECAREA VERII (Poeme în proză)

Se întâmplă uneori ca somnul nopții să se lase așteptat, ca un mare domn... Ori, poate, se sperie și el de vârtoarea gândurilor ce învâlmășesc chipuri, timpuri, întâmplări. Nu este bine! Trebuie făcut ceva... Și atunci, ca o salvare, apare *cartea*. De această dată este volumul „*Gânduri la plecarea verii – Poeme în proză*”, semnat de scriitoarea **Constanța Munteanu**, publicat la editura *Proilavia*, Brăila 2017.

Acest titlu de carte, metaforic în felul său, așază întâmplările în altă perioadă, poate corectă din punct de vedere calendaristic, deoarece arată începutul unui alt an școlar. De fapt, volumul „*La plecarea verii*”, face referire, mai ales, la anotimpurile din viața omului, acum când dăscălița pensionară are timp să țeară aceste *poeme în proză*, așa cum le numește însăși autoarea, ca o plecaciune în fața iubirii și în fața a tot ceea ce viața creează prin oameni și pentru oameni. Creația se naște adesea din amintiri și vise. Și atunci când sufletul, ochii și inima se înconjoară de iubire și credință, omul poate deveni, prin scrierile sale, veșnic, aici, pe pământ. Și această carte este o scriere plină de gingășie și curățenie a sufletului.

Nu vom putea ajunge la deslușirea duioșiei, pe care cititorul o va întâlni în fiecare poem, decât pornind dintr-un singur loc - „*Casă, dulce casă*”. Chiar într-un singur poem se desfășoară cuprinzător și, totuși, concentrat în cele doar trei pagini, întreaga viață a copilei înconjurată de familia sa. O casă obișnuită, într-o curte cu flori multicolore, cu un corcoduș harnic, mereu roditor și hotărât să țeară amintirile de mai târziu, odăi de dormit pline de doruri, *casa mare*, ce ocrotește *lada de zestre* pentru surorile mai mari, ca un loc de taină și mândrie. O casă, în care *tinda mare* este locul atotcuprinzător al activităților acestei familii, unde, începând de primăvara devreme și până în miezul iernii, se desfășoară viața tradițională a unei familii obișnuite. Întrucât, *tinda mare* este cea mai bogată parte a casei. Aici se petrec toate anotimpurile familiei. De aici pornește primăvara cu foșgăiala viermilor de mătase, hrăniți spornic cu frunză de dud, ascunzându-se în gogoșa plină de aurul misterios al borangicului, ce va înnobila țesăturile născute pe războiul de țesut, instalat mai târziu tot aici și va mări zestrea fetelor. Aici sunt primiți feciorii colindători, care vin în pragul sărbătorilor pentru a face urări de sănătate și spornicie și a primi neprețuitele batiste brodate de mâna fetelor. Sau, mai după gerul Bobotezei, când tot aici se spintecau peștii prinși la copcă și puși apoi la sare. În castroane smălțuite și, neaparat, împodobite cu păsări, pregătite să-și înalțe trilurile fermecate, cu râuri liniștit curgătoare și cu flori multicolore. Multe, multe astfel de

povești adăpostea *tinda mare*.

Tot astfel, ca într-o *tindă mare*, se aranjează lucrurile în această carte a dăruirilor. Cum se face acest lucru? Simplu... În partea întâi, se ia o copilă care a crescut într-o „*casă, dulce casă*”, i se sădește în suflet dragostea pentru frumos, i se deschid drumurile spre școlile ce o învață să deseneze cărările cunoașterii pentru copiii rânduți în bănci și când *Doamna* este pe deplin pregătită, este invitată la catedră. Și astfel, începe povestea peregrinării prin orele de citire și scriere a liniuțelor drepte și a bastonașelor năzdrăvane. Se lasă perdeaua timpului să-și unduiască zeci de toamne, în care încep orele și, astfel, se ajunge către verile cu ultima zi de școală. Nici nu se observă că acea copilă plecată de acasă, a colindat prin destinele atâtor generații de mici școlari, modelându-le cu dibăcie și cu multă iubire și că, astfel, a ajuns la *plecarea verii*. Așa începe partea a doua a vieții. Și mai simplu... Se așază pe un colț de masă liniștit câteva coli albe, lacome să primească noutăți, se ia un condei harnic și, cu duioșie, se brodează toate acele întâmplări despre vremea începuturilor, cu tainele întrebărilor și relevanța răspunsurilor, cu bucuria de a dăruia cunoaștere și de a primi confirmarea realizării ei în sufletul atâtor generații de elevi. Și la urmă se semnează în clar, Constanța Munteanu, profesor de învățământ primar, făuritor de destine. O adevărată mărturisire de dragoste!...

Iar dacă și titlul volumului conduce cititorul în lumea anotimpurilor este pentru că viața fiecăruia este un summum de treceri. Anul școlar ce începe toamna, este întotdeauna ca o primăvară, în care se

(continuare în pag. 28)

deschide drumul cunoașterii, iar dascălița este ca o vară rumenită de soarele ce vede și știe ce-i trebuie firului de iarbă al școlarului să crească și să se dezvolte armonios. Cele două anotimpuri, primăvara și vara, își desfășoară paleta în viața micilor școlari și în paginile acestei cărți semnată de autoarea Constanța Munteanu, care a intrat în cel de al treilea anotimp, toamna, și-și numără cu mândrie și mulțumire sufletească roadele primite de la alți dascăli și dăruite în timp atâtor chipuri senine, cu convingerea că micii învățăței le vor folosi cum se cuvine. Iarna, ce va să vină, așa cum ne-a obișnuit, va rămâne mereu luminoasă, încununată de anotimpul iubirii. Iubirea pentru nesfârșita curiozitate zugrăvită în ochii micilor școlari. Iubirea pentru trăirile învățătoarei, cea care dorește ca fiecare întrebare să primească răspunsul folositor micului elev.

Sigur, putem considera că unele dintre personajele acestei cărți sunt *in absentia*. Elevii despre care autoarea vorbește cu drag, colegii, împreună cu care a crescut atâtea generații de elevi, ori foștii profesori de la care a primit atâtea daruri de cunoaștere nu mai sunt în cotidianul autoarei. Absenți oarecum din viața autoarei, dar niciodată din memoria și recunoștința fostei eleve, dascălița de mai târziu, acum, scriitoarea, care se află, în acest statut trivalent de fostă elevă care a învățat de la înaintașii săi, de fostă dascăliță, care i-a învățat pe cei mici, pe urmașii săi, făcând o legătură memorabilă, admirabil susținută de ideea de iubire și demnitate și, iată, scriitoarea, care continuă să semene învățătură.

În felul său, Constanța Munteanu a oferit cititorilor o carte-mărturisitoare despre trăiri, despre înțelegeri, despre vremuri, despre oameni mari și mici. Mai ales, despre cei mici! Și despre nobila profesiune de dascăl, pe care profesorul de învățământ primar, Constanța Munteanu, și-a asumat-o întreaga viață, până când „**a plecat la pensie cu treburile**”. Cu multă duioșie, scriitoarea împletește toate aceste imagini cu amintiri din copilărie. Astfel, face „*o pâine a neuitării, spre a se hrăni și alții cu ea*”, cum spunea poetul Alexandru Macedonski într-un studiu asupra scrierilor sale.

Ca în toate cărțile sale, scriitoarea Constanța Munteanu îmbină prietenia cuvintelor, atent selecționate, dă o formă cizelată textelor, în care nimic nu este în plus, rezultând o creație cu semnificație profundă.

De exemplu, pentru a realiza o descriere comparativă a școlii în care a profesat atâția ani, folosește o adevărată inventivitate într-un poem, întrucât în locul unei descrieri banale, scriitoarea imaginează o călătorie, în care, prin fața ochilor, trec localități, clădiri, școli. Și, prin comparație, începe prezentarea școlii din Brăila, *școala mea*, care: „**...a îmbrăcat onomastica patinată de clasic și de perfecțiune – Mihai Eminescu.**” (*Un fulg de gând*, pg. 60).

În sine, cartea este o biografie în care autoarea așază fiecare poem într-o secvență de viață, nu neaparat cronologică. Și totuși: iată, casa părintească în care copilăria cu farmecul ei este încă prezentă, iată, școlăritatea, iată, anii de internat și chipul profesorilor, iată, bucuria muncii cu cei mici: „**O să-mi fie în veci dor de acei stropi ai privirii care prind lumea și o proiectează înăuntru cutiei magice a ființei lor...**” (*Învățătorul – Apostol*, pg. 51), iată, strădania de a obține rezultate bune și bucuria confirmării lor, iată prezentarea colegilor de profesorat și a confrăților

condeieri, iată, anii de pensie.

Cu modestie vorbește despre munca dascălilor în general, aproape impersonal, însă cunoscătorii vor înțelege că, de fapt, este vorba despre însăși profesiunea autoarei, despre trăirile sale în fața micilor învățăței.

Aparent, acesta ar putea părea o carte simplă cu cele 31 „poeme în proză”, în care s-au adunat gânduri, păreri, considerații despre anumite momente din viața unui om, care, plecat puțin la pensie, face un fel de bilanț. Este, de fapt, o scriere mai mult decât agreabilă, caldă și cu profunde analize psihologice, ce surprind pulsul unei lumi atât de gingașe când este vorba despre relația elev-învățător. Și dacă elevul păstrează întotdeauna amintiri frumoase și pline de recunoștință față de învățător, acesta, dascălul/dascălița nu încetează a se minuna odată cu fiecare nouă promoție de învățăței despre setea lor de a învăța mereu lucruri noi.

Fiecare subtitlu scoate din taina paginilor scrise câte un gând. Așa cum spune autoarea undeva, într-un autograf: „**Răzlețe gânduri din timpuri și răstimpuri despre locuri și oameni care mi-au marcat trecerea prin lume**”. Doar patru dintre aceste titluri aduc reverență cărților scrise de alți confrăți. Restul, 27 de titluri, sunt ofrandă amintirilor sale de tot felul. Cum am arătat deja, poemul „*Casă, dulce casă*”, este începutul acestei mici autobiografii, ce străbate în pagini nu prea multe, dar cu pași cuprinzători, tot ce a trăit și a înfăptuit de-a lungul vieții sale copilă din aceste amintiri, născută în acea casă obișnuită, parfumată de mireasma stânjeneilor, a liliacului și a trandafirilor și luminată de aurul corcodușelor și de povestea atâtor amintiri.

Cu dragoste și cu talent autoarea înlesnește cunoașterea dintre cititor și personajele cărții sale. Oameni reali, a căror viață împodobită cu propriile lor trăiri reînvie prin condeiul scriitoarei într-o fericită împletire a istoriei timpului povestit, cu oameni dragi, cu portretistica lor așezată ca într-o casetă a amintirilor, cu gânduri duioase despre tot ceea ce a fost. Autoarea face o bună portretistică psihologică, bine aspectată, fie că este vorba de fiecare elev, fie că este vorba despre adulți, colegi, foști dascăli, părinți, realizată prin câteva observații atente, ce par schițate în fuga condeiului, dar sunt foarte precise. Astfel, *tata*, bun gospodar își învață copiii cu lucrurile frumoase. Despre casa primenită în primăvară acesta spunea: „**Băgați de seamă că atunci când trece pe drum o căruță la treburile ei, o nuntă la cununie sau un mort la groapă, ulița îi duce singură. Iar omul se uită și vede. Ce ziceți, la noi are ce vedea?**” (*Casă, dulce casă*, pg. 69). Și chipuri de oameni dragi. *Fostul profesor* de limba română, cel care-și conduce cu dragoste elevii, pe cărările cunoașterii: „**Să mergem mai departe! ne încuraja dascălul nostru. Era îndemnul care ne arăta că lecția curge bine, că putem fi o bună companie în dezlegarea tainelor creației literare...**” (*Lecția oratoriu – o lecție de neuitat*, pg. 39). Ruxandra, elevă bună, cu talent, trece în ciclul doi cu aceeași lumină în ochi: „**De la fetița în dantele, mătăsurii și catifea am în față o domnișoară în devenire ce duce în**

(continuare în pag. 32)

Ștefan ANDRONACHE

Ferrara între frumusețea pustie și melancolia divină

Interesul deosebit pentru Ferrara mărturisesc că mi l-a stârnit bunul prieten Alessandro Nistor din Milano. Într-una din serile târzii de toamnă (ale primei mele vizite în Italia), petrecute în ambianța excesiv de caldă și impregnată de spiritualitatea discretă a apartamentului său pe care o emanau biblioteca și tablourile de pe pereți, s-a întâmplat ca acesta să-mi recite cu emoție o poezie de-a lui Gabriele D'Annunzio dedicată „orașului tăcerii”, adică Ferrarei. „Frumusețea pustie”, precum și „melancolia divină și plină de muzicalitate” și alte câteva aprecieri inspirate de trecerea scriitorului pe aici, m-au făcut să-i rețin cu ușurință numele și chiar să mă gândesc la o posibilă cunoaștere a acestui oraș. Drept urmare, când am revenit, în anul următor, pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu, am efectuat prima întrerupere de tren chiar la Ferrara. Din nefericire, neputându-mi adăposti bagajele nicăieri în gară, m-am văzut nevoit să-mi amân plăcerea pentru o altă dată. Ulterior, m-am bucurat pentru că, la oboseala pe care o acumulasem, după două nopți și o zi petrecute într-un nenorocit de vagon „de dormit”, pe care-l luasem de la București, n-aș fi reținut prea multe lucruri.

Am reușit să revin, totuși, la Ferrara a treia zi după ce, între timp, vizitasem Ravenna și mă cazasem la Bologna, reședința regiunii Emilia Romagna, prin amabilitatea prestigioasei Agenții „Bologna Turismo” cu care tocmai avusesem o profitabilă relație de colaborare.

Itinerariul de la gară spre centrul orașului l-am parcurs pe jos mergând numai pe bulevardul Cavour, o stradă extrem de largă și cât se poate de elegantă. Mi-au ținut „companie”, pentru o bună bucată de drum, doi tineri moldoveni, soț și soție care, deși observau că merg în spatele lor (ce-i drept nu știau și faptul că sunt și români), aceștia nu au ezitat să se certe ca la ușa cortului. Deranjat de spectacolul penibil al acestora și nedorind să mă enervez, la un moment dat, am traversat strada pe latura opusă. După nici o sută de metri, în fața unui hotel, am întâlnit mai mulți excursioniști ruși care se pregăteau să se îndrepte spre castelul prinților d'Este, situat în imediata lor apropiere și care, trebui să recunosc, constituia principala destinație a vizitei mele de aici.

Castelul - fortăreață al ducilor d'Este (aceștia au domnit aici între anul 1385 și secolul al XVI-lea) se înalță solemn și majestuos impresionând prin dimensiunile și frumusețea sa tipic feudală. Construcția-i regulată din cărămidă este flancată, pe cele patru colțuri, de tot atâtea turnuri pătrate și înalte pe care Th. Gauthier le comparase cu „un snop uriaș”, acestea fiind înconjurate, în partea superioară, de șiruri distincte de baluștri din marmură albă. Iată doar câteva dintre argumentele pentru care UNESCO l-a inclus de mai multă vreme în Panteonul Mondial al Umanității.

De aici, reprezentanții celebrei familii d'Este - care s-au remarcat prin rafinamentul gustului și chiar prin actele lor de mecenat (se cuvine a-l aminti pe Lionello pe care, cu doar un an în urmă, îl văzusem portretizat într-un tablou de-al lui Pisanello ce se află la Accademia Carrara din Bergamo) - au condus cu o mână forte așezarea marcând, în ciuda numeroaselor și îndreptățitelor imputări ce li se aduc de către istorici pentru atrocitățile comise cu mult sânge rece, o adevărată perioadă de prosperitate în viața orașului a cărei

Ferrara - Castelul forăreață al ducilor d' Este

Ferrara - Catedrala Sfinții George și Maurelius

industrie devenise cunoscută în întreaga Peninsulă, Universitatea ferrareză rivalizând, pentru o vreme, chiar cu cea din Padova.

Prin demersurile lor creative, renumiți poeți, precum Ariosto (care își întemeiase, pe una din străzi, o căsuță înconjurată de o grădină plină de trandafiri și arbuști de iasomie) sau pictori ca: Pisanello, Jacopo Bellini, Piero della Francesca, Mantegna, Tizian ș.a., și-au dat întâlnire la adăpostul acestei curți vestite, ei reușind să ridice Ferrara la rangul de capitală artistică.

Unul dintre podurile arcuite peste canalul, ce înconjoară edificiul, mă poartă chiar spre curtea interioară a castelului unde se strânsese destulă lume dornică să-l cunoască. În acest spațiu s-au jucat dramele lui Tasso, Ariosto sau Guarini la care asista și vestita Lucretia Borgia, ființă plină de virtuți, dar și de grație, din care motiv ea avea să devină un fel de model pentru soțiile nobililor epocii.

Înăuntru reușesc să vizitez o serie de săli, foarte bine conservate, între care pe cea a Aurorei, ale cărei fresce de pe pereți redau momentele importante ale

(continuare în pag. 30)

zilei, și a Bacanalelor, recunoscută și ea tot prin suita frescelor de inspirație mitologică. Mai multe vitrine cu obiecte din metal, ceramică sau sticlă reconstituie momente din istoria multiseculară a monumentului de arhitectură și, implicit, a urbei. De pe terasa unei grădini suspendate surprind cu obiectivul aparatului de fotografiat, mult mai departe de jetul vizibil de apă care țâșnește din mijlocul canalului, una din puținele statui care există, în Italia, ale predicatorului de tristă amintire, Savonarola, ale cărui gesturi amenințătoare încremenite în marmură par să liniștească grupul de copii excursioniști care, la recomandarea învățătoarei, s-au strâns ciorchine în fața celui pentru care, din 1496, sângerosul duce Ercole I făcuse aproape un adevărat cult.

Mă strecur din ce în ce mai greu printre coridoarele strâmte de acces la camerele din piatră masivă sau prin

Ferrara – Palatul Podesta

labirintul celulelor încă înfricoșătoare datorită întunericului și frigului pe care îl emană pentru a ajunge, în sfârșit, din nou la lumina și căldura zilei atât de frumoase de la sfârșit de iunie. Până la urmă ajung să mă felicit că nu voi mai rămâne prizonierul acestui decor de melodramă.

În spatele castelului Estense, tronează palatul Podesta în care continuă să funcționeze birourile Primăriei. Aripa renascentistă a acestuia se afla în plină restaurare în timp ce cealaltă, cu mult mai veche (și refăcută complet în anul 1924), își etala crenelurile proeminente, cele cinci ferestre în ogivă, dar și stâlpii frumos decorați, așezați de-o parte și de alta a „bolții calului“ (operă ce este atri-

buită arhitectului Leon Battista Alberti) și în vârful căroara se află adosate statuile a doi dintre cei mai importanți prinți ai casei d'Este, Niccolo III și Borso d'Este, care prin faptele lor deosebite au rămas adânc înrădăcinați în conștiința locuitorilor urbei.

Curtea largă și delimitată de zidurile regulate a devenit, dintr-o dată, martora unui eveniment fericit căruia nu am cum să mă sustrag. O pereche de tineri proaspăt căsătoriți și bineînțelese rudele lor apropiate sau prietenii, ce le țin îndeaproape isonul, se lasă cu plăcere filmați de o tânără aplecată în afara superbe balustrade din marmură albă a mării scări renascentiste (din anul 1481) ce permite accesul oamenilor spre etajul clădirii din dreapta. Printre martorii de ocazie se numără și câțiva măcelari îmbrăcați în galben din Bologna care se aflau în week-end cu bicicletele lor de curse.

Vizavi de palatul administrației locale, exact pe latura opusă a pieții civice, se desfășoară, în toată măreția sa, Catedrala dedicată Sfinților George și Maurelius, respectabilii patroni spirituali ai orașului. Fiind duminică, înainte de ora prânzului, piațeta din fața acesteia s-a umpluse de oamenii cetății descinși aici cu totul special, conform unei tradiții mai vechi, pentru a discuta (în timp ce soțiile lor mai pioase participă la slujba din interior) subiectele fierbinți ale zilei din domeniul politicii, sportului sau chiar și unele din întâmplările neobișnuite din viața Ferrarei. Adunarea lor într-o puzderie de bisericuțe pare a se constitui într-un excelent prilej de exercitare a prerogativelor democratice, dar și de defulare după o săptămână de muncă epuizantă și, implicit, de reconfortare psihică.

Catedrala Ferrarei (ce datează din anul 1135) este, fără îndoială, un exemplu de întrepătrundere fericită a elementelor solide romanice cu cele grațioase atât de specifice goticului italian. Fațada, care de fapt este și partea cea mai originală a construcției sale, a fost concepută în trei registre distincte, ea remarcându-se atât prin varietatea deschiderilor și elementelor sculpturale care decorează marele portal romanic din mijloc, cât și prin frontonul gotic situat deasupra acestuia. Arcurile în ogivă și galeriile cu colonete ce înconjoară și restul laturilor dau întregului edificiu un plus de frumusețe și eleganță.

Interiorul te impresionează prin cele trei nave și două bolti de mari dimensiuni. El adăpostește numeroase statui, picturi pe lemn și tapiserii ce poartă semnăturile lui Baroncelli, Garofalo, Guercino sau Jacopo della Quercia. În muzeul din Sala Tezaurului identific și două capodopere, de fapt velleurile vechii orgi pictate de către Cosimo Tura, care înfățișează o Bunăvestire și un Sf. Gheorghe călare pornit să omoare balaurul.

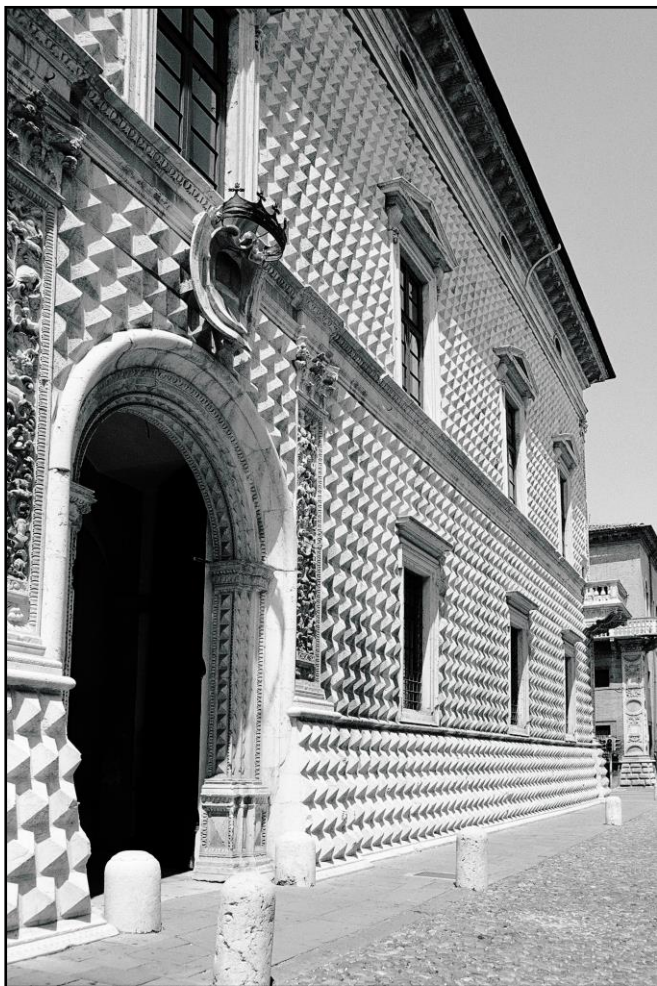
Campanila renascentistă înaltă și de formă pătrată aproape că se contopește cu absida impunătoare a Catedralei. Ea s-a ridicat în timpul lui Ercole II d'Este, cel care a fost duce de Ferrara, între anii 1534 și 1559, având drept punct de plecare un desen de-al lui Leon Battista Alberti.

Din spatele Catedralei, începe de fapt cea mai mare concentrare de monumente de arhitectură ale Evului Mediu și Renașterii din localitate. În acea perioadă, la Ferrara, existau peste o sută de biserici! Pe strada Savonarola, descopăr cu ușurință pe una dintre cele care

(continuare în pag. 31)

se mai păstrează intactă și astăzi. Este vorba de biserica veche (ce datează din Duecento!) dedicată Sf. Francisc care, în anul 1494, a fost restaurată de Biagio Rossetti, un arhitect de-al locului. În capelele dispuse pe perețele din stânga, se găsesc mormintele câtorva dintre membrii familiei d'Este. La ceremonialul religios de duminică, în spațiul imens al bisericii, în care mi-am permis să intru, nu par să se fi adunat mai mult de patruzeci de persoane care ascultă (ce-i drept cu multă atenție) predica cu vădită tentă moralizatoare al unui distins intelectual al cetății.

Ceva mai departe, la nr. 30 al aceleași străzi, se păstrează aproape intactă vestita Casa Romei (din Quattrocento) și curtea sa interioară cu monograma distinctă a lui Cristos pe care am avut grijă să o immortalizez pe ultimul clișeu al filmului pe care aveam să-l scot, de îndată, din aparat. După ce cotesc, spre dreapta, pe Madama, ajung în strada Scandiana, acolo unde tronează luxosul palat Schifanoia (în traducere, „Alungă plictiseala”) predestinat, cândva, „deliciilor curții” din perioada estivală, iar acum, adăpostirii colecțiilor Muzeului Civic al orașului. O scară destul de abruptă, cu două rampe de sprijin, mă conduce spre „Salonul Lunilor” unde rămân înmărmurit în fața frescelor ce decorează pereții înalți. În cadrul celor trei registre suprapuse, realizate de mai mulți meșteri ai școlii ferrareze de pictură (între care Cosimo Tura, întemeietorul acesteia, apoi Francesco del Cossa și Ercole de' Roberti, alte două personalități puternice din Quattrocento), sunt redată alegoriile celor douăsprezece luni ale anului, zodiile respective

Ferrara – Palatul Diamantelor

precum și o suită de scene din viața de la curtea lui Borso d'Este și din activitatea guvernului său în preajma atribuirii, la Roma, a titlului de duce de către papa Paul al II-lea, într-una din zilele de Paște al anului 1471.

Frescele ansamblurilor se dovedesc a fi pline de mișcare, fantezie și culoare, lirismul straniu pe care-l etalează și, desigur, stilul lor original, unitar și rafinat impresionându-mă puternic deși conștientizăm bine faptul că ele fuseseră realizate cu mai bine de cinci secole în urmă! Superba sală a Virtuților, cunoscută mai mult sub numele de cea a Stucurilor, dezvăluie privitorului, grație rigurozității și talentului lui Domenico di Paris, însemnele heraldice evidențiate pe fond albastru ale membrilor familiei d'Este. Pe mijloc, în vitrine, sunt expuse numeroase codice valoroase ce datează din secolele XV-XVI. În fine, la ultimul etaj, se remarcă „Ala trecentesa”, o sală mare peste care succesiunea secolelor și-a pus puternic amprenta. Expozatele - distribuite atât de generos în spațiul său - dezvăluie bogăția obiectelor din ceramică, bronzuri și mai multe sculpturi din teracotă pictată, toate având ca autori pe aceiași vestiți meșteri ferrarezi.

Și pentru că ajunsesem în cel mai vechi cartier al orașului, care a fost ridicat în timpul lui Ercole I (de fapt al doilea duce de Ferrara), îmi propun să mă „rătăcesc”, pentru măcar o oră, pe străzile: Coperta (acoperită de ziduri și arcuri din cărămidă) ce favorizează comunicarea între case, cât și pe celelalte alte șapte căi mai înguste care o traversează, apoi pe deja cunoscuta via Volte și chiar prin inima vestitului ghetou (este de notorietate faptul că familia d'Este i-a protejat întotdeauna pe evrei, aceștia contribuind mult la dezvoltarea economică a așezării în care au fost primiți cu mult respect) delimitat de străzile Mazzini, Vignatagliata și Vittoria, pentru a mă scufunda, cât mai mult cu putință, în atmosfera atât de benefică sufletului și inconfundabilă pentru privirea-ți avidă de culoare și pitoresc. Constat, cu stupefație, că niciuna dintre arterele ce amintesc de trecut nu a fost sacrificată de furia renovărilor urbanistice ale prezentului (așa cum se tot întâmplă de mai bine de cincizeci de ani în România), dimpotrivă, acestea au fost ajutate să supraviețuiască spre bucuria deplină a localnicilor și chiar a turiștilor care le frecventează cu deosebită plăcere.

La Ferrara, unde vreme de mai multe secole a funcționat cel mai draconic sistem de impozitare din Italia, oamenii bogați nu s-au încumetat să-și ridice palate impresionante tocmai pentru a nu-și risipi banii pe taxele uriașe percepute pentru spațiul excedentar.

Aidoma cehului Karel Čapek (cărui i-a fost dat să trăiască, aici, ca într-un vis) și eu m-am lăsat copleșit (poate și din cauza oboselii acumulate de peste zi) de tristețea străzilor pustii străjuite de pereții colorați ai caselor cu cel mult două etaje, de permanentul dialog al obloanelor întredeschise cu cel al porților încrustate, dar și de splendoarea florilor îngrămădite cu dragoste la ferestre sau în vase mari postate în fața micilor restaurante. Firește că acest „vis de voluptate”, cum atât de inspirat spune D'Annunzio în poemul său, m-a făcut să mă gândesc, pentru o clipă, și la pictorul Giorgio de Chirico cărui, ca și mie, îi fusese dat să

(continuare în pag. 32)

(urmare din pag. 31)

cunoască „căldura sufocantă” a Ferrarei din mijlocul verii datorată situației ei în zona de câmpie, dar și umidității continue ce pare să pătrundă nestingherită dinspre mare. De altfel, orașul avea nu numai să-l inspire pe pictor (cum însuși mărturisește în „jurnalul” său) prin „nebulia latentă” a oamenilor, prin „clevetirile și indiscreția” lor, ci și „în domeniul metafizic”, atât de prolific al creației sale, tocmai datorită detaliilor insolite din interioarele caselor vechi, dispunerii într-un anume fel a vitrinelor prăvăliilor și chiar a unora dintre cartiere.

După ce am servit la repezeală un sandwich, o înghețată cu multă frișcă și o cola rece în contul „mesei de prânz” (care m-a costat doar șase euro) într-unul din restaurantele accesibile din preajma Primăriei, m-am îndreptat iarăși spre centrul orașului, unde am avut prilejul să apreciez structura urbanistică bine coordonată și cât se poate de logică ce are drept principal punct de plecare două bulevarde drepte, Cavour și Giovecca, menite să formeze o linie continuă și să împarte întregul oraș în două părți egale, simetrice.

Cam pe la mijlocul străzii Ercole I d'Este, destinat mai mult pietonilor, identific, desigur cu ajutorul hărții turistice, câteva repere inconfundabile: Muzeul Risorgimentului și al Rezistenței, casa-muzeu a lui Michelangelo Antonioni și, desigur, Palatul Diamantelor despre care citisem mai demult. Cum era și firesc, privirea mi-a fost reținută de acesta din urmă, el figurând printre cele mai interese-sante edificii ale întregii Renașteri italiene. Deși construcția sa a fost proiectată și începută, în anul 1493, de către arhitectul Biagio Rossetti, pentru Sigismund d'Este, inaugurarea edificiului a avut loc 75 de ani mai târziu.

Palatul, în ansamblul său, pare a fi destul de modest și oarecum greoi, dar pereții exteriori nu cred să aibă, nicăieri în lume, vreun rival. Întreaga fațadă este îmbrăcată cu 8500 bucăți proeminente din marmură albă ce au fost șlefuite aidoma diamantelor. Așadar, inspiratul ansamblu decorativ se remarcă nu numai prin originalitatea sa, ci și prin eleganța pe care reușește să o etaleze. Colțurile clădirii sunt marcate de coloane plate împodobite, la rândul-le, cu ornamente ceva mai mici, dar tot atât de delicate. Edificul renascentist adăpostește, în prezent, colecția Pinacotecii orașului constituită, în cea mai mare parte, din tablourile ce provin din bisericile ce s-au distrus, de-a lungul timpului, printre semnatarii acestora numărându-se: Garofalo, Cosima Tura, Dosso Dossi, Lorenzo Costa, Guercino și alți artiști importanți care au trudit la impunerea școlii de pictură locale.

Mărturisesc că m-am despărțit destul de greu de acest oraș - atât de bogat în palate și biserici, cu străzi curate și case ridicate cu mult gust - al cărui unic decor, impregnat de o perpetuă aură melancolică, i-a inspirat mai multe tablouri celebre lui De Chirico. Toate aceste elemente îi determină pe toți cei care-l străbat, fie și numai din goana mașinii, să-l considere (lucru la care și subsemnatul subscie cu mâna pe inimă) drept cel mai frumos și mai fascinant oraș al regiunii Emilia Romagna. Așadar, cine se va încumeta să viziteze Ferrara, situată între orașele Padova și Bologna, poate fi sigur că nu va regreta niciodată decizia sa.

(urmare din pag. 28)

adolescență fire trainice de copilărie: dungi orizontale pe ciorapi, tricouri cu pisei încoronați pe dulcele bustului...” (Ruxandra, pg. 57).

Scriitoarea Constanța Munteanu face un tur al vieții trecute, prezente și viitoare, înțelegând și acceptând realitatea. Viața merge mai departe! Și alături de ea curg paginile acestei cărți, ce cuplează la realitatea amintirilor și gândul, și vocea autoarei. Și atunci, aceasta va începe iar să scrie, întrucât mai sunt multe de povestit despre generații întregi de școlari.

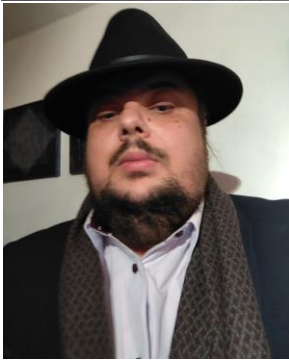
Zidirea scrierii acestei cărți își are originea în analize psihologice fine, ca urmare a unor fapte de viață, ce fac din scriitoarea Constanța Munteanu, o foarte atentă observatoare, o maestră a detaliului, conturând impresia unui scriitor-trăitor al faptelor povestite.

Este de semnalat contrastul dintre aparenta simplitate a cărții și profunzimea simțirilor, pe care le trăiește autoarea și la care cititorii săi devin martori credibili, care înțeleg deplin cum, acum, la sfârșit de carieră, scriitoarea a putut să spună cu îndreptățire: **„Și eu am fost în Arcadia ...copilăriei! Coplăria este pretutindeni.”** Scriitoarea Constanța Munteanu este unul dintre condeieri foarte talentați ai literaturii brăilene, însă foarte puțin popularizată dintr-o confortabilă nepăsare și, probabil, acel *je m'en fiche* păgubos referitor la literatura de provincie. Volumul **„Gânduri la plecarea verii”** este o carte, ca un moment al trăirilor, al căutărilor, al înțelegerilor și al acceptărilor, carte în care autoarea își așază viața ca într-o grădină cu flori, unde îi invită și pe cititorii săi. Ca un dascăl, în adevăratul sens al cuvântului! La vremea anilor de școală, catedra era locul de unde plecau învățăturile către cei mici. Când dăscălița a simțit nevoia de mai mult, a urmat publicarea diferitelor

materiale în revistele de specialitate, apoi cele trei cărți de învățătură (*Citire – Clasa a IV-A; O gramatică pentru clasele II-IV; 1-10, Clasa întâi / Numere de căpătâi*), manuale prețioase și întrebuintate cu folos în toate școlile din țară. Neastâmpărul dorinței de a dăruia nu putea fi îngenunchiat și, de aceea, a tot scris. În anii din urmă, o odihnă binemeritată a îndemnat-o pe autoare către scrierile religioase. Altfel de cărți, ce vin să dăruiască, cu blândețe, cunoștințe bine stratificate despre credința în Dumnezeu, sărbători, Sfinți, păcate, ritualuri, canoane. Citirea cărților cu caracter religios, semnate de scriitoarea Constanța Munteanu, sunt un adevărat îndreptar călăuzitor pentru fiecare om cu credință în Dumnezeu, mai ales atunci când acesta nu este familiarizat cu diferiți termeni religioși. Fiecare volum este o bună lecție de religie, pe care învățătoarea nu pregetă s-o dăruiască semenilor săi. Sunt încă taine, pe care le-a aflat, le-a primit, le-a înțeles și da mai departe. Dar din dar se face Raiul! Acest om cu suflet frumos își îmbracă zilele cu o candoare unică. Și, în alt registru, în altă cheie, scrie!

Am scris câteva gânduri despre cartea scriitoarei Constanța Munteanu, conștientă fiind cât de importante pot fi informațiile despre fiecare scriitor, pentru consemnarea lui în contemporaneitate și, mai ales în posteritate.

Dan D. GÎRJOABĂ

Bucuria în conștiința adevărului. Meditații în umbra filosofiei lui Tolstoi

Omul e liber numai în zona conștiinței. Conștiința e posibilă însă numai în clipa prezentului. Există conștiința de sine a esenței spirituale și conștiința limitelor, care la începutul vieții este privită ca "eu". Această a doua conștiință, a limitelor, îngrădește, ascunde prima conștiință, cea a spiritualității. Pare că această conștiință a limitelor este conștiința de sine. Întreaga viață e limpezirea conștiinței esenței spirituale, eliberarea de înșelăciunea recunoașterii limitelor. Pentru cel care are conștiința deplină a esenței sale spirituale, moartea e eliberarea de limitele care o constrâng.

Conștiința divinității sufletului tău e temeiul metafizic rațional al vieții. Iubirea e manifestarea în viață a acestei conștiințe a divinității tale (temeiul religios al vieții). Înfrânarea patimilor, păcatelor, ispitelor care stau în calea manifestării iubirii e viața bine cumpănită (temeiul moral). Numai ce e spiritual în viața noastră există cu adevărat. Astfel, noua conștiință a adevărului spiritual e un fapt împlinit, chiar dacă această conștiință n-a căpătat sau nu va căpăta niciodată (din pricina morții, de exemplu) traducerea în fapt. Spiritul e în afara spațiului și timpului, de aceea conștiința, dacă este într-adevăr spirituală, sinceră, atunci s-a săvârșit deja măcar în intenție.

Moartea e încetarea vieții în spațiu și timp. Pentru cel lipsit de conștiința vieții în afara spațiului și timpului e încetarea a tot. Omul se eliberează de separarea spațială prin iubire, iar de separarea temporală prin conștiința originii sale spirituale neschimbătoare.

Taina vieții noastre, esența ei, se află în transferul conștiinței de sine ca ființă separată spre conștiința de sine ca Întreg, ființă indivizibilă, unica, liberă, atotputernică, Dumnezeu. Viața ni se pare o eliberare treptată a conștiinței divine în noi. Viața e asta, numai asta. Cei care încă mai cred în vechiul concept al lui Dumnezeu, pot spune că Dumnezeu a dat oamenilor binele de a-L cunoaște în sinea lor. Dar e o ipoteza arbitrară. Există și este corect numai faptul că viața omului este eliberare în sine (a principiului imaterial, imobil, nonspațial și atemporal) din starea de delimitare și condițiile ei ineluctabile. Condițiile delimitării sunt materia în spațiu și mișcarea în timp. Prezentul este acel moment din afara timpului care unește trecutul cu viitorul. În acest prezent pot face apel la conștiință pentru ca momentul să devină real. Trecutul și viitorul sunt însă iluzii.

Prezentul este acel moment din afara timpului care unește trecutul cu viitorul. În acest prezent pot face apel la conștiință pentru ca momentul să devină real. Trecutul și viitorul sunt însă iluzii. Valoarea vieții este deschisă în

conștiința omului ca tendință spre bine. Clarificarea acestui bine, definirea tot mai exactă și mai exactă a lui, este obiectivul principal și munca vieții întregii omeniri.

O marcă a postmodernității în care trăim este și aceea că nu mai vorbim de existența unui singur Adevăr, simplu, răscolitor și viu, ci de adevăruri multiple, convenabile și facile, care au rolul de a ne însoți confortabil în convingerile noastre și pe cât posibil de a ni le confirma. Dacă puterea Adevărului stă în forța lui transfiguratoare, celelalte adevăruri devin convingătoare doar prin forța și zgomotul cu care sunt promovate, unele înaintea altora.

În prezența acestor adevăruri care încearcă să fractureze marele Adevăr în adevăruri mai mici și digerabile, alegerea devine pentru fiecare un real pariu de care ține însăși viața. A găsi adevărul înseamnă a găsi drumul, dar și capătul lui care vine să confirme ce am crezut și sperat.

A alege calea adevărului nu înseamnă a găsi ceva ușor, care să ne hrănească și mai mult convingerile și confortul interior, ci un drum deloc confortabil, pe alocuri descurajant și lipsit de certitudini. Cred că în această alegere a căii spre adevăr, Tolstoi avea dreptate când spunea că atunci când în viață nu știi pe ce drum să apuci, calea sacrificiului este cea mai sigură. De altfel, ca răsplată a acestui sacrificiu, adevărul pe care îl căutăm ne oferă șansa nesperată de a ne regăsi deplin la capătul acestui drum. Pentru aceasta avem nevoie de curaj, smerenie și puterea de a înfrunta ceea ce există în adâncul ființei noastre.

A ne apropia de adevăr înseamnă a avea și curajul de a ne lăsa vindecați de toate rănilor interioare pe care viața trăită în afara lui ni le provoacă. Să nu uităm că prezența adevărului face în primul rând să se vadă și mai mult fracturile și urâtul pe care răul și minciuna le produc în orice om unde au trăit nestingherite. Viața trăită astfel presupune opriri constante, priviri curajoase în oglinda adevărului pe care o avem la noi. Această oglindă înseamnă posibilitatea de a ne pune sufletul în fața lui Dumnezeu și de a vedea cât de departe suntem de adevărul pe care îl căutăm sau cât de puțin oglindim acest adevăr în viața noastră.

Chiar dacă nu toată lumea este pregătită pentru a trăi acest Adevăr, el nu își pierde esența și autenticitatea și rămâne o provocare pentru oricine dorește să experimenteze forța lui de transfigurare și înnoire. O astfel de forță este dată de faptul că Adevărul în care trăim și credem nu este o idee, ci o persoană reală, vie, caldă, deschisă spre toți cei care îl caută și care oferă șansa unei experiențe personale, mereu înnoitoare.

Un astfel de Adevăr au întâlnit și ucenicii Domnului atunci când au descoperit puterea de a se pleca în fața Lui și de a-L lăsa să locuiască și să lucreze în ei. O astfel de promisiune ne face Domnul și nouă, celor care suntem chemați a fi oricând vase în care să se pogoare și să locuiască Duhul Adevărului.

Chiar dacă drumul spre adevăr este greu și nesigur, în această călătorie Adevărul Însuși este cel care ne însoțește și ne întărește. În relație cu Adevărul nu contează certitudinea că l-am atins, ci siguranța că orice se întâmplă rămânem pe calea Lui.

Dumitru BĂLUȚĂ

Banalități autumnale

După atâtea glorii fierbinți,
risipite-n corole, cerul înclină
să se răstoarne ca și umbrela
smulsă de vânt din mâna fragilă
a lui Dumnezeu – semne de toamnă.

Tot mai multe mesaje de lungi călătorii
criptografiate-s de dimineață pe șesuri.
Migratoarele deja exersează zborul
înapoia lor, cum pruncii în leagăn
deprind forța majoră.

Pe pânza frunzei pare să fi trecut
mâna coloristului.
Se retrag latent în nouri stelele
din lacuri uitate de lebede,
se tocesc și zilele de umbletului nostru
fără chef.
Vremea râde-n hohote,
dar nu minte – totuși, septembrie...

Atât de adânc și clar este cerul,
încât simți respirația tuturor sfinților
care lucrează la acest anotimp.
Dimineața aleargă desculță pe brumă,
fluturând un galben imperial
de Van Gogh.
Vag se aude cum frunzele, încă
bete de clorofila lor consumată,
se desprind sacadat de ramuri.
Desfrunzire – toate ceasurile s-o fi oprit,
confuze de încetinirea forței de gravitație
și a timpului improbabil...
Pe alea Minerva se așterne solemn
un fel de moarte cromatică, pe care treci,
plimbându-te seara lejer, în tandem
cu bastonul tău artizanal.
Pașii stârnesc tihna-n mătăsurii, aplauze
din aripi îți bat porumbeii din cartier.
Ce încărcat e cerul de chindii sângerii!

Toamna nu a plecat nicăieri din timp,
a așteptat în calendar să-i vină rândul,
culori răpind, câte puțin,
din toate anotimpurile clasice
și nimic nu are de dat înapoi.
Ziceam că toamnă-i iarăși
și-i simțim tăria
ca pe un vertij nebun de must.
Când deasupra-ne, cu coasa,
pare să planeze o nălucă,
rotunjimea zilelor se ține
pe frunza-n trecere din ram în lut.
Aripi – frunzele, aripi galbene
foșnesc bacovian sub pașii grei...
Unde-s paparudele,
goale sub verdețuri,
din nou să-mi verzuiască frunzele?
Doar amintiri... Vara, ca o șopârlă,
a lunecat în hibernare.

Curenți sinuoși se strecoară
din stânci printre oameni.
De pe cel mai arhaic coș de fum
o bufniță de piatră
interpretează mituri despre ruperea
neîndoelnică a vremii.
În vechea urbe plouă sordid
peste mărul de nimeni cunoscut,
din pom căzut.
Frunzele ruginite par niște păsări
doborâte de molimă pe jos
și teamă ți-e pe ele să calci.
Plouă fanat, ca la capătul vieții.

Peste noapte cineva, nepăsător,
a risipit roata culorilor.
Nimic nu mai mișcă, până și vântul
s-a potolit în coamele cailor.
Totul a devenit imponderabil,
Se aud doar clipele, foșnesc
ca fluturii de mătase într-un scrin
ornat cu reptile preistorice.
Privesc de la geam ce mai fac copacii –
niște prelați cu veșmintele ude.
Mă uit la arbuști – îngeri îngenunchiați
în fața truditei toamne.
Florile-s ca și făcliile stinse.
Prin fereastră citesc rânduri
scrise pe caldarâm de melci târzii,
despre drumul spre nemurire...

(continuare în pag. 35)

Maria FILIPOIU

DE CE, TOAMNĂ?

(sonet autumnal)

Toamnă bogată în roade gustoase,
De ce în viața mea aduci reci fiori
Și bruma ți-o așezi cu străvezii pori
Pe frunze de ploi și de vânt roase?

De ce îmi lași apusul vieții în zori,
Cu lacrimi de ceară pe mormânt stoarse
Și chip ostatic în castel de oase,
Când anii prin amintiri sunt călători?

Aș vrea să-i mai înalț gândului casă,
Lăsând stea de gutuie la fereastră,
A belșugul de toamnă să miroasă.

I-aș țese perdea din zare albastră,
Prin ea să privesc în visuri retrasă,
Cum zboară gând ca pasăre măiastră.

CĂRĂRILE TOAMNEI

(sonet funebru)

De nostalgia unei tandre iubiri,
Cărările toamnei s-au ascuns în mine
Cu ale verii dimineți senine,
Sub obrocul de vise și amintiri.

Mi-au inundat priviri de lacrimi pline
Să nu văd speranțele în răstigniri,
De ceața deasă peste arbori-martiri,
Când anotimpul regretelor vine.

Doar vântul valsează cu frunze-n zăvod,
În cântece de păsări migratoare
Sau bocetul copacilor la prohod.

Pânge și cerul cu nori pe izvoare,
De cortegiul frunzelor spre eșafod,
Cât viața e-n a morții sărbătoare.

METAMORFOZAREA TOAMNEI

(sonet ritualic)

Aleagă vântul cu frunze pe alei
Și-n foșnet jelește copacul-mamă,
Dar nimeni nu le ia tristețe-n seamă,
La ultimul popas pe Strada Toamnei.

În șuier sinistru răsună dramă,
Când frunze parcurg calea veșniciei,
Rătăcitoare pe raza speranței,
Prin ceața ce-aduce a morții teamă.

Cu nori se-așterne plapumă de gheață
Peste natura ca un imens mormânt,
Spre metamorfozare către viață.

Se-aude-n rădăcini al sorții descânt,
Chemând a primăverii dimineată,
Să sune ghiociei bătuți de vânt.

(urmare din pag. 34)

Ninși, prin anotimpuri

Trecem toamna,
iarna-i suplă
și nimic nu se întâmplă,
doar că lunca
doarme albă,
doar că doru' ni-i
de iarbă.
N-or ieși ei
din troiene,
arborii tăiați la lemne.
Mieii vor zburda în sânge,
teii până când
ne-or ninge.
S-or călători cocorii
și-or lăsa în urmă norii
să ne ningă des
în barbă.
Noi - cu gândul tot la iarbă.

Ion DULUGEAC

Marcel vinde ursul

Mircea se afla în curtea birtului din cătunul de la poala munților în acea după-amiază călduroasă cu cer senin și o boare ușoară, care adia dinspre Bran. Tânărul privea frunzele late și ușor pălite de soarele verii din dudul cu o coroană mare și umbroasă, în care se adăpostea un stol de grauri zgomotoși. Cântul lor suna ca o ciudată simfonie sălbatică în urechile băiatului, care părea absent. Profesoara sa, Maria Marga, veni spre el zâmbind și-l rugă:

- Mircea, dragul mamei, mergi după Doina pe stradă, și spune-i să vină acasă!

- Da, tanti Maria, acum plec, merg de îndată! strigă vesel flăcăul, zâmbind.

Mai târziu, Mircea Opreș și fiica cea mare a cârciumarului au intrat în curte, discutând de zor despre ce aveau de făcut în ziua respectivă, despre dorința fetei de a merge cu el în Piatra Craiului și despre ce mai aveau de învățat.

Prin geamul întredeschis pătrundea miros de miriște proaspăt cosită și, uneori, și de cartofi prăjiți. Doi bărbați își ascuteau coasele. Era timpul culesului cireșelor și se zăreau pe alocuri, prin sticla ferestrelor, fructele atârând greu, în ciorchini, pe ramurile aplecate până la pământ sub greutatea lor istovitoare. Din senin se auzi vocea profesoarei:

- Doina, draga mamei, te rog, mergi cu colegul tău Mircea și adunați două găleți de cireșe, să fac dulceață, ai înțeles? spuse pe un ton călduț mama fetei.

- Desigur, mami, acum plecăm, deoarece Mircea e alpinist și urcă repede-n cireș.

- Să nu faceți vreo boacănă, să cădeți, să fiți atenți!

- Nu vă faceți griji, doamna profesoară, rosti zâmbitor Mircea, plecând după Doina în grădină, și se opri la al doilea cireș, urcând spre vârful pomului în timp ce fata culegea de jos.

- Ce zici, Mircea, mă iei cu tine în Hornurile Mălăieștilor?

- Doiniță, nu ești în toate mințile, măi fată! Vrei să mă omoare domnul doctor?

- Dacă nu mă iei cu tine, îi spun mamei să te lase repetent, că și așa lipsești!

- Mai bine repetent decât bătut de taică-tu, a fost răspunsul tânărului care coborâse cu găleata plină de cireșe.

- Gata, ai terminat, ai umplut găleata?

- Păi, eu visez la cai verzi pe pereți, măi... fata munților? îi zise el, luându-i găleata plină doar pe sfert cu fructe, sărind pe o cracă pentru a o umple.

Privind către Colții Calului, văzu în depărtare cum se adunau norii și se auzi înfundat bubuitul unui tunet. Un mănunchi de fulgere lumină cerul dinspre Cheile Piscii, iar la câteva secunde se auziră zgomotele deloc prietenoase ale tunetelor.

Printre crengile înțesate de cireșe pietroase, pline de zeamă rozalie, băiatul privea umbrele norilor și urmări mișcarea precipitată a frunzișului pomilor de lângă gardul dascălului de la biserica din sat, de unde se auzea larma unor berbecuți care se jucau gălăgioși prin staulul făcut din lătu-roaie de brad.

- Dă-mi te rog gălețile să le duc eu, măi, alpinistă mică, rosti în bășcălie Mircea.

A doua zi fiind duminică, Floricioiu a propus să meargă într-o tură până la Marele Grohotiș și înapoi spre Zărnești, apoi să urce spre Colțul Chiliilor, la Diana. Părăsind repede traseul marcat, începură să urce în șir indian pe poteca ce se întrededea pe talvegul văii cuprinse de vegetație. Erau toți cei cinci alpiști și doi aspiranți, unul nou-venitul Mihai Brâncoveanu, care deseori se recomanda Bujor, după numele tatălui său.

- Uite cum merge copilul ăsta, ce mișcări line și încete are, cred că-și dă seama de valoarea sa, încheie Aurică Eremia, fost coechipier la alpinism, la echipa Dinamo Brașov.

După un sfert de ceas, au virat la stânga după o săritoare, pe Vâlcetul cu Fereastră, iar după alt sfert de oră au intrat pe Brâul de Mijloc. După o ascensiune scurtă prin Padina lui Călinet, au trecut de Malul Galben, apoi după Refugiul Speranțelor, au trecut de Hornul Nisipos și au intrat în Padina lui Călineț, unde străluciau rebele mici valuri ale unui fir de apă.

Paul le propuse o mică pauză, să nu-i obosească prea tare pe aspiranții nou-veniți, și găsiră o pajiște micuță, un loc numai bun unde grupul de alpiști să mănânce. Unii s-au întins la soare, alții au mers să bea apă dintr-un izvorăș care se scurgea firav la vale, către apa Bârsei, ce se vedea în depărtare.

După alt sfert de ceas, au coborât câteva sute de metri pe drumul știut de Balamuc, trecând în Valea Podurilor printr-un exercițiu de cățărare cu trecerea unui horn, unde se putea ieși doar făcând șpraiț, iar Burtă, neatent, era să alunecă să-și spargă capul. Din fericire, a fost strâns cu putere și susținut de Paul, ajutat de Opreș. Floricioiu i-a strigat:

- Ce faci, Aurică, fratele meu, te îneci ca țiganul la mal! Nu ești la Salvamont, aici ești la Alpinism, unde este altceva, nu știi?

- Taci, măi, brașovean guraliv și încrezut! se burzu-lui cel căruia-i spuneau Burtă, care îi aruncă o privire plină de ranchiună.

- Burtă, mișcă-ți hoitul, nu mai comenta, sări Paul cu gura la colegul său.

Cei nouă sportivi au pornit susținut la stânga, în zona destul de periculoasă, unde adesea se accidentau sau mureau oameni, numită *La trei pași de moarte*. Acolo au făcut un mic exercițiu de cățărare, legați în coardă pe un traseu de gradul III, suind către drumul ce ducea spre Șaua Țimbalul Mare, din stânga zonei cu morene, din Căldarea dintre Țimbale. Alpiștii, după ce au trecut prin partea din dreapta, pe lângă un fir de apă unde se formase un mic lac, numit Tăul dintre Țimbale, au mai făcut câteva exerciții la comanda lui Paul, apoi, urcând Șaua din Padina lui Călineț, s-au întâlnit cu câteva capre negre, care au dispărut ca în neant, după care au coborât destul de riscant către stâna lui Stan, pe o vreme urâtă. Timp de un sfert de ceas a căzut o ploaie de vară. După aproape o oră și jumătate, grupul

(continuare în pag. 37)

condus de maestrul Paul a ajuns la clădirea de lemn din bușteni de brad, unde îi aștepta oierul, care se ocupa și cu exploatarea lemnului în zona Văii Șpirlea, alături de Butuza, care venise la Stan cu un berbec de prăsilă.

- Salut, Paule, dragul meu prieten și maestrul care m-a făcut alpinist și pe mine, la Școala de la Curmătura.

- Dragă Nicule Butuza, te îmbrățișez, bunul meu prieten.

- Din nou *mâncați munții cu sos*, cum zici tu?

- Avem niște aspirații în alpinism, cum e ăsta mic a lui baba Chiva, Mircea Opriș, dar și prietenul său, un moldovean cu origini la Ivești, de prin Bârlad.

- Măi, Butuza, dar cine-i ăsta mic, măi, fratele meu?

- Feciorul meu, Aurel, care vrea să se facă ambasador, auzi tu!

- Apăi, dacă tac-su o să dea jumate de stână pe la București, că acolo se fac ambasadorii, poate o să reușească, dragă Nicolae, rosti alpinistul către oierul cabanier.

- Paule, nu cred că trebuie taică-su să dea ceva, că-i un șmecher de prima clasă, sunt niște afaceriști periculoși și ăsta și Marcel, ăla mai mic ca el cu doi ani, sări cu gura bătrânul Butuza, care zâmbi ușor jenat de ce avea să spună.

- Dar ce-a făcut, măi, Grigore? îl chestionă Tănase, care lucrase împreună cu el ca ucenic la Steagul Roșu, la secția Mecanică.

- ăsta și Marcel al meu, au luat arvună de la un căldărar din Râșnov că le vinde un urs țiganilor din marginea satului, zise Butuza.

- Foarte bine, dar cum prindeau ei ursul? întrebă alpinistul.

- Aici stă golănia lor, că au luat banii de la țigani și le-a zis că a doua zi le dă ursul.

- Foarte bine, până aici totul este corect, unde-i golănia?

- Când a venit vremea să le dea ursul, i-au dus pe țigani în zmeurișul de la Vlădușca și le-au arătat ursoaica cu pui, spunând că este legată acolo, spuse supărat cabanierul.

- Și ce este rău în asta, măi, prietene? continuă Paul să întrebe.

- Când țiganii s-au apropiat, au văzut ursoaica, iar când erau la câțiva metri au văzut că nu era legată și mai avea și trei pui, de era să-i mănânce pe țigani fiara pădurii, mărturisii omul, zâmbind amar, năzbâția băiatului său, care era cel mai scilpitor dintre copiii lui.

- Dragul meu, ne făcea un serviciu, rost cu tâlc, Floricioiu.

- Are dreptate Sandu, măi, Nicolae, nu era nici-o pierdere, că sunt mulți și puturoși.

- Hai la masă, Paule, că am tăiat un ied pentru flăcăii tăi, că le-o fi foame! zise cabanierul schimbând vorba.

- Mulțumesc, Nicolae, și uite în ranița asta Balamuc a strâns conservele pe care nu le mai cărăm la unitate, așa că le ți le dăm ție, rosti șeful grupei de alpiști.

După ce au mâncat, iar trupa se culcase într-o încăpere a stânei, Paul a ieșit la o țigară și, de cum l-a văzut, Balamuc i-a zis:

- Măi, Paule, acolo între tufișurile dintre brazii, mișcă ceva, vezi?

- Aruncă și tu o piatră, îl sfătui Paul, zâmbind.

Fără să clipească, Bulmez a luat o piatră și i-a dat-o lui Balamuc. Acesta și-a luat un elan larg și a zvârlit piatra

lovind un brad. Un cârd de porci mistreți a fugit speriat către inima pădurii, stârnind veselie între cei trei camarazi de arme.

- Mare prost ești, măi, Bulmez, tu nu știi că ursul fuge de gălăgia făcută de oameni.

- Paule, eu nu sunt șmecher de la București... ca tine, rosti brașoveanul.

Sportivii priveau frumusețea peisajelor din Țara Bârsei, iar ochii li se opreau peste câte o frunză de mesteacăn ce vibra în adierea vântului sau la arțarii ce tremurau în boarea zilei, atingând, în unduirea lor, potirul argintiu al unei flori legănate ușor, în mijlocul zilei de vară.

Prin acel peisaj minunat, tinerii bărbați, în frunte cu Paul Fozocoș, urcau pe câte un bolovan pentru a trece de cealaltă parte a apelor cristaline, din dorința de a merge mai departe către destinație, pe drumul către pădurea de la poalele muntelui scăldată în soarele cald al amiezii. Tinerii sportivi puși pe șotii glumeau la fiecare pas.

Era ora patru după-amiază când Mihai Brâncoveanu s-a dus să umple un bidon soldățesc cu apă, după care a luat-o la fugă în stânga, pe șoseaua de piatră ce ducea la Zărnești, fiind așteptat de grupă la poala unui pâlci de brazi. Nou-venitul le făcu galant cu mâna, chemându-i către locul de plecare, de unde grupul gălăgios s-a pus pe garagață. Multe dintre glume erau ale lui Paul, pe care Floricioiu îl numea Securistul, iar Paul îi zicea Bărbosul din Biserica Neagră, dar și Ardelean pârât, cei doi fiind prieteni la cataramă.

Se însera ușor și lumina din acea zi se strecura deja către culmile din lezer-Păpușa spre Făgăraș când grupa de alpiniști condusă de Paul plecă grăbită. Ziua încă se îngâna plâpând, pârând jalnică și fără rost, așteptându-și sfârșitul în fața apusului. Pale de lumină pătrundeau prin crengile brazilor, strălucind pe pământul de curând veștejit, împănat de stâncile calcaroase, luminat cu fascicule multiple ce se legănav întruna, ca și cum ar fi vrut să fie smulse din poteca pe care soldații urcau spre Marele Grohotiș, creând un joc interesant și ciudat. În acest timp, mulți dintre cei aflați în subordinea lui Paul înaintau atenți, dar încet.

Paul oftă scurt când se ridică în șaua din creasta muntelui, apoi începu să coboare către stâna unchiului prietenului său Cojan, retras din alpinism, care avea în îngrijire cinci copii. Se așeză pe marginea unui bolovan căzut din perete, se debarasă în grabă de rucsac, după ce puse atent legătura de pitoane și carabiniere pe pământ, se spală până la brâu în râul ce curgea firav pe vale în jos către Bârșa, apoi bău din pumn două guri de apă rece și așteptă să vină și restul grupei, pentru a le face un mic instructaj, ca să știe fiecare ce are de făcut.

- Nenea Paul, nu vii la tata la cabana? se auzi vocea unui tânăr ce apăru pe vale.

- Marcel Butuza, vezi că te căuta tac-tu mai acum o oră, vezi cum faci, rosti alpinistul care îl luă de subraț și îl trase spre el.

- Aoleu, nenea Paul, vezi că mă doare, și nu mai pot să mă cațăr, adăugă tânărul Marcel, care știa că mai mereu bucureșteanul îl chinuia.

- Spune, măi, împelițatule, cum ai vândut ursul țiganilor, la zmeurișul din Vlădușca?

(continuare în pag. 38)

- Deseori vedeam mulți urși acolo la zmeuriș, așa că am profitat de nevoia unui țigan, care mergea cu ursul, așa l-am păcălit de bani, dar bani mulți, nenea Paul.

- Dacă te prind aia și te bat de te-ndoaie, ce o să zici?

- Niciunul nu se atinge de mine, de frica fraților mei, dar mai ales a lui tata.

- Cred că ar trebui să-ți bagi mințile-n cap, să te faci băiat cuminte și poate te luăm cu noi în ture de alpinism pe traseele de lângă cabana lui tată-tu, ce zici?

Floricioiu pufăia cu patimă dintr-o lulea de culoarea cireșului, iar fumul eliberat către cer se ridica tot mai sus, în cercuri, precum bucelele părului său. Băiatul lui Butuza băgă de seamă că și vorbele-i erau meșteșugite și împănate cu diferite zicale, trădând clasa acestuia, de intelectual. De cum începea a vorbi, părea că spune o poezie, grăită cu blândețe, deși celor din jur li se părea că bătrânul își bate joc de toată lumea, cu toate că se adresa elegant și cuviincios.

- Dacă te prinde o ursoaică cu puii după ea, ai șanse să te găsească tac-tu franjuri prin jnepenii dinspre Plaiul Foi, măi, împielitătule, adăugă și Opriș, care era ceva mai mare.

- Cunosc munții ăștia ca pe buzunarul meu, nenea Paul, adăugă simpaticul puști

- Bine, hai, du-te spre Curmătura că tocmai a plecat Butuza al bătrân! rosti Floricioiu.

- Băieții mei, hai să facem câteva rapele și apoi ne retragem la masă, adăugă Sandu.

După un ceas jumate, au coborât la Curmătura și de cum au intrat în curtea cabanei Plaiul Foi, a sosit și Marcel Butuza, fiul lui Augustin, care le-a spus că sunt invitați la o masă prietenească din partea casei. Toți din familia lor erau montaniarzi, schiori sau motocicliști de curse.

În acel moment a pornit un vânticel zglobiu, care se zbenguia între copaci și ridica din când în când fire de nisip de pe suprafața terasei de vară, aflate în apropiere. Din vecinătatea locului unde se aflau, răzbătea până la bărbății de pe terasă furnăitul unui cal din baza hipică de lângă cabană, căci Marcel Butuza era un mare iubitor al echitației și sporturilor. Prin liniștea serii, bățiile nervoase din copite ale splendidelor patrupede păreau și ele preocupate de rezultatele care urmau a fi obținute.

Cristian Ovidiu DINICĂ

Pasărea

L-au fript tălpile să urce pe bloc, era mai mult decât o curiozitate, un impuls juvenil ce-l scosese din casă și-l pusese să escaladeze etajele, unul câte unul, până la ultimul. Sus, un chepeng greu de fier bloca intrarea pe terasa blocului. Odată trecut de el, întreg spațiul exterior era al său. De aici libertatea sa de imaginație prindea aripi. Putea să observe lumea cu alți ochi, iar aceasta avea doar conturul unor puncte ce alergau dezordonat.

Era mai simplu pentru el să o observe, pe mulți nu-i cunoștea, însă nu toți îi erau indiferenți. Inocența sa era fantastică. Ignora ploaia, vântul, găsise liniștea ce te cerește pas cu pas.

De pe bloc poți privi cerul în plenitudinea sa, stelele

sunt flori pentru spirit. În lumina lor prind contur cele mai îndrăznețe idei. Puștiul înaripat de vise se vedea un mare explorator. Ce stupid explora capete de conducte de aerisire și antene de televiziune. Pe terasă pașii i se opreau în smocuri de smoală încleiată.

Visele sale erau frumos colorate, însă nu aveau consistență și niciun cadru propice înfloririi lor. Putea să facă salturi mortale, dar imaginația sa devenea uneori periculos de bolnavă. Atunci vedea păsări albe ce-l înconjurau și cădea pradă temerilor. Nu se temea de căderi, chiar dacă încă nu evoluase complet pentru a lua decizii importante. Pentru a-și înfrâna slăbiciunile urcase pe terasă. Dacă ar fi reușit să treacă peste noapte așteptând să apară singura mare pasăre albă în fața căreia să se ridice în picioare și să-și strige dorințele s-ar fi putut vindeca de frică. Blocul făcea parte dintr-un cartier tână, unde oamenii își văd de existență în liniște. Nu au speranțe, își știu capacitățile și perseverează în existența lor modestă. În cartier blocurile erau apropiate dar nu într-atât să poți să treci de la unul la altul cu pasul.

Pasărea veni pe blocul vecin. Acum Puștiul trebuia să-și înfrângă teama. Atunci când îi dai voie, frica sapă adânc în tine și își face cuib din care nu mai pleacă. Nu-i păsa de imbecilitate și de privirile publicului ce se aduna să-l privească. Dacă l-ar fi luat în seamă, publicul i-ar fi putut transmite propriile temeri. Orice succes al Puștiului însă ar fi fost demn de invidiat și ar fi aparținut mulțimii avidă să găsească în el un erou. Totul era un spectacol al curajului nebun, el avea nevoie să ignore pericolul.

Între cele două blocuri cineva lăsase ca punte o scândură. Pasărea aștepta în liniște. Era pasărea jocul imaginației sale?

Cu pași mici și precaut începu traversarea. Vântul venea din față, simți o ușoară briză cum îl atinse. Gândul său era întruchiparea voinței care îi coordona mișcărilor. Fiecare pas venea cu obligația de a continua, dar și cu dorința reușitei. Nu pregeta, nu avea voie să se îndoiască, privea doar în față. Cu fiecare secundă, acumula experiență, iar picioarele se mișcau lejer. Era surprins de îndemânarea sa și nicio clipă nu se îndoia de izbândă. Pasărea părea că așteaptă, își rotea aripile ca și când l-ar fi susținut și l-ar fi chemat. Era conștient că de el și de încrederea sa depinde traversarea.

La mijloc dori să privească în urmă, dar auzi cum în lemnul scândurii se produce o crăpătură. Se grăbi să parcurgă ultimul metru. Fiecare subunitate a acestuia era o imensă sforțare, nu teamă, ci senzația de accelerare a sentimentului de siguranță. Sinele său vedea conturul zburătoarei crescând, un contur frumos în orizontul de care se apropia tot mai mult.

Ultimul pas și a ajuns pe celălalt bloc. Acum un sentiment curat îi stăpânea întreaga făptură. Era sigur pe el, convins că nu fusese doar o întâmplare, ci voința sa de a percepe lucid realitatea.

Deși traversarea i se păruse o veșnicie, timpul trecuse repede. În aerul văduvit de sunete, curgerea amiezii era de la sine. Soarele se uita cum umbrele tindeau să ocupe orașul. Peste liniștea așezată, doar bățiile inimii Puștiului se auzeau.

Tudosia LAZĂR

Abia trecut în... amintire

În timpul existenței noastre efemere pe acest Pământ, realizăm târziu sau poate niciodată că viața trebuie „măsurată” în fapte care să rămână mărturie în timp. În viață se nasc oameni care sunt „desemnați” de Divinitate să fie posesori ai unor valori spirituale inestimabile. În același timp aceștia au misiunea de a deveni „mesagerii” care le vor transmite posterității, contribuind astfel la cunoașterea istoriei, a valorilor culturale și etnografice a locurilor în care au trăit, de către generațiile viitoare. Plaiurile Iveștene au fost binecuvântate cu multe personalități istorice, militare, culturale, oameni de seamă care au lăsat în urma lor lumina faptelor încrustate în timp. Toate aceste mărturii ale vremurilor trăite s-ar fi pierdut, poate, în negura uitării dacă nu s-ar fi născut alte personalități care, cu har și dăruire, să le caute și să le scoată la lumina prezentului. Făcând cunoscute aceste valori ascunse în documente de o inestimabilă importanță din domeniul istoriei, etnografiei, culturii, aceștia au contribuit la menținerea vie a spiritului de apartenență a locului, în care au trăit și s-au format ca oameni de valoare. O astfel de personalitate a fost, din păcate acum vorbind la trecut, domnul FRĂȚIȚĂ GHEORGHE.

Nu pot vorbi despre acesta decât din punctul de vedere al harului cu care a fost binecuvântat de Dumnezeu, acela de a fi un documentarist de excepție, capabil să scotocească în istoria și ungherele sutelor de ani trecuți peste meleagurile Iveștiului și a altor împrejurimi, pentru a scoate la lumină documente despre descendenți ai acestor locuri. Personalități istorice, militare, culturale, etnografice, care au contribuit la dezvoltarea spiritualității românești și au îmbogățit tezaurul valorilor culturale. L-am cunoscut în cadrul Șezătorilor Literare organizate la „La oaza lui Năstăsache” în anul 2016. De fiecare dată și-a susținut pledoaria cu multă patimă, dăruire, cu multă acuitate, (bazate pe documente foarte rare și foarte importante). Tot ceea ce a făcut a fost din iubirea pentru locurile natale, a oamenilor lângă care a trăit și pentru adevărul istoric. Iubea munca de documentarist și mereu era în căutarea de alte dovezi care să ateste alte adevăruri, neștiute până atunci. Dragostea pentru valorile culturale a fost motivația care l-a determinat să susțină și să lupte pentru realizarea celui mai frumos proiect al vieții sale. Înființarea Casei Memoriale „Hortensia Papadat Bengescu”. Proiect închinat și dedicat scriitoarei al cărei

nume îl poartă. Este un lăcaș cultural care este vizitat și apreciat atât de localnici cât și de turiștii în trecere, un loc în care „odihnesc” biografii și mărturiile existențiale ale multor personalități militare și istorice precum și ale unor scriitori de valoare născuți în comuna Ivești și, nu numai. Amintesc aici pe scriitorul și poetul simbolist Ștefan Petică, născut în satul Bucești. A scris mai multe tratate documentare și a participat la realizarea unor proiecte culturale de mare importanță. Și aici mă refer la acele proiecte-eveniment, parte dintre ele, realizate sub coordonarea doamnei Nicoleta Călina Presură, despre viața și activitatea primului simbolist român, Ștefan Petică. (Ștefan Petică „OPERE I”, „Centenar Ștefan Petică”, „Ștefan Petică la 110”, „Ștefan Petică - 140 Restituiri”. În urmă cu puțin timp, înainte ca o boală greu de învins să-l prindă în ghearele sale, a scris „Monografia localității Ivești”, o lucrare de o mare importanță, care cuprinde nenumărate dovezi și documente care sunt mărturii despre străbunii acestor meleaguri, despre locuitorii și etniile care s-au perindat de-a lungul vremii, despre contribuția adusă la dezvoltarea socială și economică, culturală a acestora. Un adevărat „recensământ”. Din păcate, nu a mai avut bucuria să-și susțină lucrarea într-o audiență care să-i aprecieze și să-i aducă laudele meritate pentru munca de sisif depusă. A pierdut lupta cu aceasta și spiritul său a fost chemat către înalturi. În data de 30 octombrie a fost condus pe ultimul drum, însoțit de regrete eterne pentru dispariția sa, de lacrimile celor pe care i-a iubit și l-au iubit, de flori și lumină, toate împletite în cununa rugăciunilor trimise către Dumnezeu, pentru a avea grijă de sufletul său. Noi, toți cei care l-am cunoscut îl vom avea „prezent” la fiecare eveniment cultural atunci când, ne vor lipsi expunerile sale care să ne facă mândri cu strămoșii noștri.

Va trăi veșnic prin ceea ce a creat și a lăsat posterității, valori care vor împiedica UITAREA să se aștearnă peste memoria sa. Dumnezeu îl va așeza alături de cele-lalte bijuterii ale culturii noastre care, în ultimul timp în număr tot mai mare au fost chemate de Divinitate.

Drum lin spre Lumină domnule FRĂȚIȚĂ GHEORGHE!

Primăria
Mizil

FUNDAȚIA CULTURALĂ „ROMEO ȘI JULIETA LA MIZIL”
PREZINTĂ
**FESTIVALUL INTERNAȚIONAL
DE POEZIE, EPIGRAMĂ ȘI UMOR**
ROMEO ȘI JULIETA LA MIZIL
EDIȚIA A XVIII-A

GALA DE PREMIERE VA AVEA LOC LA MIZIL PE 25.01.2025
POT PARTICIPA TINERII ROMĂNI...
DE ORICE VÂRSTĂ... PESTE 14 ANI!

PROF. UNIV. DR.
ADRIAN CIOROIANU

PREMII TOTALE: 4000 DE LEI

ELEVII AU SECȚIUNI DEDICATE

DR. CINZIA DEMI
Italia

ELIO SCARCIGLIA
Italia

MARELE PREMIU „GEORGE RANETTI”
LA POEZIE ESTE GIRAT DE „LITERATURA DE AZI”

ÎNSCRIERI pe www.romeojulietalamizil.ro
25.09.2024-15.12.2024

COORDONATORII PROIECTULUI:

LAURENȚIU BĂDICIOIU, VICTOR MINEA, CRISTIANA DANIELA BĂDICIOIU, MARIA TEODORA BĂDICIOIU, ALEXANDRU MINEA

PARTENERI PRINCIPALI MASS-MEDIA

PARTENERI ȘI SPONSORI

Cristian MLADIN

Interviu cu artista plastică Estera Kertesz

“Arta trebuie să spună ceva, să aibă mesaj. Uneori chiar să șocheze, să ne uimească, să ne lovească în piept, să ne cheme...”

Pentru cei care au bucuria de a fi aproape de copii, aproape nimic nu mai pare imposibil. Căci inocența e o stare de spirit specifică copilăriei, dar care poate fi (re)învățată alături de ei. Astfel, nimic nu se pierde, ci totul se transformă, o relație simbiotică, ce poate fi un punct de plecare pentru vise ce ne împresoară uneori atunci când ne îngăduim să fim liberi.

Invitata noastră de astăzi este artistul plastic Estera Kertesz, un spirit tânăr, mereu în căutare de frumos, în toate formele sale. O lume fantastică lumea artei, pe care vă invităm să o descoperiți alături de invitata noastră.

Cristian Mladin: *Universul magic al copilăriei rămâne impregnat în suflet toată viața. Atunci când întâmpinăm obstacole și greutăți, găsim întotdeauna sanctuar în amintiri. Cum a fost copilăria Esterei Kertesz și care au fost factorii declanșatori care v-au direcționat să urmați calea artei?*

Estera Kertesz: M-am născut în 1946, într-o familie de oameni simpli, într-un sat lângă Oradea. Tata și mama au fost oameni care, cu școală elementară doar, au încercat să scape din mediul lor și să-și găsească rostul în oraș, în condițiile de sărăcie și nevoi zilnice din perioada imediat următoare celui de-al Doilea Război Mondial. Frica și ororile războiului și-au aruncat umbra asupra mea și, deși nu știam ce este, de multe ori aveam coșmaruri cu războiul în primii ani din copilărie. Multe veri am petrecut cu fratele meu la țară în casa bunicilor în mediul fericit și natural cu animale și munca câmpului, dar și cu greutățile și necazurile oamenilor simpli care luau totul de la capăt. Pe vremea aceea se scria istoria țării de după război. Nu pot să ocolesc acele timpuri pentru că, desigur, ne-au marcat. Dar vorbim despre artă și prima mea întâlnire cu arta a fost cu un impact puternic la vârsta de copil de grădiniță.

Era perioada mea de turbo-creativitate. Desigur, “talentele” mele nu aveau limită: dansam sau făceam balet, cum credeam eu că trebuie, în toate momentele când auzeam muzică sau cântec, jucam șah ca un “maestru” (învățată de tata) și încercând să ies neapărat învingătoare, plângând mereu când nu era așa. Apoi, sigur, desenam. Pe orice bucățică de hârtie, pe nisip, în nămolul din șanțuri, cu bucăți de cărămidă pe interiorul din beton al podurilor de peste șanțuri, pe trotuare, cu cărbune pe gardurile din scânduri. Mama mă urmărea cu ochi de vultur încercând să ghicească cam în ce direcție o va lua vrăbiuța ei. Apoi, odată, eram încă la grădiniță, să fi avut vreo 6 ani, m-a luat mama cu ea la o clientă, căreia i-a cusut ceva. Dacă închid ochii, și acum le văd foarte clar pe pereții unei case din Episcopia-Bihor (de lângă Oradea), unde locuiam, știu și acum în ce loc din comună se afla acea casă, cred că aş putea merge acolo și cu ochii închiși, așa impresie

deosebită a făcut asupra mea. Erau portrete din profil, negre, pe fundal alb, înrămate în rame aurii și erau atât de frumoase că nu îmi puteam lua ochii de la ele. Țin minte și mobilierul stil din acea casă, și un balansoar și chiar un pian. Erau așa-numitele siluete, un gen de artă folosit cu scopul de a reda cât mai fidel portretul unei persoane, foarte la modă în perioada secolelor al XVIII-lea -începutul sec. al XIX-lea, înainte de apariția fotografiei. Tehnica consta în trasarea cu precizie și pictarea siluetei (proiectate cu ajutorul unei surse de lumină pe o pânză albă) unei persoane așezate în spatele ei. Se înțelege că se putea picta doar profilul persoanei. Cred că a fost primul meu contact cu arta și imaginile le țin minte de o viață întreagă. O perioadă, îndeletnicirea mea preferată era desenul și desenam mai ales persoane, cel mai adesea din profil (mă gândesc că sub influența acelor siluete), și țin minte că eram nemulțumită că îmi ieșea nasul prea lung la toate portretele mele. Eram deja mărișoară, cam de 10-11 ani, când am fost invitată să-mi petrec o parte din vacanța de vară în casa și în atelierul din Oradea al pictorului și sculptorului Oláh Gábor, cu familia căruia părinții erau prieteni și așa am ajuns ucenic-pictor și am avut ca prim profesor de arte un adevărat artist în persoana lui nenea Gabi. A fost pentru mine o vacanță de vis: am văzut cum se nasc adevăratele opere de artă, picturi și sculpturi, am admirat zecile de machete de oameni și de animale, grupuri statuare, ce se înșirau pe etajerele atelierului, fiind mărturie a lucrărilor comandate și deja livrate. Bineînțeles că am început ucenicia, spre necazul meu, cu grafica. Am primit ca model un ulcior de apă, din acela cu toartă, după părerea mea de acum chiar dificil de desenat, și încă în mărime destul de mare. Desigur, am primit îndrumări și chiar ajutor, cu răbdare, din partea maestrului

(continuare în pag. 42)

meu, dar eu doream să termin cât mai repede ca să primesc o bucată de lut și să încep să modelez. Am terminat lucrarea și chiar am primit și laude, țin minte că am fost bucuroasă că am reușit chiar peste așteptările mele. Mult timp am păstrat-o ca pe o relictă. Apoi chiar am modelat un cap mic de drăcușor care le-a plăcut și domnului Gabi, și doamnei Irina. Cred că atunci am așezat sculptura într-un colț special al inimii.

Cristian Mladin: *Se spune că dacă umbrele nu te urmează, înseamnă că nu mergi în lumină. Niciun creator nu deține rețeta magică a devenirii sale. Ca și în știință, rezultatele apar doar în urma experiențelor personale. Cum ați depășit obstacolele ce s-au ivit în calea dumneavoastră în realizarea lucrărilor?*

Estera Kertesz: Sigur că acele câteva săptămâni de ucenicie nu au fost de ajuns și, cu toate că nu am încetat să desenez și chiar să pictez, nu am devenit artist, nu mi-am urmat visul, pentru că simțeam că nu este suficient ceea ce știu. Abia la 36 de ani am avut îndrăzneala să mă înscriu la Școala Populară de Arte din Arad cu dorința clară de a învăța sculptura având norocul să-l am ca maestru pe profesorul sculptor Emil Vitroel. Au fost din nou ani fericiți de creație și de studiu, realizări, greșeli și obstacole, dar și îndrumare profesionistă, satisfacții, expoziții, apariții în ziare și reviste. Apoi greșeala cea mai mare în viața unui artist: o nouă întrerupere, de 35 de ani pe care o regret. După care revenire în creație și apoi revenire și pe băncile Școlii Populare de Artă, la cursuri de design graphic sub îndrumarea profesorului pictor Adrian Stana Rață, învăț să fac artă asistată de computer. Apoi am urmat cursuri de grafică, iar în prezent sunt elevă în anul trei la clasa doamnei profesor Andreea Tripa. Învăț, învăț, învăț și am 78 de ani împliniți. Da, sigur, fac greșeli, întâmpin greutăți, dar nu mă mai supăr: fiecare greșeală o consider o lecție învățată. Data viitoare nu o

voi mai face, voi face o altă greșeală.

Cristian Mladin: *Complexitatea unui artist este dovada imaginației sale creative. Abordați mai multe aspecte ale artei, mereu în căutarea mijlocului optim de exprimare al mesajului dumneavoastră urbi et orbi. Cum vă definiți ca artist, în sensul alegerii temei și a mesajului ce doriți să îl imprimați/impregnați lucrărilor dumneavoastră?*

Estera Kertesz: Mă consider un artist amator, curiozitatea mă îndeamnă să experimentez, să caut mereu noi căi și modalități de exprimare în artă. Dar orice aș încerca, oriîncotro m-aș îndrepta, mă întorc mereu la sculptură, la modelajul în lut, sunt un sculptor amator. Consider că arta trebuie să spună ceva, să aibă mesaj. Uneori chiar să șocheze, să ne uimească, să ne lovească în piept, să ne cheme. Tematica o aleg în funcție de ceea ce mă preocupă pe moment, deci e variată. Și da, folosesc și simboluri. Prietenul meu, pictorul Oscar Pavoni spune că metafizica este prezentă și în lucrările mele, iar acum o recunosc și eu ca mod de exprimare. Dar nu a fost ceva căutat în mod conștient până acum, ci apăsarea firească, natural iar mesajul este aparent, ușor de descifrat.

Cristian Mladin: *Parcursul evoluției unei persoane este dat de suma experiențelor sale, iar poziția sa este direct proporțională cu pasiunea sa. Care a fost parcursul dumneavoastră artistic și cine au fost mentorii care v-au influențat?*

(continuare în pag. 43)

Estera Kertesz: Am ajuns la credința că sunt foarte norocoasă! Se întâmplă să descopăr oameni și mereu îi găsesc pe cei de care am nevoie exact în acel moment când am nevoie. Ba chiar pot să afirm că nu eu îi găsesc, ci ei mă găsesc pe mine. În momentele cruciale au venit în întâmpinarea mea oameni care m-au ajutat și m-au îndrumat sau doar pur și simplu mi-au fost alături aprobând și apreciind ceea ce fac. Nu știu cum să-i numesc, poate ocrotitori, îndrumători, învățători, îngeri care mi-au dat câte o pană din aripile lor, ajutându-mă să mi le construiesc pe ale mele, sau, pur și simplu, MUZE. Ei au îndrăznit să zboare și datorită lor „eu cred că știu să zbor, eu cred că pot să ating cerul (sau măcar norii)”. Prima mea muză, zână bună, ursitoare de la naștere și înger păzitor a fost chiar bunica dinspre mama, o femeie simplă, fără școală. A fost cel mai bun pedagog și psiholog pe care l-am cunoscut și care știa mereu cum să ne determine, pe mine și pe fratele meu, să facem ce trebuie, chiar dacă nu aveam chef. Cu vorbă bună, cu laude, cu încurajări și cu povești ca recompensă îmi înfrângea încăpățănarea și ne învăța în joacă lucruri pe care altfel nu doream să le învățăm. De la ea am învățat bunătatea sufletească, dărnicia, dragostea pentru animale și plante, plăcerea pentru munca fizică, bucuria pentru orice lucru bine dus la capăt.

Pe maeștrii mei care mi-au îndrumat pașii i-am amintit, dar nu aș fi visat măcar să îndrăznesc să pășesc pe acest drum fără încurajarea multor alți oameni dragi care mi-au fost alături sau mi-au fost exemplu. Familia mea: bunica,

părinții mei, fratele meu, soțul, fiica, ginerele, nepotul meu, prietenii mele, Neli Căluț, Silvia Nechifor, colegii de la școală, colegii actuali de la Asociația „Ion Andreescu”, toți mi-au fost îngeri păzitori.

Mi-au fost exemplu de urmat pictor Eva Györffy, care mi-a trezit interesul pentru arta digitală, prietenul meu pictor Oscar Pavoni, numeroși prieteni artiști din lumea largă, criticul de artă, domnul Dan Lăzărescu, jurnalistul și scriitorul profesor, domnul Juhász Béla și mulți pe care probabil am uitat să-i amintesc, mi-au dăruit câte o pană pentru aripile mele.

Cristian Mladin: Istoria artei are un parcurs sinuos dar e o frumoasă poveste de urmat pentru artiștii actuali și viitori. Cum vă raportați la predecesori și cum vedeți evoluția artei în următorii ani?

Estera Kertesz: Admir arta marilor artiști români și universali, zilnic le caut operele, găsesc răspunsuri la întrebările care mă frământă, găsesc sprijin și inspirație, învățături și încântare. Ceea ce mă uimește este nu doar numărul mare de artiști moderni și contemporani din întreaga lume, ci și nivelul deosebit de elevat al lucrărilor de artă. Dar nu doar atât, ci și numărul extraordinar de mare al artiștilor amatori buni și al oamenilor care fac artă sau se interesează de artă. Este o tendință ascendentă, eu așa observ.

Cristian Mladin: Se spune că artiștii sunt canale de comunicare ale Divinității. Cum apreciați rolul artei și al artistului, în contextul social actual, coroborat cu viața religioasă și în raport cu tradițiile societății românești în particular?

Estera Kertesz: Nu știu dacă artiștii comunică cu Divinitatea, dar cu siguranță, prin sensibilitatea lor, artiștii sunt canale fine care rezonază la toate schimbările din lume, sunt antene care captează undele și emit apoi

idei, sentimente și imagini și prin puterea imaginației și al talentului lor sunt o forță care este în stare să repună omenirea pe făgașul cel bun și necesar al evoluției sufletului și al minții către iubire, către echilibru.

Cristian Mladin: Pentru un dascăl, ca și pentru un elev, școala e a doua casă. Știi că ați predat limbi străine în mediul gimnazial. Cum v-a influențat meseria pe care ați urmat-o în dezvoltarea dumneavoastră artistică și cum ați influențat, la rândul dumneavoastră, elevii cu care ați colaborat atât ca profesor cât și ca formator de caractere?

Estera Kertesz: Ah, greu de răspuns! Mai ales că mă obligă să mă laud și nu prea îmi place. Dar trebuie să fiu sinceră și să spun că nu pot cântări aceste lucruri decât prin feedback –ul pe care l-am primit peste ani. Cred că întotdeauna am făcut orice cu tragere de inimă, cu drag, cu sârguință și cât de bine am putut (de la bunica mi se trage). Meseria de profesor m-a învățat tenacitate, sârguință, precizie, disciplină. Și că nimic nu iese bine dacă se face din obligație, ci doar dacă îți place. Am învățat de la copii și i-am învățat să muncească distrându-se, jucându-se. Atât. Doar trei exemple vă dau: recent o doamnă de 86 de ani, pe care nu o cunoșteam, mi-a mărturisit că mă cunoaște demult, pentru că m-a suplinit la clasă în urmă cu vreo 30 de ani, când am fost bolnavă și copiii mei o întrebau cu nerăbdare când revine doamna lor la ore. Un fost elev de-al meu mi-a scris pe messenger că mă urmărește pe Facebook, pentru că îi plac mult lucrările mele și că am fost profesoara lui preferată. Un fost elev slab la învățătură și foarte indisciplinat de la școala din Pecica m-a oprit în stația de tramvai, mi-a zâmbit (abia atunci l-am recunoscut pe bărbatul chipeș care a devenit) și mi-a mulțumit că am fost severă cu el, că acum e un bun meseriaș, e om așezat, cu familie la casa lui. Nu-mi trebuie nimic mai mult.

Cristian Mladin: Timpul pare că se dilată sau se contractă uneori, atunci când îl luăm drept etalon al călătoriei noastre inițiatice numită viață. Dacă am adopta premisa vieților anterioare, ce credeți că ați fi fost sau ați fi vrut să

fiți într-o astfel de ipostază?

Estera Kertesz: În viețile anterioare desigur am fost de toate: și balerină și gimnastă și actor de teatru și doctor și pictor și mai ales sculptor, croitoreasă, coafeză, grădinar, educatoare la grădiniță, și regină. Dar mereu învățătoare sau profesor. Am purtat mereu pantaloni scurți, am alergat prin șanțuri, m-am cățărat în copaci și am jucat fotbal (extremă stângă), apoi am crescut și nu aș schimba nimic.

Cristian Mladin: Se spune că cine ce se aseamănă, se adună, iar artiștii nu abdică de la acest deziderat. Asociațiile culturale sunt un cadru optim pentru reuniuni culturale și creaționale, iar expozițiile colective au avantajul unei vizibilități extinse. Și totuși, artiștii deja formați poate că ar trebui să planteze mai mult semințe artistice pentru viitor. Ce se face în acest sens, atât la nivel individual cât și la nivel organizațional în Arad și ce s-ar putea face pentru a optimiza acest proces?

Estera Kertesz: Da, Aradul de după război a fost un centru industrial, ca atare, neavând învățământ universitar, intelectualitatea era o feliuță subțirică, arta și cultura erau destul de marginalizate. După schimbările sociale care s-au petrecut în țară în 1989, desigur Aradul devine și centru universitar, populația se mărește, intelectualitatea se dezvoltă, interesul pentru artă și cultură crește, dar încă nu suficient. Ritmul este destul de lent, există o inerție statică care ține lucrurile pe loc. Ediliile orașului, oamenii de cultură și de artă, școlile, universitățile, instituțiile culturale încă se mișcă greoi. Tinerile talente încă nu sunt sprijinite, se descurcă fiecare cum poate. Nu există multe spații pentru expoziții, dar cinematografele vechi, Teatrul Vechi, Casa de Cultură a Sindicatelor, Clădirea MARTA, toate în paragină, dacă ar putea fi redatelor culturii, educația pentru (și prin) cultură și artă ar putea lua avânt. Chiar și organizațiile literare ar putea avea o secțiune pentru tineret și pentru copii, cum avem și noi la Cenaclul „Ion Andreescu”.

Alegerile ar putea fi o bună ocazie de a îmbunătăți lucrurile, orice pas, cât de mic, este progres, doar să se facă.

Cristian Mladin: Vă mulțumesc pentru dialogul constructiv, pentru răbdare și vă felicit pentru perseverența și creativitatea dumneavoastră. Să fie Artă!

DAN SANDU

Cântec de prieten

Universitarului Ioan Dănilă - La Aniversară

Mă-ntreb, ca mai mereu, în zile cu septembrie harnic, cu sufletul răvășit de insomniile singurătății, „**Cum poți tomni fără Bacovia, când nopțile se trec în alăute de-ntunerice?**”, duminindu-mă, după obicei, că „**după dom' profesor / ...numai poemul de toamnă / nu se scrie toamna / nu se scrie nicipând și / nu se publică nicio-dată**”. Și, totuși, toamna românească începe (musai!) de la Bacău, acolo unde Patriarhul dincuvinte Mitică Brăneanu devine Amfitrionul fenomenului „*Toamna bacoviană*”, dându-ne nouă, muritorilor de rând, impresia c-am fi și noi ceva, vreun fel de heraldi ai timpurilor duse către începuturile poeziei, când ziduri de cetate se întăreau măreț și sublim numai cu sunet de liră și murmur de versete.

Și ce ne-am face dacă nu s-ar ivi printre noi „lampadoforul” **Ioan Dănilă** - șlefuitorul diamantelor cărturărești -, adevărat **MAESTRU DE CEREMONII**, ținând la braț pe distinsa **Doamnă Limba Română!**... În zilele acestea, cu adevărat de necuprins, el vine la întâlnirea cu *Spiritul lui Bacovia*, coborând voievodal din munții săi sălhuși și nemțeni, purtând drept „armă” (singur a spus-o!) hronica domnească intitulată „**Bacoviana**”, spre știința cetății și a tot natul cum că „**A-ul și B-ul literaturii române s-au ivit la Bacău**”. Poruncită înștiințare izvodită abraș dintr-o veche cancelarie domnească mirosind a busuioc și a tămâie, vezi bine, mai ales că *Dumnealui Jupânul Profesor* alcătuiește această tipăritură-unicat ca pe o strașnică Datorie închinată marelui *Maestru de Ordin Bacoviensis*, unde se înglotesc, pe drept și cu multă cinstire, unele dintre cele mai valoroase „condeie” ale scripturii românești, reprezentative pentru noul văleat în care ne înscriem și noi. Așa cum schimnicul este nebun întru Hristos, tot așa cărturarul **Ioan Dănilă** (o afirm cu mâna pe inimă!) este nebun întru **LIMBA ROMÂNEASCĂ** și se află printre cei dintâi chemați și aleși la Curtea *Cuvântului*! Nu știi din ce puteri anteice își trage vlagă, însă mie mi se pare peste poate să trudești 25 de ceasuri pe zi, să „urechești” „studinții” (unii!) care scriu fără diacritice (las'că elevii mei - unii! - și vorbesc fără diacritice!), să cari apă cu ciurul la statuia lui Don Quijote (cică să mai crească!), să te afli la locul potrivit spre a trage cu urechea la palpitul limbii / literaturii române, să asști cu neputință la derapajele istoriei autohtone, să culegi spinii întunericului acolo unde ți-ai pus cele mai multe speranțe... Să scrii cu încrâncenare și să publici cu rost și cu sârg, să stai, uneori, la masa taclalor gureșe cu D.S. și să tot „besăduiești” despre etimologii nesigure, toponime, cărți închipuite, scrise sau citite, prietenii - umbre de aur, virgule, nevirgule, jumătăți sau sferturi de virgulă - bune și nebune... etc. Atunci, când mi-a arătat cuponul de pensie, am crezut, inițial, că... Apoi, am simțit că... Acasă, când am fost sigur că nu mă vede nimeni, am plâns. Și-am pus mâinile la ochi, ca Socrate, după ce și-a băut cucuta... Citind colecția „**Bacoviana**” - atât cât este ea! -, abia-ncăpută într-o cută a eternității care vom fi prin **MAÎTRE Bacovia**, realizezi harul cu care *Magistrul Ioan Dănilă* reușește să adune oamenii de litere, să-i împace în lumina slovei tipărite, să le dea puterea să creadă în podoaba „cărții de cetire”! Nu pomenesc nume: ei sunt prietenii noștri, frații noștri, sunt plămădiți din același aluat, se aseamănă și se confundă benefic tocmai prin ceea ce nu scriu și „și calcă din urmă-n urmă / Parcă sunt făcuți de-o mumă...”

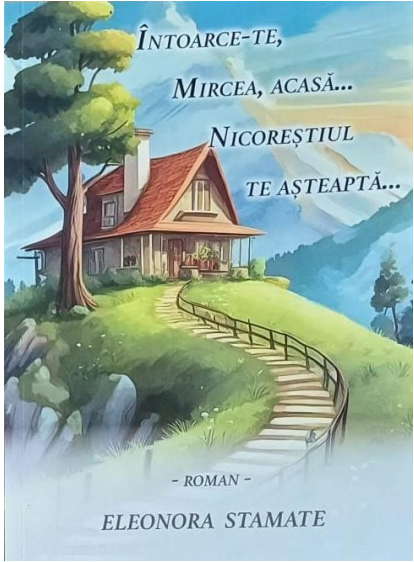
Ei sunt entitățile „Ființării Hristice” întru frumusețea *Cuvântului* de vrere divină! Cum l-ar mai fi îndrăgit *Valerică Filimon*, dacă l-ar fi cunoscut! Desigur, am fi mers împreună la *Casa Universitarilor din București* și, acolo, după câteva discuții aprinse pe teme de literatură / *literatură* română, după obicei, și, după rimele date de mentorul nostru, ne-am fi apucat să compunem niscaiva versuri, să scriem ceva, în general... Numai să scriem!... Și-acum mai păstrez câteva șervețele cu rudimente de scriitură... **Inconfundabilul, Seriosul, Reflexivul, Imbatabilul Ionică** - parcă-l și văd! - s-ar fi apucat să care luceferi cu cărca peniței sprintare, să ne spună că acribia e mai bună decât toate, că *toamnele bacoviene* musai că trebuie suferite la Bacău și c-ar cam fi cazul să ne-adunăm în volume... Ușor de spus, greu de făcut, în vremea aceea! Astăzi... ...Ne vedem nu prea des, așa cum ar mai trebui... Eu locuiesc pe strada-nfundată, la numărul șters, sunt mai mereu plecat prin lumi paralele, el, mai mult pe drum (nu pe drumuri!), încearcă să anihileze *Timpul* văzut ca dimensiune convențională, inventată de bieții oameni sături de orbire, și-abia când brațul ne va deveni de criță și limba de păslă, de nu vom mai putea bocăni la poarta cuvintelor, atunci vom avea tot *Timpul* să vorovim pe-ndelete, să pribegim pe cele meleaguri veșnice ale cumpănirii de spirit, să ne evocăm/invocăm himerele din/de lut, acum dispărute, să creăm/să (de) creăm subtil și cu miez, să „mântuim”, totuși, eterna azbuche ce ne-a mai rămas de-ncondeiat (și de citit!), să fim, în sfârșit, cu reumatismul „la zi” și cu „penzia” indexată și ...coldășită, după reglement, să pupăm cardul ca pe poștaș (un personaj mult drag nouă!) și să ne bucurăm că putem să amușinăm din lăuntruri de potoliri senine și fericite mărlul de aur al **Prieteniei!**

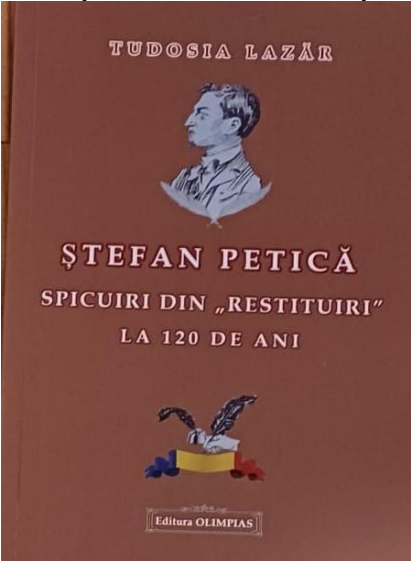
La mulți ani, 2025!

CĂRTI SOSITE LA REDACȚIE

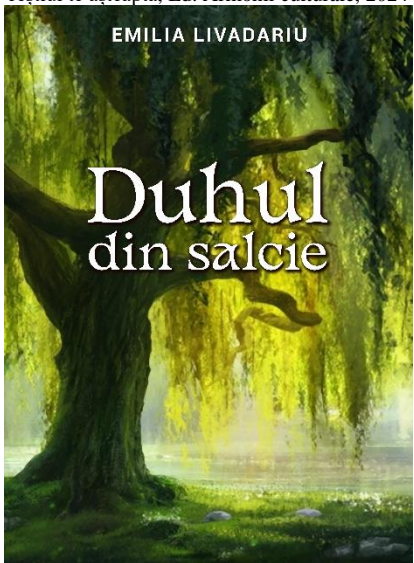
Eleonora Stamate - Întoarce-te, Mircea..., Nimoreștiul te așteaptă, Ed. Armonii culturale, 2024

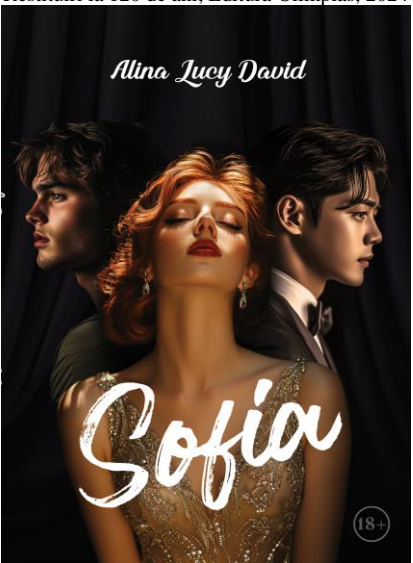
Tudosia Lazăr – Ștefan Petică – spicuri din Restituiri la 120 de ani, Editura Olimpias, 2024

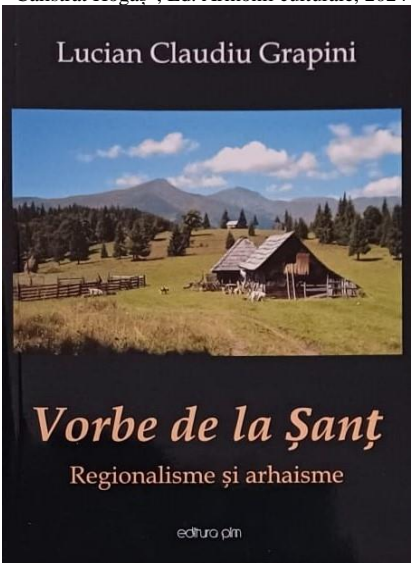
Venacul literar Tecuci - Compania de zbor "Calistrat Hogaș", Ed. Armonii culturale, 2024

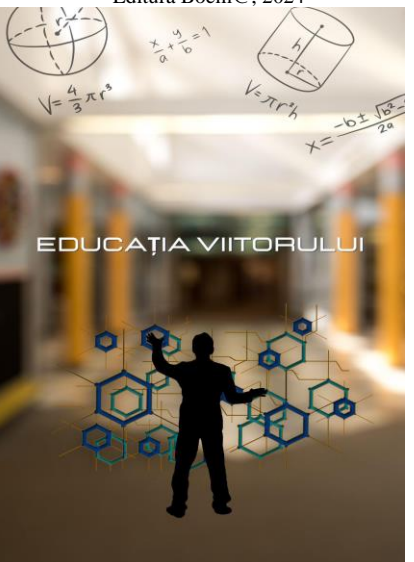
Emilia Livadariu – Duhul din salcie Editura Boem@, 2024

Alina Lucy David – Sofia (roman) Editura Boem@, 2024

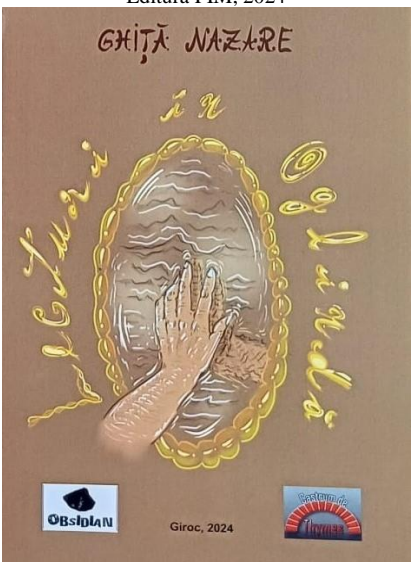
Lucian Claudiu Grapini – Vorbe de la Șanț Editura PIM, 2024

Lenuța Alexa – Educația viitorului Editura Boem@, 2024

Daniela Gumann – Valsul gândului pe notele rândului, Editura Boem@, 2024

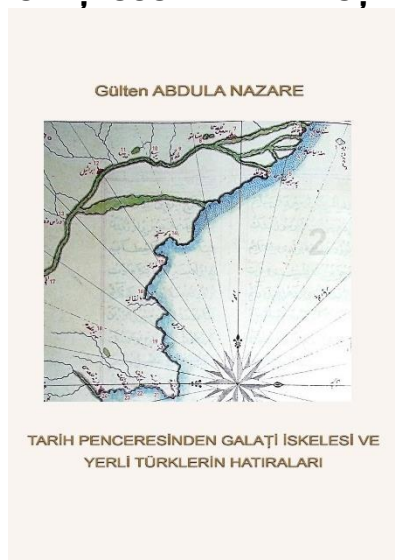

Ghiță Nazare – Lecturi în oglindă, Editura Castrum de Thymes, 2024

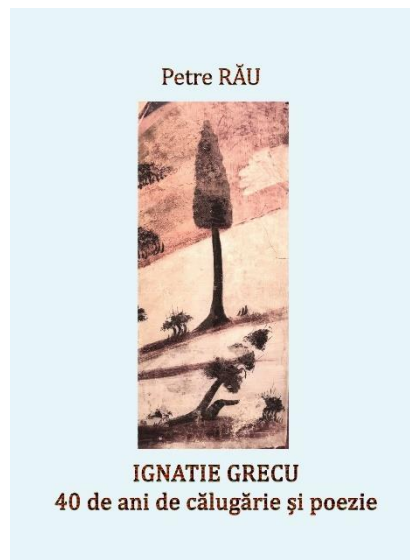
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

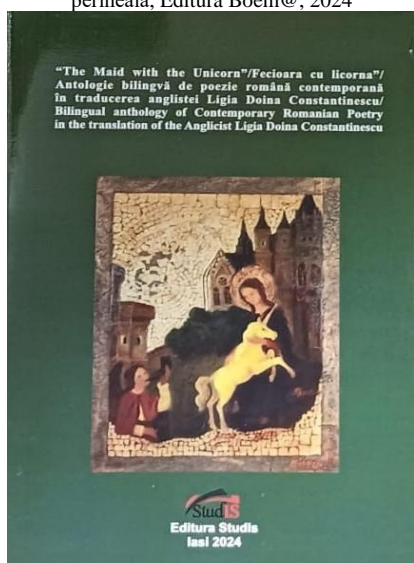
Alexandra Tufă – Kinoterapia prin reeducare perineală, Editura Boem@, 2024

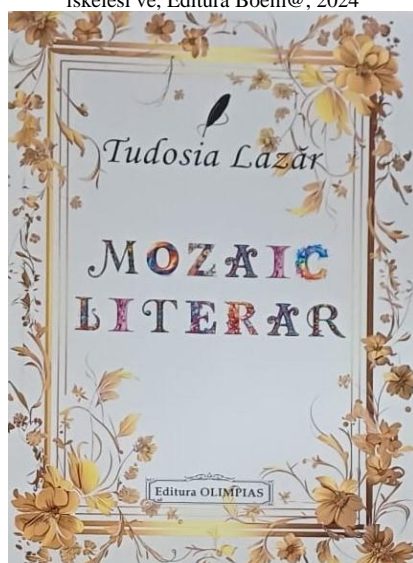
Gulten Abdula Nazare – Tarih penceresinden Galați iskelesi ve, Editura Boem@, 2024

Petre Rău – Ignatie Grecu: 40 de ani de c[lu]g[ri]e și poezie, Editura Boem@, 2024

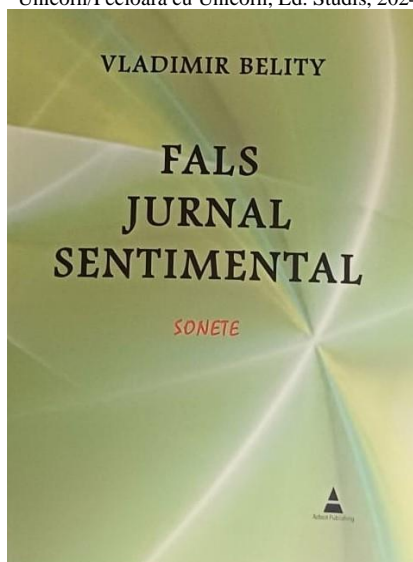
Ligia Doina Constantinescu – The Maid with the Unicorn/Fecioara cu Unicorn, Ed. Studis, 2024

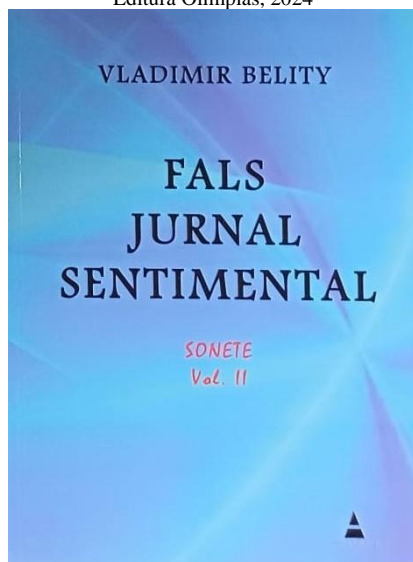
Tudosia Lazăr – Mozaic literar Editura Olimpias, 2024

Ana Opran – Zig Zag printre cărți Editura Limes, 2024

Vladimir Belity – Fals jurnal sentimental-sonete Editura Azbest Publishing, 2020

Vladimir Belity – Fals jurnal sentimental-sonete 2 Editura Azbest Publishing, 2023

Cenaclul Luceafărul Arad – Anotimpuri cenacliere, Editura Azbest Publishing, 2024

BOEMA

apler

boema.edituraboema.ro